

TANGESTÁNEC

I

Bylo vedro, nasáklé jako houba. Slunce s obličejem obkrouženým chvějivou svatozáří par lezlo po obloze směrem k západu a propichovalo vzduch pekelně rozžhavenými paprsky. Silnice z Búšahru do Bahmaní, sluncem doběla vypražená, ležela ospale v poušti. Byla prázdná, holá, byla netečná a tichá. Ani stín ptačího křídla neposkvřnil její žhavou bělost.

Jediný osamělý, uprášený, seschlý řeštlák seděl na samém okraji cesty, obrostlý řídkými listy a pichlavými jehlicemi. Každý věděl, že ten strom je očarováný, a ať šel kolem kdykoli, ve dne či v noci, zrychlil krok a řekl šeptem bismilláh. V řeštláku bydlely víly a skřítkové a mnoho Búšahrských se zapřísahalo, že ve větvích viděli na vlastní oči vílí svatby a pohřby.

Přístřeší koruny přitáhlo Mohammada k sobě a vsunulo se mezi jeho hlavu a rozžhavené jehly slunečních paprsků. Košili měl přilepenou k tělu, jemným mušelinem prosvítala hustě zarostlá hrud' a čůrky potu. Zastavil se pod stromem, zvedl hlavu, podíval se na tenké vlásky slunečních paprsků,

cezené větrovím, stočil pohled na tlustý, uzlovitý a rozpraskaný kmen, sedl si na bobek a opřel záda o strom. Ani lístek se nepohnul. Těžké dusno svíralo Mohammadovi srdce, vlasy jako by mu hořely od samých kořínků, morek se vařil v kostech.

Sundal s hlavy čapku spíchnutou z fíkového listu, položil ji na zem a prohrábl se rukama ve vlasech. Jemný písek, který na nich lpěl, se zadřel za nehty. Zkoumavě zvedl oči ke koruně stromu; byl by rád spatřil alespoň zachvění lístečku, maličký šelest. Ale vzduch byl nehybný, žhnul, paprsky prořezávající závoj par byly do jeho zorníček jako kyslíkový plamen. Z té duše si přál, aby zafoukalo od severu, aby ho ochladil hebký vánek. Košile mu tísnila tělo. Sundal ji.

Bůhví proč má člověk na těle tolik chlupů — drží se v nich pach potu, vypadám jako medvěd!

Velikýma rukama sevřel košili a vyždímal ji. Pot kapal na zem, ta jej žízňivě vucela. Mohammad vstal, roztřepal košili, rozestřel ji na slunce při okraji stínu, pak se vrátil a sedl si zase pod strom. Měl teď na sobě jen plátěné kalhoty sotva po kotníky, stažené v pase hrubou šňůrkou, byl bos, chodidla obalená prachem, byl mohutný a silný jako obr. Byl úplně sám, dočerna ožehlý, vyprahlý a žízňivý.

Objal pažemi kolena. Velký mravenec vlekl námáhavě polomrtvého brouka. Zíral na něho a nemyslel na nic. Jeho myšlenky spaly, horko je udusilo. Brouk páchl, šeredný, černý a lesklý, veliký jako datle. Mravenec se urputně snažil brouka dobít. Vrhá se na něho hned z té, hned z oné strany a zas ho pouštěl. Brouk měl v sobě dosud zbytek života, tykadla se mu zachvívala, mravenec se do nich zakousl, brouk zatřepal nožkami a pak už se nepohnul.

Mravenec se na něho vrhl, začal ho kousat a trhat v zuřivém nenasytném spěchu.

Ukázal se další mravenec, přiběhl, zakousl se do brouka a pak se vrhl na druhého mravence. Brouk zůstal ležet a Mohammad se na něho díval, kůže mu hořela a cítil se bezradný. Mravenci se znovu vrátili k zohavené mrtvole brouka, zakusovali se do ní a vláčeli ji prachem, a zase se dali do sebe, svíjeli se a převalovali, náhle se jeden z nich vztyčil a upadl, druhý se vrátil k broukovi a ten, co ležel na zemi, se svinul do kroužku, začal se kousat do vlastního zadečku a ne a ne se dostat na nohy. Druhý zatím brouka odtáhl a pak začali přibíhat další a další mravenci, spěchali na všechny strany, setkávali se, dotýkali se tykadly, jako by se zdravili, přáli si šťastnou cestu a zase utíkali pryč a Mohammad se díval a hrozně si přál, aby našel sílu zvednout se a pokračovat v cestě.

Vždycky chodíval těch sedm osm kilometrů mezi Davvázem a Búšahrem pěšky. Ráno vycházel z Davvázu, kde bydlil, do Búšahru ke svému krámu — měl krupařský krám — a večer se zas vracel domů. Jitra, kdy vycházel, byla vždycky chladná a také večery při návratu byly chladné. Zejména v létě chodil tak časně, že teprve když přicházel do Búšahru, viděl, jak slunce vystrkuje hlavu za modravými horami na východě a pomalu začíná roztavovat zem, spalovat zeleň a vypalovat kůži na lidských tělech.

Dnešní den byl ale výjimečný, vracel se úplně nečekaně. Asi před hodinou přiběhl totiž z Davvázu jakýsi hoch se zprávou, že Sakínin býk se zjančil, serval ohlávku a utekl do datlového háje u moře. Nikdo prý nemá odvahu se k němu přiblížit — ale nechytí-li ho, zdivočí a bude s ním konec. Sakíne

je vdova — je sama, muž jí umřel minulý rok, má kousek pole kolem studny, pěstuje na něm dýně, melouny, okurky a zeleninu a ten jediný kus dobytka jí pomáhá při obdělávání políčka, setí a zalévání. Teď je úplně bezradná. Zbývá poslední naděje, že Mohammad přijde a býka chytí. Mohammad tedy zavřel krám a vydal se do Davvázu. Znal dobře to zvíře, nemělo ve vsi sobě rovna. Byl to býk bahrajnské ráce, Sakínin muž ho koupil minulý rok, pár měsíců před svou smrtí, a přivedl ho domů. Měl figuru jako buvol, byl silný, bělavý, s rovnými rohy a hrubou srstí.

Teď ale Mohammad ještě seděl s rukama sepnutýma kolem skrčených kolen a nemyslel na Sakínina býka, ale na chladivý větřík, kdyby mu tak přeběhl po kůži a ochladil ho. Jeho krátký silný krk seděl až mezi koleny, pohled bezmyšlenkovitě spočíval na špinavé zemi, pak se svezl na opuštěnou mrtvolu brouka. Muset lítat každý den touhle dobou, upeklo by mě slunce na kousek rožněného masa, přemítal, na cestě se nevidí ani noha, ale jestli ho dneska nedostanu, tak bych řekl, že ho už v životě nikdo nezkrátí. Pak se někde roztříská nebo utopí v moři — a to by přišlo sakra draho! Pak jeho pohled padl na košili. Před chvílí, když ji rozprostřel na slunce, ležela klidně na písku, teď úšchlá vypadala jako spálený list papíru, nafouklá, nepřaná, zmačkaná. Pot z ní číšel, bylo mu z ní prostě nanic, nechtěl s tou košilí mít nic společného, byla mu cizí.

A znovu si uvědomil, že by měl vstát a pokračovat v cestě. Avšak slunce sálalo a roztavovalo kraj a on měl dojem, že i jeho mozek začíná měknout a vytékat nosními dírkami ven— ano, viděl kdysi rozměklé beztvaré ovčí mozky a představoval si, že

právě takový je v této chvíli i jeho mozek. Natáhl se na zem, hlavu opřel o kmen a zavřel oči. Sluneční světlo mu pulsovalo v hlavě, před očima se mu udělalo černo a v černé tůni, kdesi u dna hlavy, plavaly roztančené zlaté tečky. Náhle opět otevřel oči.

Ve větvích řešetláku sedělo několik zhroucených vrabců. Byli polomrtví, ochablá křídla bezvládně svěšená podél těl. Zadíval se na vrabečka na nejnižší větvi hned nad svou hlavou, viděl jeho polootevřené skelné oči, žluté koutky zobáčku byly ochablé, skleslé. Seděl tak nízko, že Mohammad slyšel jeho přerývaný těžký dech. Žízeň je dusí, chudáčky, a vody nikde ani kapka, potřebovali by, aby jim někdo natočil trošku vody ze studně, jenže tam teď není ani noha, kdopak by ji točil, i ta studna je vyprahlá!

Uvědomil si, že také on sám má hroznou žízeň, jazyk ležel v ústech jako vysušená cihla, když jím pohnul, skřípal o patro, z krku mu páchla horečka a v ústech neměl jedinou slinu. Teprve pět dní ramadánu je za náma, zbejvá teda šestadvacet! Zůstat v Búšahru, tak jsem touhle dobou spal ve svém krámě, v chládku, a neměl takovou žízeň! A půst tak hned neskončí — do západu slunce zbejvá pět šest hodin. Vůbec v létě, když den má šestnáct sedmnáct hodin, vydrží člověk ten půst moc těžko, ale Pánbůh nám to vynahradí.

Vrabeček se náhle pohnul, zatřepal křídly, vytřeštěnýma očima a rozechvělými víčky vzhlédl do větví stromu a pak se náhle jako jiskra z uhlíku odlepil a vzlétl do rozžhaveného vzduchu. Okolní lístky se zachvěly.

A Mohammad ležel a díval se do stromu, pozoroval pestrobarevné útržky a hadříčky přivázané na větvích, prastarý vykotlaný kmen, který byl samá

dutina a v každé natěsnány uplakané oharky svíček. Dojívalo ho to, vzpomněl si, že kdysi dávno i on sám tady zapálil svíčku. Je tomu pár let, vzpomínal, strom sám od sebe chytil, vypadalo to, že je po něm, že uschnul, a najednou se znovu zazeleнал, lepší než předtím. Povídá se, že džinnové z říše Zolmábádu přišli a chtěli jednu z žinek, co bydlí v tom stromě, jenže tady jim to děvče nedali, že je chystají džinnům z kmene Džabří. A tu noc, co slavili svatbu, džinnové ze Zolmábádu přilítli a strom zapálili. Zárgholám se zapřisahal, že viděl na vlastní oči jejich svatbu. Povídal, že prej šel vokolokolo půlnoci z Búšahru do Bahmaní a najednou uviděl celej strom jakoby v ohni, na každý větvi malinká víla, tak malinká jako lidskej palec, a každá držela v ručičce rozsvícenou svíčku a nevěsta seděla na trůně malinkým jako krabička vod sirek a tak ji nesli do ženichova domu, a taky slyšel, jak hráli na sáz a zpívali a měli hlásky jako vítr a šumění moře, a Zárgholám potom několik dní, když na něj někdo mluvil, ani slovo neslyšel. Taký říkal, že ještě ke všemu stál pod stromem černej sluha se železným sochořem, a když chtěl Zárgholám projít okolo, praštil ho tím sochořem a že prej se má vrátit. V tý chvíli se teda Zárgholám votočil a šel domů voklikou. Ale prej ještě zahlíd, jak ty víly se svíčkama ve svejch ručičkách skákaly po větvích jako kobylky a vyzdobovaly ten strom.

Mohammad vstal, zvedl hlavu k opálené plošině, kde bylo plno oharků obalených prachem, ocumlané bonbóny a ušmudlané zbytky cukroví. Mezi tím pobíhali větší i menší mravenci, obleptávali ty sladkosti. Možná je někerej z těch mravenců zrovna taky víla — copak víme? napadlo Mohamada. Obrátil se a začal pátrat po lesním mraven-

ci a po broukovi, které před chvílí pozoroval. Objevil je brzo, mravenec dobíjel brouka, jeho soka už nebylo nikde vidět. Nebyl tady, kdoví co se s ním stalo! Možná právě tehle je víla, a když jí pomůžu, tak mi to splatí a pomůže mi třeba k vrácení mejch peněz. Schnul se, uchopil mrtvolku brouka a opatrně ji zvedl. Mravenec zakousnutý do něho se také ocitl ve vzduchu a třepetal všemi čtyřmi. Jemně, aby mravenec nespadl, položil Mohammad brouka mezi oharky a cukroví. Mravenec se v mžiku rozběhl a ti, co tam byli na plošince, také.

Kdybyste tak, moje vílečky, dokázaly přimět ty, co mi ukradli moje peníze, aby mi je dali nazpátek, na mou duši bych vám přines celou náruč svíček a obětoval je tady na řešetláku. Vy to víte nejlepší, jak jsem se nadřel, než jsem ty peníze našetřil — a ty čtyry zlodějský vyděrači všechno spolkli. Jsem nešťastnej člověk. Dřel jsem celej život, abych našetřil těch pár grošů, a ty peníze přeci patřily mojí ženě a dětem, pro ně jsem je vydělával! Prosím vás, víly, pomozte mi! Celou náruč svíček vám za to dám!

Malý ponorný ford rozvířil prašnou cestu a přeletěl jako černá vosa, strom i Mohammad zůstali trčet v šedivém mraku, ale košile se zvedla jako list papíru a nesla se po cestě za autem. Mohammad za ní skočil a v letu ji zachytil mezi nebem a zemí. Kam se ženeš, copak do tebe vlez čert? Vykročil a cestou si oblékal košili, vzdaloval se od stromu, ani jednou se neohlédl. Posvátný strom i víly se mu vytratily z hlavy, zapomněl na náruč svíček, kterou slíbil obětovat, šel, bylo mu horko, celé tělo hořelo.

Jeho mohutný stín spěchal za ním dlouhými pevnými kroky a slunce kreslilo černobílými tahy jeho zpitvořené podoby. Bosá chodidla zapadala do horoucího měkkého písku, který je rozdíral. Košile

se mu zase přilepila na tělo, v podpaží, na zádech a na prsou tmavěla. Větve tamaryšků, citroníků, palem, moruší a dalších stromů ze zahrad, jež nyní začínaly vroubit cestu, přesahovaly vysoké hliněné zdi a Mohammad si představoval krásný hluboký stín pod jejich haluzemi.

Došel do Sabzábádu. Z jedné strany moře modré a klidné, s línými kovovými vlnami, které půvabně a požívačně spaly ve slunečním žáru, z druhé strany mohutné, palčivými paprsky rozžhavené budovy, každá obklopená zahradou, citroníky, tamaryšky, morušovníky. Jeho pohled spočinul na anglické vlajce. Pevně a pyšně se tyčila na štíhlém stožáru a vzdouvala se proti modrému nebi. Svrástil obočí a uplivil si, ale z vyprahlých úst nevyšla žádná slina.

Takový roky už tady vidím tu fángli na tom samým místě, a vůbec jako by nestárla, slunce se vůbec ani netkne její barvy, ale naše vlajka, co visí na admiraltě, ta je vod slunce úplně vyšisovaná, načisto do bíla. Teď by tak měl vstát z hrobu Ra'ís Alí, co u nás za první války ved Tangestánce proti Anglánům, ten by zíral, co se teď tady děje! A to ještě ani nedoschla krev v těch datlovejch hájích Tangaku, kde se bojovalo! Jen sám pánbůh ví, kolik Tangestánců zabili — no ale my se taky činili, já sám jich zabil patnáct! Jak milej člověk byl ten Ra'ís Alí — kéž Pán osvíti světlem jeho hrob! Děla-lo se všechno proto, aby dneska tady ta zrádcovská fángle nestrašila. Kéž mu Bůh žehná, byl to statečnej člověk, pravej hrdina, a co to bylo platný!

Moře ho přitahovalo. Tak bych šel a smočil si aspoň obličej a ruce, to moře je dneska tak klidný, spokojený — ale nejde to, je pozdě — musím bejt doma, než se setmí, jinak bych toho Sakínina bejka sotva chytil. Tolik času už nezbejvá a začne se smrá-

kat a ještě musím zaskočit k tehánovi do krámu, koupit pár věcí a pak honem do Davvázu!

Bzukot továrny na sladkou vodu a led zabušil jako kladívko do jeho povědomí. Bolavá žízeň ho píchala v hrdle. Vybavily se mu bloky ledu, které vycházely z továrny, studené a hladké. Znal tu továrnu dobře, přiléhala k ní zámečnická a kovářská dílna, kde Mohammad léta pracoval, když se stavěla trať do Búšahru, nepravidelný špinavý prostor otevřené dílny mu nyní živě vyvstal před očima. Býval mistrem v kovárně, každý ho měl rád. Však byl tehdy ještě mladý a silák a hravě zvedal buchar, kterým druzí dělníci ani nehnuli.

Jo, to byly tenkrát časy! Byl jsem mladej, starosti žádný, peníze mi tekly mezi prsty jako voda kanálem. Jak ten čas přeletěl a jak je to dneska všechno jiný! Je mi čtyřicet, možná i víc, a ta práce i namáhání i peníze v tahu! Zamračil se a chtěl si odplivnout, ale řekl jen pfuj a slina nevyšla. Byl půst, hrdlo pátilo žízni a jazyk se dřel o patro.

Znova se zahleděl na stříbrný a modrý pancíř mořských vln. Jak já bych si teď zaplaval, až k samému mořskému dnu bych se ponořil. To je zatracená nespravedlnost, že je právě půst a já že akorát musím chytit toho bejka. Chudinka Sakíne! Žádný chlap v chalupě, není, kdo by jí pomoh, kdyby se jí zastal. Když ho nechytím, bude na mizině. Proč se vlastně ty bejci pořád jančej? To samý jako lidi! Musím to s ním vzít zkrátka a zrovna tak s těma, co mě vokradli. Kule z mauserovky a bude to spravedný!

Domy Angličanů seděly podél třídy Sabzábád, pouze ulice je dělila od mořského břehu, a dál už bylo jen moře, obrovský kotel syté modře, těžké a kondenzované, ohraničený nábrežím a hori-

zontem a na jeho hladině žhoucí purpurové slunce. Tak do něj skočit a ztratit se v něm! Ale co, ani pod vodou by mě nepustily ty starosti. Ani kdybych tam uviděl celou Persepolis, tu slavnou loď, co šla ke dnu. Ani pak ne! Kule z mauserovky, to je jediná pomoc! Hlava mu hořela, podivná vlna bolesti stoupala od srdce k hrdlu, chtělo se mu úpěnlivě vykřiknout.

Hádž Mohammad, Mohammadův tchán, měl krámk v příčné ulici Dastak. Prodával konzervy, čokoládu, sušenky, různé potraviny, zákusky a marinády a také indickou pekuru a ořechové koláčky vlastní výroby. Jeho zákazníci byli hlavně Angličané a zámožnější Búšířané. Když Mohammad vešel, seděl hádž za pultem a díval se na ulici. Za malým stolkem vpředu seděli dva Angličané, muž a žena, a pili odpolední čaj. Angličan byl štíhlý, měl silný světlý knír a na sobě krátké khaki kalhoty a elegantní vojenskou blůzu s krátkými rukávy, ona byla v bílé rozhalence, vedle nich ležely dvě rakety, dlouhý pytlík s tenisovými míči a dvojce černé brýle.

„Buďte zdrav, strýče!“ Mohammad se postavil před pult, Angličan se úkosem podíval na zaprášenou upocenou postavu a nasáklou košili. „Ten má ale míru!“ prohodil ke své společnosti, a když pak šel k pultu platit, ukázalo se, že Mohammad je dokonce větší než on.

„Vítám tě, synu, kde se tu bereš v tuhle neobvyklou dobu?“

„Byl jsem v Búšahru a vracím se domů, musím něco zařídit.“

„Chodíváš obvykle s večerem, stalo se něco, že se vracíš tak brzo?“

Mohammad odhalil silné zažloutlé zuby v úsmě-

vu. „Ne, nic zvláštního, musím jen to Sakínino zvíře chytit. Ty jsi neslyšel, že se jí splašil bejk a utek do datlovky? A kluk Akbarů prej ho chtěl chytit a dostal co proto.“

„Ale jo, slyšel jsem to! A ten malej snad je na tom nějak zle. Ale je odvážnej, to se musí nechat. Statečný srdce, všechna čest!“

„Jenže srdce moc nepomůže! Na takovej zápas s bahrajnským bejkem to musí bejt v rukách, ten má sílu jako čert!“ Mohammad se rozchechtal, ale vzápětí zhasl a zas byl vážný. „Já to zvíře viděl, když ho Sakínin muž přivedl z Bahrajnu, vypadal hrozivě — ale prvotřídní kus!“ prohodil hádž Mohammad a shrábl peníze od Angličana do zásuvky.

Jen Angličané odešli, Mohammad pohodil hlavou ke stolku, kde prve seděli. „Poslyš, strejdo, je přeci ramadán, neměl bys je pouštět do krámu. To nepřinese tvému obchodu žádný štěstí. Pamatuj si, že ti to dneska povídám.“

Hádž Mohammad se usmál: „Podívej se, hochu, jsou to lidi jako my, ale do našich zvyků a našeho života jim nic není a jejich peníze koneckonců falešný nejsou.“

„To se teda mejlíte, strejdo!“ řekl Mohammad ironicky. „Do našeho života že jim nic není? Jak je to dlouho, co na nás přišli s flintama, stříleli i ženský a děti. Kolik Tangestánců tenkrát pozabíjeli, a dodneška nám nedali pokoj. Pořád se tady poflakujou, všechno, co je tu nejlepší, co tu za něco stojí, je jejich! Sladká studená voda, krásný domy, peníze, koně, auta, všechno! Povídal jsi, že jejich peníze nejsou falešný. Peníze možná ne, ale voni sami jsou falešný!“

„Podívej se, hochu,“ řekl hádž shovívavě, „já jsem obchodník, kdyby vode mě nekupovali,

komu bych potom prodával? A skleničky po nich pokaždý dobře umeju a utřu.“ Měl dobrou náladu, ačkoli byl půst, vypadal vesele a měl chuť k řeči. „Vždyť ty sám, když se to tak veme, tu trošku blahobytu máš taky vod nich. Už se ti vykourilo z hlavy, co sis u nich vydělal?“

To už bylo na Mohammada mnoho. „Jakejpak blahobyt,“ řekl nakvašeně, „ten maj jen voni sami. A jejich peníze žádný štěstí nepřinesou, to já vím nejlepsi. Dřel jsem se jako vůl, a co z toho dneska mám? V jejich kovárně jsem makal za tři, kdybys tam byl někdy přišel, byl bys viděl, co to bylo za rachotu! Jen půlhodina takový práce a jeden je voddělanej, jen sklenice visky tě zas postaví na nohy.“ Mohammad přicházel do varu: „Dát mě do jednoho kotle s nima, kde bysme se roztavili, tak ti řeknu, že ani pak bysme se nespojili. Já sám, pamatuj si, jsem jich zabil patnáct vlastní mauserovkou tenkrát v Tangaku a dodneska ji mám doma. Bůh žehnej Ra'is Alímu, to byl vopravdovej hrdina a druhej takovej už se nenajde.“

Hádž Mohammad se díval s klidným úsměvem na svého zetě. Znal ho dobře, věděl, že je to v podstatě člověk klidný, pokojný, zabraný do své práce, a když ho viděl tak rozhorleného, napadlo mu hned, že ho nejspíš něco trápí, že snad má nějaké starosti.

„Kolik už máš vlastně našetřeno, chlapče,“ řekl mírně, jakoby mimochodem, „nebude ti už na dva tisíce túmánů?“

Mohammad byl pořád ještě pln hněvu. „Ty víš, strejdo, že jsi mě vychoval, že jsi byl jako můj vlastní otec. Tak jako před Pánembohem, tak ani před tebou nic neskřevám. Nemám než tisíc túmánů, tisícovku, a i ta je vlastně v tahu. Máš pravdu,

měl jsem dva tisíce, ale že to byly peníze vydělaný u Evropanů, tak jsem je zanes k imámovi do páteční mešity, aby je očistil. Vzal vode mě ty dva tisíce a vrátil mi tisíc sedm set a já z nich tu tisícovku—aby mi Pánbůh ruku urazil — dal Karím-chánovi Hamzovi. A to jsem si teda navařil pěknou kaši. Spolknul to a ještě zapil libou vodičkou. Jako by se tisícovka vypařila!“

Tvář mu zvrásněla a zšedla. Víc už neřekl, už se mu nechtělo hledat další slova. Po chvílce trochu poodstoupil od pultu: „Poslyš, strejčku, neměl bys kus silnýho drátu, asi tak loket? Chci z něj udělat vohlávku na toho bejka. Kdyby se u tebe něco takovýho našlo, mohl bys to postrádat? Kdo rád dá, tomu Pánbůh přeje. A kdybys mi ještě tak půjčil pilník, udělal bych pěknou špici. Jestli se mi dneska podaří to zvíře chytit, tak by to sedělo.“ Věděl, že v přístěnku v komoře za krámem se takové věci vždycky najdou.

Hádž se vrátil z komory a přinesl pilník a kus drátu. Mohammad se podíval na drát, bylo vidět, že se mu zamlouvá; byl silný, dal se dobře zbrousit, na udidlo se hodil znamenitě. Položil jej na okraj pultu a z obou stran jej obrousil pilníkem. Pilník vypadal v jeho velkých rukou drobně, křehce, neměl dřevěnou rukojeť, jen maličké železné držátko, na větší věc by byl nestačil. Mohammadovi šla práce rychle od ruky, za chvíli byl hotov a chystal se odejít. Hádž Mohammad zabalil do papíru kus oříškového dortu: „Tohle je pro děti a Šahrú, vyříd vode mě pozdravy krásný jako růžovej sad!“

II

Kamenné domky, chatrče a přístřešky z palmových listů, proutí, rákosí a slámy stály natěsnány jeden na druhý na rozžhavené písčité zemi a horký vítr jim harašil a šustil v útrokách. Na okraji pláně trčela k obloze kola nesčetných studní; připomínala šibenice a jejich skřípění se neslo daleko do stepi. A slunce žhnulo nad krajinou, roztavovalo poušť, až tekla, a lidé postem a žárem úplně vysílení, se choulili ve sporých prouzcích stínu.

Na malé vyvýšenině nade vsí seděl otevřený hřbitov. Kytky na hrobech byly povadlé a uprášené, jediný strom uprostřed hřbitova, vysoká sosna, úpěnlivě rozprostíral nad zemí své dlouhé útlé větve. Vracíval se tudy každý den, a přece vždycky znovu padl na něj na tom místě smutek a úzkost. I teď měl najednou po náladě.

Nějaká žena v černých šatech se vyčerpaně choulila u čerstvého hrobu a vzlykavě přefíkávala verše smuteční písně.

*Ó srdce, po tvém odchodu oblékám tmavomodrý šat.
Znamení žalu pro tebe jako květinu tulipán kladu
na srdce.*

*Vánek tvůj mě bude ovívat jako jitrní větřík,
bude mě ovívat až do té chvíle, než mě ovane
hlas trumpety Azraelovy.*

Trpká melodie smuteční písně ho bodala do uší. Chudinka, říkal si, nařiká pro mrtvého muže, vod hrobu se nemůže vodtrhnout, jako by ho tím mohla přivolat nazpátek! Co je pryč, je pryč. A již se k němu nesla další sloka.

*Mé srdce nařiká a ty se nezeptáš,
jak hořce strádá bez tebe tvá milá.
Vzpomínky bez konce a bolest neustává —
ach, kam jsi odešel, kde já tě hledat mám.*

Cítil lítost, hrdlo se mu stáhlo, jako by měl v ústech kus opia. Hořkou melodii smutečních písní měl od dětství v krvi. Měla pachutí smrti. Když ji člověk zaslechl, skoro litoval, že vůbec přišel na svět, přál si, aby se byl nikdy nenarodil. Chudák Kásem, ten to ale vzal zkrátka. Před chvílkou si ji bral, a už je po něm. Už má pokoj vod všech svět-skejch starostí, ale co, s náma všema si osud dělá, co ho napadne. Komu se vožene smrt svým srpem kolem hlavy, ten zmizí, ani nepípne. Kdybych já vodušel, taky by Šahrú takhle naříkala. Jenže já bych možná ani neměl žádněj hrob. A nač koneckonců hrob? Život má pro každýho jeden a ten samej konec tak jako tak, člověk na tom nic nezmění. A znovu se nesl k jeho uším ženský hlas.

*Dívám se na poušť, na poušti tebe vidím.
Na moře se dívám, na moři tebe vidím.
Kamkoli se podívám, na hory, průsmyky či pouště,
všude vidím znamení tvého sličného zjevu.*

Zpomalil chůzi a zadíval se k hřbitovu. Znal tu ženu. Znal Kásema, který tady teď ležel pod zemí. Vešel na hřbitov. Neforemná nosítka na rakve stála opřena o polorozpadlý domek, v němž omývali mrtvé, bylo tu pusto, nikde živé duše.

Došel až k ženě. Jeho mohutný stín padl na hrob i na ni, která tu klečela a naříkala s hlavou skloněnou k zemi.

„Takhle se nesmíš trápit, sestřičko,“ řekl Mo-

hammad jemně a laskavě, „Pánbůh to nemá rád. A tomu mrtvému to taky nedělá dobře. Vstaň a pojď domů, tam je tvý místo.“ Zvedla hlavu a podívala se na Mohammada. Stále vzlykala a tichounce se třásla, temné oči zatopené slzami. „Přestaň už s tím nařikáním, nemůžeš věčně takhle plakat. Není to k ničemu, jen se tím sama ničíš. Vstaň, sestřičko, a pojď. Já řeknu Šahrú, aby k tobě zaskočila, ty taky, až ti bude těžko, přijď k nám. To přeci nejde, abys pořád jen chodila na hřbitov a naříkala pro muže!“

Hrob byl zarovnán se zemí, kolem dokola obložený různě velkými kamínky s otisky mořských ryb, říkalo se jim gassár. Žena povstala, upírajíc smutný, beznadějný pohled na Mohammada, a několikrát rychle polkla, aby zadržela vzlykot. S jeho slovy pocítila trochu naděje. Zazdalo se jí, jako by k ní promluvil sám její Kásem. Nikdo jí až dosud neřekl tak upřímná slova soucitu, nikdo si ani nevšiml, že všechen čas tráví u hrobu a naříká.

Mohammad se sklonil, vzal ji pod paží a lehce ji pozvedl. Vstala, třásla se na celém těle a obličej měla umazaný prachem a slzami. „Nic není horšího než bejt takhle sám a vopuštěnej,“ řekla, „nechce se mi bejt na světě bez mýho Kásema.“ Svěsila hlavu a těžce se opřela o Mohammadovu paži.

Mohammad znal Kásema dobře — mladý, mužný, silák, a najednou před několika dny dostal horečku a za chvíli byl pryč — byl i na jeho pohřbu. „Podívej se, má milá,“ řekl nyní soucitně, „nikdo z nás není víc než Kníže věřících. Musíš se uklidnit, i sám prorok Mohammad umřel, a byl stvořenej ze světla.“

Vzal ženu pod paží a tak vyšli ze hřbitova. Když došli na rozcestí, rozloučili se. Žena trochu uklid-

něná dala se na druhý konec vesnice, kde bydlela. Mohammad chvíli stál a díval se za schnutou nešťastnou postavou. Pak se obrátil a spěchal k domovu.

Kolik jen lidí tady leží pod zemí, dědci a pradědové a prapradědové, báby a prabáby, všichni jsou tu zasypaný. A když ten život takhle vypadá, jestlipak je zapotřebí, aby lidi mezi sebou byli jako vlci a hyeny a mě aby vokrádali vo mý peníze. Myslej si snad, že je ještě jiný místo, kde by se mohli uložit k věčnému spánku? Potvory jedny, jednou si to s nima pořádně rozdám. Ať nejsem syn svejch předků, jestli kuličkama z martinky neprovtám jejich těla jako sejto.

Na konci hřbitovní zdi, pod opuštěným přístřeškem, ležel vychrtlý žlutavý pes. Když ucítil Mohammada, pozvedl hlavu a podíval se na něho vyhaslým bezduchým pohledem, ospale zívnuł a znovu upadl do mdlobného stavu. Ubohý, němý zvíře, to je ale zřízený. Už u nás moc dlouho nebyl, musí bejt strašně vyhládlej.

„Šíru, Šíru,“ křikl na něj. Pes zvedl ocas a hlavu, po celém těle mu přeběhlo zachvění, postavil se a vykročil za Mohammadem.

„Ty chlape jeden, copak s tebou bylo celou tu dobu? Už jsem si myslel, že marodíš nebo že jsi chceplej. Pročpak jsi nepřišel? Je to celá věčnost, co jsme se neviděli. Ale máš pravdu, byla to i moje chyba, já se měl poptávat, jak se ti vede. Copak ti schází?“ Pes slabounce poštěkával a ploužil se za Mohammadem. Byl hubený, sípal žízni.

„Věř mi, brachu,“ říkal Mohammad, „těch lidí už mám až po krk. Chtěl bych bejt na tvým místě, žít mezi váma. Vy si nelžete do očí, nepodvádíte se. Kdybys věděl, jak je ten Karím-hádž Hamze,

člověk bez slitování, všechno, co jsem měl, mi sebral. Tak pod, ty nemá tvář! Hekáš, jako bys už nemoh. Až se trochu napiješ a nažereš, tak to bude lepší. Můžeš bejt nákej čas v naší chalupě. Dám ti vod všeho, co máme.“

Vzal kousek oříškového koláče, který nesl dětem, a hodil jej psovi. Pes k němu přiskočil, očichal jej a začal ho rozvážně kousat. Nakonec sesbíral ještě všechny drobečky, které spadly kolem. „Jen si dej, zvíře, ty to potřebuješ víc než můj děti.“ Pes ještě chvíli pátral po drobtech, pak se pustil za Mohammadem.

Mohammadova chalupa byla vystavěna z kamení gassáru, na každém kamínku byl otisk nějaké rybí kostry, spousty a spousty rybiček. Domek měl jednu světnici, Mohammad ji sám postavil z kamení, které dobře zpevnil maltou a omítkou z vápna, hrubého písku a cementu, strop udělal ze silných červených čandalových trámů a rákosí a střechu pokryl hlínou. Byl to jeden z nejlepších domků, takových tu mnoho nebylo, většinou se tady stavělo jen z rákosí a datlového listí. Vedle domku byl vysoký přístřešek na šesti silných čandalových sloupech, pokrytý rákosím a fíkovým listím, k němuž byl přistaven žebřík. Ve stínu přístřešku se krčily kozy, slepice a kohouti se popelili kolem ušpiněných slupek vodních melounů. Jakmile spatřili psa, začali všichni dohromady poplašeně křičet.

Mohammad poodstrčil dveře a vešel do chalupy. Podlaha byla vystlána slamou, na ní byl prostřen koberec, kde spaly děti, osmiletý hoch a sedmileté děvčátko, ve světnici bylo zrcadlo, lampa a ještě několik drobností, na hřebíku ve zdi visela puška martinka. V rohu stály pytlíky s ječmenem a moukou a hromádka suché trávy.

Známá vůně udeřila Mohammada do nosu. Kamna uprostřed světnice hořela, Šahrú právě připravovala kyselé mléko. Když spatřila Mohammada, vstala a šla ho přivítat.

„Buď zdráva, dušinko,“ řekl a hned pokračoval, „Šírúa jsem našel u hřbitova. Je polochcípěj vod žízně a hladu, tak jsem ho přived, že mu dáme trochu vody a kousek chleba.“ Vzal džbán, který stál na zídce, a řekl ještě: „Dej mi pro něj taky kousek chleba.“

Vypůjčil si otlučenou hliněnou misku, kterou měli slepice a kohouti na vodu, postavil ji před psa a nalil do ní vody ze džbánu. Šírú přešlápl, zavrtěl ohonem a podíval se na Mohammada. Drůbež se sesypala k míse, ale on je rozehnal. „Jedete, vy holoto, to se nedělá. Napřed Šírú, potom vy, on je přece náš host!“

Pes vypil první misku do dna, druhou už pil pomaleji a jen zpola. Pak se zvedl, upřel oči na Mohammada, vyplazený jazyk se mu chvěl, schlíplé uši a ocas se napřímily, celý jako by ožil. „Tak už jsi přišel k sobě?“ zeptal se Mohammad a hodil mu kus chleba. Šírú ho sebral a odběhl s ním pod strom. Mohammad odnesl slepičí misku zpátky pod přístřešek a nalil do ní vody. „Tak poďte, napište se.“ Přestaly pokvokávat, ale vody se ani nedotkly. „A vida, potvory, tak vy jste záviděly, že Šírú dostal první. Sám pánbůh ví, že ty němý tváře jsou někdy právě tak nepřejícný jako lidi!“

Vrátil se do světnice a šel se podívat na děti. Spaly omámeny horkem. Odehnal mouchy, které na ně dorážely, pak se obrátil k hromádce suché trávy, kde stočen jako had ležel silný konopný provaz. Rozvinul jej a kousek po kousku pečlivě zkoušel, prohlížel každé podezřelé místo. Pak jej zaovu

pěkně svinul a zavěsil na rameno. Šahrú stála uprostřed světnice a upřeně ho pozorovala, dívala se, jak se provaz zvolna rozvíjí, jak se plazí po zemi, jak se znovu zvedá do spirály, vytváří kruh, visí na rameni, dívala se na ta ramena, jak jsou celá zalitá potem. Věděla, že její muž přišel chytit Sakínina býka. Chudáček, myslila si, celej vyprahlej vod toho pústu musel jít právě v tom nejhorším vedru tu dlouhou cestu jen proto, aby chytil bejka, kterej se někomu zjančí. A při tom je ve vsi takových holobrádků, který se od rána do večera jenom poflakujou a žádnýmu ani nenapadne někde píchnout. Jsou úplně k ničemu — a říct jim slovo, tak je hnedka voheň na střeše.

Přála si, aby si její muž svlékl košili, aby mu ji mohla vyprat, aby si na chvíli lehl, pěkně se prospal až do večere, zatímco ona by krásně prostřela chleba a jogurt, perpín a mankál, nasolenou a čerstvou rybu, a on by se pak probudil a večerel by. Vyrušil ji jeho hlas:

„Měl jsem velkej strach, aby mu nenapadlo běžet do vsi. To by mohlo špatně dopadnout.“

„To není ve vsi jinej chlap?“ vybuchla Šahrú. Zdálo se jí, že přišel čas, aby řekla, co má na srdci.

„Podívej se, děvče, dobře víš, že to zvíře nikdo jinej chytit nedokáže, tak nač takový ty řeči? A Sakíne nemá muže, je vdova a v tom bejkovi je celej její majetek.“

Pak se obrátil a zadíval se na ženu. Tvář měl veselou, usměvavou, krůpěje potu uschly, košile byla teď ztvrdlá a celá prosolená. Zasmál se nenuceným uklidňujícím smíchem a ona řekla jakoby na omluvu:

„Akbarova chlapce vážně poranil, bojím se, aby se taky tobě něco nestalo.“

„Kdepak, děvenko! Od toho Lohráspa to byla pitomost, pouštět se do takový práce. Copak má na to sílu? Taková věc chce silnýho chlapa, takovýho, kterej by měl sílu jako to zvíře.“

„Říkali, že prej snad ho ani nechtěl chytit. Chtěl prej jen udělat takovou legraci, podrazit mu nohy nebo co,“ zasmála se Šahrú. „No, tím líp, pak za to může sám — je ještě mladej a nemá rozum — pánbůh s ním.“

Odhalil silné zažloutlé zuby v širokém úsměvu, také Šahrú se teď usmívala a prohlížela si svého muže. Nepřála si nic jiného, než aby zůstal s ní. Viděli se málo, jen po večerech, že dnes byl doma v tuhle dobu, to bylo něco úplně neobyčejného, vzácného. Lákal ji jeho zjev, měla ráda jeho vůni, milovala ho. A dobře ho znala. Byl to člověk, který měl rád nebezpečí, věděla, že teď už myslí jen na to, co ho v příštích chvílích čeká, a že se usmívá jen proto, aby ona si nedělala starosti, aby ji rozveselil.

„Děsně jsem se bál, že vpadne do vsi, pustí se do dětí a do ženskéjch a nadělá spoustu škody.“

„Ale ne, pořád se drží v tom datlovým hájku.“

„Brzo ho přivedu!“ Odcházel.

Vyprovázela ho ke dveřím: „Prosím tě, řekni inšálláh.“ „No, toť se ví, inšálláh.“ Jeho stín se sunul podél cesty a Šírú šel za ním.

Šahrú stála ve dveřích a vyprovázela ho pohledem, nemohla se od něho odloučit, srdce se jí svíralo. Konečně se vrátila do světnice, zůstala stát v prostředku a chvíli vzpomínala, co dělala, než přišel, aby se zas mohla dát do práce. Jedno z dětí se pohnulo, obrátilo se na druhou stranu a zas se uklidnilo.

Vyšel ze stínu chatrčí a přístřešků směrem k datlovému háji. Žhoucí slunce se rozlévalo po zemi jako

tekutá rtuť. Šel samojediný rozpálenou stepí, nikde nebylo živé duše. Vyšel na dunu, která se zvedala jako krokodýlí hřbet, sešel s ní, přešel druhou. Před ním už byl vodojem a vedle veliký, mohutný strom. Deset nebo dvanáct dětí i dospělých, oprážených, polonahých, posedávalo v jeho stínu. Směrem k obzoru bylo vidět datlový háj.

Když došel, sedl si na zídku před vodojem. Začal vát horký vítr, odsával mu pot z těla, děti ho hned obklopily, čekaly na něho. I Chalíl, Mohammadův kamarád, bývalý spolubojovník ze skupiny Ra'íse Alího, hubený, vysoký a svižný, teď rolník. „A jak se cejtíš, kamaráde,“ zasmál se, „právě jsem se napil na tvý zdraví, doufám, že i ty sis dal na posilňenou aspoň pořádněj džbán vína. Vůbec nemáš ponětí, co je to za divousa. Dokonce bych řek, že bys to měl nechat plavat. Že bys ho chyt, s tím nepočítej. Tak zjančený zvíře ještě nikdy nikdo neviděl — je fakticky horší nežli můj buvol.“

Mohammad sundal s ramene stočený provaz a položil jej vedle sebe na zídku. Kapky přesoleného potu mu stály na tváři, vypadala jak od něstovic. „Něco ti řeknu,“ ozval se po chvílce, „jestli ho dneska nechytím, tak ať se nemenuju Mohammad. Snad si nemyslíš, že kdybysme nezkusili ho chytnout, že by zůstal v lese? Přeci musíš pamatovat, jak se loni zjančil ten bejk u Ahmada. Utek taky do datlovky, byl tam asi půl dne, pak ale přilít do vsi a začal dělat strašnou paseku. Víš, že ho museli zastřelit!“

„To sis teda měl vzít s sebou flintu. Řek bych, že by se ti mohla hodit,“ zachechtal se Chalíl.

„Já bych to ani neřek,“ odpověděl, „chci ho totiž chytit. Je to to jediný, co chudák Sakíne má. Tak ho přeci nemůžu střílet. Poslyš, a nevíš, jak

je s Lohráspem? Slyšel jsem, že je pěkně zřízenej!“

„Ale ne, to se zas z jednej vrány nadělalo čtyřecet. Sebral ho špičkou rohu a trochu ho škrábnul dole na zádech. Sklouznout tím rohem trochu níž, moh mít parádní díru.“ Děti se začaly řehtat, což Chalílovi zřejmě velice lichotilo.

„Kde by tak teď moh asi bejt?“ zeptal se Mohammad, shrábl s čela hrst potu a pleskl jím na zem.

„To je těžko říct, běhá sem tam. Když se pustil do Lohráspa, tak byl v Abbásovým lesejku, ale kde je akorát teďka, to ti nepovím.“

Po cestě přicházela Sakíne, majitelka nešťastného býka. Řekli jí, že Mohammad už je tady a chce zvíře chytit. Vysoká statná žena v černém s tmavomodrým jazdským hedvábným šálem kolem hlavy, pohublý bolestný výraz, mezi obočím a pod rtem namodralé mateřské znamínko. Byla ještě mladá, nos jí zdobil zlatý kroužek a na bosých nohou měla dva silné stříbrné nákotníčky. Když docházela, zaslechla Chalílova slova. Zastavila se a hleděla na pevnou vypracovanou figuru Mohammadovu. Věděla, že je statečný, že je to pravý rytíř, alespoň o hlavu vyšší než všichni ostatní muži ze vsi. Na svém býku lpěla hrozně — ale přece jen se jí nezdálo správné, aby se proto Mohammad vydával v takové nebezpečí. To, do čeho se chtěl pustit, skutečně nebyla žádná hračka. Nejlepší je všeho nechat, myslila, ať už to dopadne jak chce!

„Sto takovejch zvířat nestojí za jeden tvůj vlásek,“ řekla, když prošla řadou mužů k Mohammadovi, „přeci nemůžu dopustit, abys kvůli mně si takhle zahrával se svým životem. Nech toho, ať dělá, co umí. Já už jsem se s tím zvířetem rozloučila. Kdyby ti něco udělal, nějak tě pochroumal, jak

bych vůbec mohla vystrčit hlavu ze své chalupy? Co bych řekla Šahrú a tvejm dětem?“

Kolo konopného provazu svíral v drsných rukou, díval se na ni, její slova ho zmátla. Přál si, aby je nebyla nikdy řekla. Nechtělo se mu odpovídat. Najednou se zvedl: „Tak já jdu. Kéž mně Pánbůh pomůže! Jestli je bejkovi souzený zajít, tak ať zajde mejma rukama. Ale buď klidná, doufám, že ti ho přivedu živýho a zdravýho.“

Děti se zase daly do smíchu a Mohammad se vydal k datlovému lesu. Kmeny datlovníků byly skryty za písečnými dunami, bylo vidět jen koruny obsypané růženci datlí, a jak šel, jak vystupoval a zase sestupoval, kmeny datlovníků se prodlužovaly a zkracovaly, prodlužovaly, zkracovaly, prodlužovaly, zkracovaly. Nesčíslněkrát viděl Mohammad toto panoráma, každá píď pouště měla pro něho svou barvu a vůni, svůj osobitý ráz. Věděl také, že písečné duny putují z místa na místo. Znal hrátky divokých větrů a pouštního písku. Ráno se člověk probudí, zjistí, že duna, která tady byla ještě včera, sedí na docela jiném místě. Zažil i dost a dost žhavých písečných bouří, které berou dech a oslepují.

Došel už k místu, kde duny přestávaly. Rovná pláň se táhla až k datlovému lesu. Jeho temný obrys lemoval obzor z jedné strany, z druhé se tyčily jako řádky záhadných písmen křivé, sluncem vyprahlé podpěry, na nichž spočívala kola zavlažovacích studní, vyhloubených v tomto kraji u každého většího pole. Na záhonech polí ležely obrovské zelené hlavice vodních melounů, datlové palmy, vzpřímené a štíhlé, jedna přes druhou vysoko zvedaly hlavy k palčivé obloze. Typický Daštestán.

Teď byl úplně sám. Všichni ostatní zůstali na

svahu duny obráceném k lesu a sledovali ho. Jeho smysly se upínaly k datlovce, neohlížel se, ale věděl jistě, že ho všichni pozorují. Vstoupil do lesa. Pronikavým pohledem probíral kmen po kmeni. Chodidla se nořila hluboko do jemného písku a bez tvaré otisky, jež kreslily jeho prsty, zanechávaly v písku znamení jeho cesty. Kdyby se mi podařilo chytit ho v lese, tak by to bylo v suchu. Nemyslím, že by mu napadlo vylítnout ven. Ale to bych ho musel zahnat zpátky. Jinde nežli v lese se mi to nemůže podařit. A mělo by to bejt hotový, než se setmí, jinak by to bylo zlý. A v lese je tma dřív jak ve stepi.

Uviděl ho brzo. Přední nohy roztážené, zadní u sebe, hlavu skloněnou, až se huba dotýkala země. Silné špičaté rohy vystupovaly z huňatého čela a tyčily se výhrůžně vzhůru. Také on brzo spatřil Mohammada. Nehnul se však. A Mohammad viděl, jak ho býkův zlý, temný pohled sleduje. Obhlížel stromy, konečně mu jeden padl do oka. To by bylo vono, pěkně vochlupacená palma. Právě k tý ho musím přitáhnout. Je sic trochu daleko. Ale snad by to šlo. Za každou cenu ho musím přitáhnout pod ní. Tak, hochu, sem tě přivleču, to si užiješ! Pak si vzpomněl, že má říci mášálláh, řekl tedy mášálláh a opatrně kráčel k palmě, ani na okamžik nespouštěje býka z očí. K němu byl vyvolený strom blíže než k Mohammadovi, který postupoval velmi pomalu, lehce a v ruce tiskl kotouč lana. Šel od stromu ke stromu, za každým se maličko zastavil, chvíli ku postál, bedlivě pozoroval zvíře, ale tak, aby je nepoplašil, měl pocit, jako by se pohledem přímo vpaloval býkovi do kůže, jako by se byl změnil v šelmu, uchvácenou loveckou vášní.

Konečně došel ke kabkábové palmě, měla hrubý

vysoký kmen: dva obsypané plodonosné hrozny visely jí laškovně na hrudi jako odhalené prsy. Zastavil se. Stál tváří v tvář zvířeti, opřený zády o strom. Býk se ani nepohnul. Dívali se na sebe. Pak zpozoroval, že se býkovi chvějí nohy. Vida, ty se zlobíš! Ale místečko je to prima. Lepší bych si nedoved představit. Vode mě až tam, kde stojí, je cesta volná. Než by ke mně dorazil, ztratí dech. Takovou cestu jsem právě potřeboval. Ale je to krásný zvíře, přímo báječnej ženich. Kdybys ty byl můj zvíře, tak bych tě zapráh, až by ti všecko jančení vyšlo z hlavy. Před chudinkou Sakíne, která je sama a opuštěná, ze sebe děláš hrdinu. Tak ses nádherně nahrbil a koukáš, voceňuješ mě vod hlavy k patě. Bejt můj, provrtal bych ti nos, jako se to dělá nevěstám, a do té díry bych prostrčil zlatej kroužek, pak by tě přešla veškerá chuť na jančení. Přišla na tebe horkost, že jo. Slunce ti vypálilo mozek!

Kabkábová palma se Mohammadovi opravdu velice zamlouvala. Uvědomil si, že udidlo z drátu cítí na své hrudi, že je v potem ztvrdlé kapse jeho košile. Od chvíle, kdy ji uložil do té kapsy, cítil stále na prsou její dotek. Zapomněl nyní na hlad i na žízeň, viděl pouze dloužící se stíny palem, měkké blednoucí sluneční skvrny pod stromy, věděl, že slunce zanedlouho spadne do moře.

Rozhodně nechtěl býka poranit. Byl tak mladý, silný, krásný. Že ti není hanba takhle bláznit, říkal mu v duchu, co tě to vlastně napadlo, jako by ti nedali napít nebo nažrat. Ale teďka se umoudříš, jako hodnej hoch pudeš se mnou k Sakíně a já ti vůbec nic neudělám. Dávám ti svý slovo, že tě zavedu k nám a předložím ti náruč voňavýho sena, co tam mám složený. Býk stál a díval se na něho.

Vidím ti až do žaludku! Chceš se najednou nečekaně na mě vrhnout! Jenže to samý chci i já. Hej, hey, hoj, ty zvíře. Nemáš na vybranou. Musíš jít, hey, hey! Mášálálá, jsi ty ale krásnej kus, to bych si dal líbit. Tak ty se nechceš hnout z místa? Tak to tedy uvidíš, jak tě znásilním.

Rozhlédl se na všechny strany, nikde nikdo, zaplavil ho žár, hlavu i tvář měl jako v ohni. Zastříl pohled, rozkročil se, trochu se předklonil, konopné lano bleskem prošvihlo vzduch. Hyjé, hyjé, zařval. Býk se zachvěl, nadskočil, zatočil se kolem své osy a znovu se zastavil a civěl na Mohammada. Ten slídl očima po nějakém kameni. Nebyl tam. U jeho nohou leželo několik suchých větví. Sehnul se, zvedl jednu a vši silou hodil po býkovi. Pak se zase k němu trochu přiblížil, několikrát vyskočil, zatočil provazem a křikl hyjé, hyjé.

Býk se chystal k boji. Mohammad viděl, jak se mu chvěje tukový polštář pod hrdlem, jak se mu krabátí kůže na šíji, docela jako by ho štípaly včely. Náhle se zvedl proti Mohammadovi, dal se do běhu, vyskakoval a Mohammad proti němu podřepával a opět povstával, skrýval se za palmy, mával provazem, lákal zvíře k sobě. Býk běžel. Proplétal se mezi palmami, hned vpravo, hned vlevo, a smrtelným útokem se hnal na člověka. A ten zatím pomalu ustupoval, až se dostal ke kabkábu, opřel se oň zády, provaz odhodil vedle sebe na zem, založil ruce a čekal. Tak poď, říkal mu v duchu, poď hezky ke mně. Nebejt bejk, tak bys asi přemejšlel, proč si ten hloupej člověk usmyslel tě dráždit a poštvat proti sobě. No ale jestli tě dneska nechytím za rohy, tak fakticky za nic nestojím. Býk se přibližoval, rozzuřeně chroptěl, měl vlhkou hubu a nos, odkapávaly mu zpěněné sliny. Mohamma-

dovi připadalo, jako by už cítil vlhkost jeho čumáku na své tváři. Býkova hlava byla nízko skloněna a konce jeho ostrých rohů přichystány k ráně. Byl tak blízko, že se jeho smrtonosné rohy už už dotýkaly Mohammada, jeho hrudi, on však stál klidně na svém místě a zády se opíral o kmen palmy. Náhle se býk napřímil, vyskočil, zaútočil a v tu chvíli Mohammad jediným skokem uhnul ze svého místa za kmen palmy.

Býkova hlava s veškerou silou, kterou vkládal do svého útoku, narazila do stromu, až se mu pod nohama zavařil písek a tělo se stočilo, jako by se ulomilo od hlavy. Byl omráčený, ale Mohammad mu nepopřál čas, aby se vzpamatoval, vyskočil z úkrytu, chytil ho za rohy a dvakrát ho tvrdě kopl do břicha. Bylo vidět, že býk začíná ztrácet sílu, kolena mu podklesávala. A v tu chvíli Mohammad uskočil stranou, nepouštěje jeho rohy z rukou, obrovskou silou na něho nalehl a udeřil mu několikrát hlavou o palmu, zároveň ho důkladně kopl do předních nohou a býk předními nohama klekl na zem.

Zadní nohy býkovy však dosud pevně trčely v zemi, zuřivě trhl hlavou a smýkl Mohammadem několik kroků po zemi. Ten se vymrštil a zasadil mu pěstí pár ran do týla. Dopadly jako kovářské kladivo. Omráčený býk podklesl a padl na zem, jeho silné rohy ochably, hlava povolila a překloupila se. Tak vidíš, ty zvíře, teďko vomdlíváš. Jenže kdybys ti bejval dal jen vteřinu vydechnout, už bys byl na nohou a začal znovu divočit. A pak už by s tebou nepořídil nic ani ten největší silák.

Pak celou svou vahou nalehl býkovi na šíji, přitáhl si nohou provaz, který ležel kus dál, a začal jím býkovi pevně svazovat všechny čtyři nohy. Zrnka písku se mu přilepila potem na krk a tváře, hrdlo

měl stažené, bylo mu býka líto. Ale uzly na provaze vázal tvrdě a pevně. Já sám se jednoho dne taky takhle zjančím a uteču do pouště. Jenže se mnou je to docela jiný. Mně nikdo nepomůže, sám jim musím ty peníze vyrvat ze chřtánu. O čest se bojuje na život a na smrt.

Ze špičky nosu mu odkapával pot. Položil nohu na býkovu hlavu. V lese bylo úplné ticho. Slunce ztmavlo, velké vedro prostupovalo les. Najednou barva zmizela, slunce zašlo, býk ležel na boku a chroptěl, noc si začala chystat lože.

Býk těžce oddychoval, byl smetanově bílý, měl černou skvrnu na čele, a černý pruh se táhl od hrudi po nohou až ke kopytům, také koneček ocasu měl černý. Z místa, kam si položil hubu, vinula se pískem vlhká stružka. Břicho se mu zvedalo a zase poklesávalo, klesalo v rychlém rytmu jeho dechu. Na čele, právě v místě černé skvrny, vytékal pramínek krve, jak se býk poranil o strom, tekla po čele až k tlamě, zalepoval oči, ucho se mu zachvívalo, ocas bez jediného pohybu ležel na zemi. To ses nedokázal zjančit jindy než akorát ve svatém měsíci ramadánu, zasmál se Mohammad, rychle vyndal z kapsy drátěnou ohlávku, podřepil před býka a prostrčil mu ohlávku ze dvou stran do nosních dírek. Býk se zachvěl. Mohammad se mu rychle posadil za krk. Ohlávka dosud neseděla správně, z býkových nosních dírek kapala krev, Mohammad oba vyčnívající konce stočil k sobě, pak vzal konec provazu a přivázal ho k ohlávce. Já vím, brachu, že tě to bolí. A vopravdu tě lituju. Máš přeci taky duši a taky tě to bolí, když ti někdo strká dráty do živého masa. Ale sám sis to zavinil, zjančil ses a udělal sobě i druhým takový vobtěžování. Ta ubohá ženská je sama a nemá než tebe a ty jsi jedi-

nej, kdo jí pomáhá vydělávat na chleba. Má tě místo svého muže. Máš jí pomáhat, bejt hodnej a né utíkat do datlovky a dělat věci, ze kterejch je lidem z celý vsi nanic. Celá ves má na tebe vztek, do jednoho jsou proti tobě. To snad je dobrý? A ten chudinka Lohrásp, copak ti udělal, že jsi mu natrh rohama zadek? Hlasitě se rozesmál a byl by si přál, aby také býkovi bylo veselo. Ale býk se mračil, bolely ho jeho rány a tak se i Mohammad přestal smát.

Býk nyní ležel na boku a chroptěl. Žízňivý písek sál jeho krev. Mohammad přisedl a opatrně rozvázal býkovi zadní nohy. Podívej se, jak já tě mám rád. Nejdřív ti rozvážu jen zadní, abys najednou nevyskočil a neudělal si ještě něco. Pak mu rozvázal i přední nohy, volný konec provazu ležel teď na zemi, Mohammad ho pevně uchopil u ohlávky. Z býkova nosu začala znovu kapat krev do žízňivého písku.

Tak a teď zas budeme kamarádi. Já se ti moc vmlouvám. A ty to dobře víš, že jsem tvůj kamarád. Poranil jsem tě. Ale bejt ty na mým místě, nezbylo by ti nic jinýho než udělat to samý co já. A kdybych tě byl nechal, byl by s tebou konec. Ale teď vstaň a pojd', musíš se nažrat. Půst se končí, zvu tě na večerí. Náruč lahůdkový trávy, co jsem ti slíbil, ti přinesu. Koneckonců postil ses dneska právě tak jako lidi — vo hladu a žízni jsi seděl v datlovce. Ale hrozně nerad bych, aby sis myslel, že Mohammad je tyran. Navopak, mně je z každýho násilí úplně nanic. Ty nemáš ponětí, jak mě ti chlapi z Bandarů doběhli. Vobrali mě vo všechny peníze, co jsem si tvrdejma mozolama vydřel. Advokát a správce a makléř, všechny se spikli proti mně. Já, jak už jsem ti řek, neublížím nikomu, jenže na druhý

straně taky zase nemůžu vidět, když někdo druhé je lotr. A když mi nebudou chtít dát mý peníze zpátky, zatočím s nima jako s tebou. I kdyby mě to mělo stát krk, přidu si na svý!

Jemně a laskavě hladil býkovu šíji a podbradek. Na býka to působilo jako kouzlo. Pak ho pohladil po hubě. Jestli jsem tě moc zmlátil, tak mi to vodu pust. Mě taky bolejí ruce — ale nevadí. Než vyrostíš, zapomeneš na to. Tak už vstávej, musíme jít! Velmi zvolna, opatrně zatáhl za ohlávku; býk zvedl hlavu od země, klidně se podíval před sebe, zachvívaly se mu uši i jemná kůže na krku. Mohammad přitáhl ohlávku a vzápětí nato ji povolil. Býk se zvedl na jediný záběr: Sláva, jsi moudrý zvíře. Ať mi nikdo nepovídá, že jsi vobyčejnej čtvernožec. Jsi chytřej jako člověk. Pochopil jsi na první ráz, co se má dělat!

Všecka jeho pozornost byla soustředěna na zvíře. Nechtěl mu už ublížit ani tím nejmenším. Jeho náhlé povstání ho postavilo do střehu — kdyby si počínal neopatrně, mohlo by se stát, že by si býk roztrhl protknuté nozdry. Teď už stál na všech čtyřech a třásl se. Byl mírný jako beránek. Provaz těsně u uzdy byl nasáklý krví. Měl barvu jako živé srdce.

Mohammad sebral konec provazu, který ležel na zemi, a pomalu, klidně vedl zvíře kupředu. Býkova kopyta se váhavě vysunovala z písku. Nejistě jako opilý šel býk vedle Mohammada, který mu drátěnou uzdu povytáhl trochu dopředu, volnou rukou držel býka za krk a lehce ho táhl za sebou. Nechtěl ho táhnout za uzdu, pamatoval na to, že rána je čerstvá a bolestivá; stačilo jen, aby býk cítil, že je připoután, a nevzpouzel se.

Za chvíli se vynořili z lesa. Volání slávy rozřízlo

žhoucí vzduch nad podvečerní pouští. Všichni čekali, jak se Mohammad vrátí. Teď se vracel, měl zkrvavenou košili i ruce. Rozžhavený kotouč slunce se vnořil do moře, na jehož povrchu se teď rozta-vovaly řehavé uhlíky.

Z býkova čela a nosu ještě kapala krev. Mohammad dával dětem znamení, aby se nepřibližovaly — byly ještě daleko, ale už slyšel jejich zvědavé hlasy. Seběhly k velkému akátu, kam došel i Mohammad s býkem. „Není mu dobře a dneska ho zvu k nám,“ řekl nejdřív a položil ruku na býkovu šíji. Zvíře skutečně vypadalo unavené a ochablé. Mezi děti padlo vzrušení.

„Ten už pro Sakíne nemá žádnou cenu. Bude se muset zabít. Ne ne, ten už se nevzpamatuje. Je zrovna zralý k porážce. Asi má nějakou těžkou ránu. Kdopak ví, co se mu stalo!“ proletovaly věty. „Co jsi s ním udělal, kamaráde, že je tišeji jako myšička? Do ráje s ním!“ A zase: „To by bylo škoda, radši pod nůž a hezky rychle!“

Sakíne mlčela. Dívala se na býka, na Mohammada, nevěděla, co říci, bylo jí do pláče. Tohle přece nebyl její býk. Najednou se rozběhla k němu, ale vpůli cesty zmírnila a k býkovi došla velice pomalu. Položila mu ruku kolem šíje. Mohammad mlčel, ze skupiny dětí se neozval ani hlásek. Jen Sakíne vzlykala, znovu políbila býka a hladila ho po zádech a po hřbetě. Žalem pomačkaná tvář se jí leskla slzami, chtěla něco říci, ale hlas se jí zasekl v hrdle, rty i brada se třásly.

„Buď klidná,“ řekl konečně Mohammad, „tvé zvíře je v pořádku. Co povídaly ty děcka, to nech stranou, toho si nevšímej, to byly jen takový vtipy. Je prostě unavený a má hlad — bejt voni na jeho místě, tak by tu ležely s vyplazeným jazykem doce-

la vyřízený. Potřebuje taky trochu škorpiónovýho voleje na tu ránu. Vemu ho k sobě a sám se vo něho postarám a dám ho do pořádku. Zejtra už bude zas dobrej, tak ti ho přivedu. Buď bez starostí, poběží jako závodní kůň.“

III

Hádž Mohammad seděl na střeše na rohoži, trochu už provlhlé, kouřil vodní dýmku a díval se na obrovský večerní kotouč měsíce, přilepený právě proti němu nízko nad obzorem. Měl dnes dobrý den, obchody mu šly, peníze odnesl do Búšahru do císařské banky a v duchu si přepočítával, kolik zas utržil. Povečeřel už, snědl několik pečených mořských ryb s čerstvými datlemi z vlastního lesa, a teď vypouštěl obláčky dýmu lahodného barázedžánského tabáku. Najednou ucítil, že se přístřešek zachvěl, a vzápětí uviděl temeno Mohammadovy hlavy, jak se sune vzhůru. Srdce se mu zachvělo. Co je! Stalo se něco se Šahrú? Nebo s dětmi? Mohammad není ten, kdo by přišel jen tak! Oddálil ústa od troubele a přes dýmku hleděl na Mohammada, přivítal ho a jeho pohled vyjadřoval otázku, co se přihodilo, proč přichází v tak pozdní hodinu.

Na tváři měl svůj obvyklý úsměv a to hádže znepokojilo. Byl Mohammadovým strýcem i tchánem zároveň. Nevídal ho u sebe často, i když sám pravidelně dvakrát za týden — ať už Mohammad byl či nebyl doma — chodíval za dcerou a vnoučaty. Teď ale, když se tady najednou ukázal uprostřed noci, pocítil strach. Hádž znal dobře svého zetě, odmala ho vychovával a věděl, že se Mohammad narodil s úsměvem a od té doby ho pořád nosí na

tváři. Proto také málokdo dovedl rozeznat, má-li Mohammad dobrou náladu, anebo špatnou, málokdo postřehl, jak ten úsměv někdy najednou zhořkl, zešedl, ztratil barvu, chuť i vůni. Znal totiž od dětství i tuto druhou tvář Mohammadovu, rozpoznal ji hned, ale ještě nevěděl, co se za ní skrývá. Seděl zpřímá a čekal, až Mohammad začne. Ten zatím došel a beze slova usedl na rohož proti hádžímu. Cítil otázku v jeho pohledu, upíral oči na tchána, slova mu vřela pod jazykem, byl by chtěl vysypat všechno jedním dechem, ale ta vyčkávací obava mu byla na obtíž.

Zpod přístřešku se vznášelo vytí psí smečky a Mohammadovi se zdálo, že mezi nimi rozeznává hlas Šírúúv.

„Hádží,“ spustil konečně, „už jsem si promyslel, co udělám. Shrábli moje peníze a já moc dobře vím, že mi z nich nedají zpátky ani zlámanou grešli. A tak mi nezbývá než je zabít. Všecky čtyři. Karím-hádže Hamzu a šejcha Abú Torába, plešatýho Áqá Alího a tlustocha Mohammada Radžaba. Všechny, jednoho za druhým.“

Hádž strnul, krev se mu hnala do hlavy. Nepochyboval ani vteřinu, že zeť svou řeč myslí vážně. Znal příliš dobře jeho tvrdohlavou náturu. Ale jak chce proboha zabít čtyři lidi a nedat se chytit! Dobře věděl, že Mohammad udělal všechno, co bylo v lidských silách, celý rok běhal za svými penězi od jedněch dveří ke druhým, a všechno nadarmo. A teď se tedy rozhodl. V ústech mu vyschlo a skvělý barázedžánský tabák ztratil chuť. Pochopil, že ten zbožný Mohammad, který jediný den modlitby ani postu nevynechal, když se jednou do toho pustí, bude zabíjet lidi tak snadno, jako by pil vodu. Už teď mu bylo líto dcery a vnoučat — byl přesvědčen,

že taková věc nemůže skončit dobře, a tak seděl, hlavu skloněnou, pohled upřený na kameninovou baňku vodní dýmky, v níž bublala voda. Teprve po chvíli pohlédl Mohammadovi do tváře. Uviděl ho najednou docela jinak, skoro ho nepoznával. Jeho obličej úplně změnil barvu, byla to barva krvavého granátového jablka vysušeného sluncem, úsměv ztrpknul a dostal novou vůni. Vůni spáleniště a vůni krve pražené umrtvujícím sluncem. Úpěnlivě si přál, aby se stal zázrak a Mohammad upustil od svého nápadu.

„Podívej, hochu,“ ozval se konečně, „kde se v tobě vzal ten nápad, to já nevím, to nejlíp víš ty sám. Ale tolik je jisté, že zbožný věřící člověk takové věci nedělá.“

„Máš pravdu, strýče. Jenže dělá zbožnej věřící člověk to, co šejch Abú Toráb, zástupce imáma, kterej jako raubíř svlíká za bílýho dne věřící dona-ha, vokrádá je vem kde vem a přitom si chodí jako páv a nikomu z toho neskládá účty? A neříká snad Pánbůh v koránu, že zloději se má uříznout ruka?“

„Jak to, neskládá účty? A copak u božího soudu? Nech je bejt, ať se zpovídají Pánubohu. V den pětistisíciletí, až slunce sestoupí a bude jim hořet na hlavě, tvůj účet s nima bude srovnanej.“ Hádž už nekouřil — troubel vodní dýmky ležel na zemi — a klidně, pomalu vážil slova.

„Ne, strýče, na den posledního soudu bych já čekat nemoh. To by nebylo to pravý a mimoto — čtyrykrát jsem bral věštbu, na každýho zvlášť, a pokaždý byla dobrá. Jestli nevěříš, zeptej se sejjeda Alího molly u mešity Imámzáde. Ať ti řekne, že bral věštbu opravdu z koránu, nejen podle růžence.“

„A ty jsi řek sejjedovi Alímu, na jakou věc bereš tu věštbu?“ „Ale, strýče, samozřejmě že neřek! To jsem řek jen Pánubohu ve svém srdci. Copak už vypadám vopravdu jako pominutej, jako že bych každému vyzvonil svý tajnosti? A jestli to říkám tobě, tak jen proto, že jsi jako můj táta a moje žena že je tvá dcera, a kdyby mě náhodou chytli, tak by ses musel vo ně postarat. A taky jsem se chtěl s tebou rozloučit a poprosit tě vo požehnání, ať už se stane co stane. A teď tě teda prosím vo to požehnání.“

„Bůh tě ochraňuj, hochu! Ale myslel jsi na to, že v přístavu, kde je všude plno lidí, nebude jen tak lehký zabít čtyry osoby a nedat se při tom chytit? Přemejšlel jsi vo tom, co to může mít za následky?“

„Na to, jestli mě chytí nebo nechytí, já vůbec nemyslím. To vodvisí vod Pánaboha. Všecko bude podle jeho vůle.“ Pak se zamračil a řekl trpce: „Mně se zdá, strýče, že jsi snad ani nepochopil, co mě tak trápí. Že vlastně ani dobře nevíš, jak mi ublížili. Vo moji čest mě v Bandaru připravili.“

„No, já skutečně nevím, chlapče, jak to všecko bylo. Vím jen tolik, že jsi měl peníze a ty ti sebrali. Ale kolik toho bylo, jak se to všecko zběhlo, kdo to způsobil, to už nevím.“

„Dyt' to ví celej Búšahr — a ty, kterej jsi můj tchán a strýc, nevíš vo tom nic.“

„A kde se to mám dovědět, když nezdvihnu hlavu vod práce a ty sám jsi první, kdo mi nic neřekne. Vím jen tu a tam něco vod dětí a to, co příležitostně zaslechnu.“

„Tak já ti to teda všecko vypovím, abys věděl, jakou jsem dostal ránu. Minulej rok jsem se zapřísáhl, že už nebudu dělat u Evropanů. Vodešel jsem

teda vod pánů Robertů Robertsonů a to jsem měl asi dva tisíce túmánů ve stříbře. Našetřil jsem si to, co jsem byl u nich a dělal jsem všechno možný. Kuchaře i kováře, umejval jsem jejich psy, pral jejich podělaný prádlo a podobně. A když jsem teda vod těch Robertsonů vodcházel, zašel jsem za mollou Velký mešity, aby mi ty peníze vočistil. Kéž mu Pánbůh žehná, to je člověk zrovna svatej! Vzal vode mě ty nečistý dva tisíce a dal mi ze svejch peněz tisíc sedm set. Tři sta mu tedy zůstalo. Byl jsem s tím svolnej a spokojenej, že teď jsem měl peníze čistý jako mateřský mlíko. Pak jsem, jak víš, vykonal pouť do Karbaly, k hrobu svatýho Hosejna. Když jsem se vrátil, měl jsem ještě tisíc a tři sta túmánů, za tři stovky jsem si pořídil to krupařství v Bandaru a nakoupil pár věcí ženě a dětem. A tehdá ty búšířský bezbožníci vyčuchali, že mám v ruce nějakou hotovost. Přišel za mnou sám ten tlustoch Mohammad Radžab a prej puč mi ty peníze do obchodu, budeme společně investovat, budou procenta. Řek jsem, dobrý, to nemůže vadit!

Tlustoch Radžab odešel a přived Karím-hádž Hamzu. Dohodlo se, že pučím Karímovi peníze a on že mi dá zástavou svůj dům na nábřeží. Pak jsme se společně vodebrali k šejchovi Abú Torábovi, přepočítali peníze, dali hotovost Karímovi, Karímův dům připsali na moje méno a ještě jsem hned zaplatil Mohammadu Radžabovi za zprostředkování. Ale tedko si představ, že ten barák už byl předtím dvakrát zastavenej, že je zálohou ještě na dvě jiný půjčky přede mnou. Že už vůbec ani nepatří Karímovi a ten šejch Abú Toráb, kterej to všechno spisoval, mi neřek ani slovo a vystavil teda úplně falešnej dluhopis. Po dvou třech měsících jsem se tohle dověděl, tak jsem zašel za Aqá Alím

a řek jsem mu, co mi provedli, jak mě napálili. Ani ti nebudu povídat, jak ten se jich zastával. Já byl úplně vyřízenej, celej rok jsem lítal vod jednoho k druhýmu, podnikal všechno možný, ale ze žádnýho jsem nedostal ani halíř. Nedovedeš si představit, strýče, jak jsem je prosil, zapřísahal. Všecko marný. Nakonec už jsem šel tak daleko, že jsem byl ochotnej spokojit se s třema stovkama místo tisíce a že by mi to dokonce mohli splácet po dvou kránech denně. A to jsem ještě dodneska dal šedesát túmánů Áqá Alímu, a stejně se mý věci nezlepšily a zase mi říkal, prej přines ještě čtyřicet túmánů, ať to můžu dovést k dobrýmu konci — a kdybych si byl jistej, že to vopravdu udělá, přines bych mu je ještě dneska. Ale já dnes už vím, že jsem to všechno vyhodil do větru. Ty přeci, strýče, sám víš nejlíp, že my Tangestánci jsme lidi vod legrace. Ale já, co jsem poznal, jak se spikli, aby mě vobrali, je mi, jako by mě polili petrolejem a zapálili anebo jako by někdo vraždil mý děti před mejma vlastníma očima.“

Mohammadova tvář naběhla domodra, zkřivená maskou mrtvého úsměvu, z velikých očí sálala bolestná úzkost, rty se mu chvěly. Jak mluvil, vytahoval bezděčně z rohože navlhle kousky slámy a drtil je v prstech.

Hádží byl zdrcen, srdce mu zaplavily těžké starosti. Tisíc túmánů, to jsou peníze! Kam dal ten hoch rozum, že svěřil svoje nevinný penízky do rukou těch vydřiduchů? Proč se neporadil s ním, s člověkem, kterému zbělely vousy ve strastech i slastech života. A teď chce svou chybu napravit ještě daleko horší chybou! Vůbec celá ta záležitost se mu jevila neobyčejně chmurná. Zvedl troubel vodní dýmky a znova začal několikrát za sebou

mocně bafat, ale stále nemohl přijít na to, jak odradit Mohammada od jeho nápadu.

„Věř mi, strejdo, vono mi ani tak nejde vo ty peníze,“ začal zase Mohammad, „ty nakonec jsou jako špína na dlani, chvíli se tě drží, za chvíli pustí. Jde vo to, že mi pošpinili pověst v celým Bandarú. S mym obchodováním je konec. I Džabarestáncům a Milmábádcům jsem jen pro legraci. Dal ti Karím prachy, pokřikujou na mě. Kdybysi chtěl, tak pojď s náma, ukážeme ti, kde jsou! Jsou v opiový fajfee pana Karíma, přišly do nebe skrz její troubel! A včera jsem zašel za plešatcem Áqá Alím a ptám se, jak je s mou věcí. Řek mi, že prej se diví, co vod něho čekám, když přeci Karím nemá nikde ani groš. A já mu řek, že musí mít v krámě nejmíň deset tisíc túmánů na výplaty. Řek: Dům kádího je taky plnej kulatýho vořechu, a co z toho máme — ale kdybys přines ještě čtyrycet túmánů, snad by se dalo něco dělat. Áqá, řek jsem na to, až dodneška jsem ti dal celejch šedesát túmánů, abys mi tu věc dal do pořádku, a nevidím nic než samý vodklady a sliby. Co já můžu dělat, povídá mi, a proč vlastně chodíš ke mně, jdi na šejcha Abú Torába, ten ti vyhotovil úpis! To slyším vode všech, posílá mě jeden na druhýho, drugej na třetího. Ještě čtyrycet túmánů, to by tak hrálo! Před párma dny jsem se ale přeci jen sebral k šejchovi Abú Torábovi. Přišel jsem tam a vidím, u šejcha plno lidí, hlava na hlavě. Zaboha by mě nebylo napadlo promluvit. Pozdravil jsem a sed si do koutka u dveří a říkal si, ani nepípnu, chvilinku posedím, pak se zvednu a zas puđu — před tolika lidma mi to připadalo nevhodný, mluvit stran svý věci.

Bylo jich tam plno, z těch, co znám, i sám šejch, Mohammad Radžab i Áqá Alí a ještě celá řada zná-

mejch, který ale se mnou nemá nic společného, mollá, městský radní a podobný lidi. Zkrátka plno. A jak tak sedím u těch dveří, najednou šejch Abú Toráb zvedne hlavu a do mě: Vida, zas je tady prosebník Mohammad! Copak jsem ti neříkal, aby ses tady víckrát neukazoval? Kolik ti stačí, abys zmizel? Když jsem tohle uslyšel, krev se ve mně začla vařit. Já, pane, chci jen svý peníze, vykřik sem. Když jsi mi je uměl sebrat a dát je hádži Karímovi, tak je teď zase seber jemu a vrať mi je nazpátek. Šejch se dusil zlostí: Ty jeden ignorante, plácáš jen nesmysly! Měl jsi peníze, uložils je na úroky. A podnik udělal bankrot. Prorok řekl: Bankrot je pod ochranou Alláhovou. A co já jsem udělal? Vzal jsem od tebe jenom, za co mi právem náleží, za smlouvu. Co mám dělat? Když nic nemá, nemůže nic dát, je z něho žebrák — jako bys chtěl dojít bejka! Běž k němu na střechu a sesbírej si tam slunce na vyrovnání svý pohledávky!

To mě dožralo: Áqá, řek jsem mu, dávej si pozor, co mluvíš! Řek jsi, že jsem ignorant, a vopíráš se vo Prorokovy slova! Ale pokud vím, Prorok islámu taky přikazoval, aby si lidi nečinili jeden druhýmu zlo a bezpráví! Šejch hořel jako voheň a z huby mu sršela samá špína: Okamžitě vstaň a marš do svý díry, máme tu jinou práci. A dej si pozor, přijít znovu sem, dám tě spráskat, že nevodlezeš! V tu chvíli Mohammad Radžab řek nějaký verše vo tom, že lidi z venkova jsou všichni blbci a volové. Já si ty verše nezapamatoval — ale všichni se začali smát. Pánbůh ví, kdybych byl měl v tu chvíli s sebou flintu, byl bych je do jednoho postřílel. Teď jsem zhanobenej před všema lidma — v Búšahru ani pomalu nemůžu vystrčit hlavu na ulici. Tak jakejpak je to život? I teď ještě si myslíš,

že je pro mě jiný čestný řešení než je všechny postřílet?“

Hádží byl starý muž, ale byl Tangestánek a nenáviděl nespravedlnost a násilí. Dobře věděl, že na Mohammadově místě by se rozhodl právě tak. Zabíjení a krev, to nic není, v Tangestáně se toho nikdo nebojí. Tam se spouští zbraň tak snadno, jako se snadno trhají datle — byl by však přece býval hrozně rád, kdyby Mohammad dostal svoje peníze a nemusel zabíjet. Báł se, že by to špatně skončilo, bylo mu líto Šahrú a vnoučat, dcera byla ještě velice mladá, příliš mladá, než aby zůstala vdovou, a že by se Mohammadovi podařilo vyváznout se zdravou kůží z drápů císařských četníků, s tím se sotva dalo počítat.

Sklopil oči, rozdýmal kalján a přemýšlel. Konečně opět zvedl hlavu. „Jak bych ti to řekl, chlapče. Nemůžu ti bránit, nemůžu to schvalovat, jsem jen vobyčejnej hříšník a ty, jak říkáš, ses už radil s Pá-nembohem. Když je to jeho vůle, vidí jedinej slepec líp než sto bystrozrakejch. Svou čest hájit musíš, to je pravda, ale myslel jsi na rodinu? Nejsi sám, máš ženu a děti! Kvůli nim bys měl bejt vopatrnější, mírnit se trochu. Peníze jsou pryč, no dobrá, ale teď jde vo život!“

„Jenomže právě čest a reputace, to jsou v lidskym životě ty nejdůležitější věci,“ odpověděl bez váhání, „až na druhym místě je život i žena a děti. Je pravda, že člověk musí na ně myslet, musí je chránit a starat se, aby vyrostly v bezpečí — ale ne v opovržení, beze cti. Myslíš, že by to bylo dobrý, aby jim jednou, až budou dospělí, někdo moh říct, váš táta byl zbabělec, nedoved si uhájit svý práva? Že by bylo dobrý, aby jednou slyšeli, že pár lichvářů z Bandaru mě obralo dohola, že ještě k tomu měli ze

mě legraci a já že si to všechno nechal líbit, ztichnul jsem jako slepice a schoval se ženušce pod závoj? Bylo by lepší tohle, anebo aby slyšely, že jejich otec si hájil své práva a při tom se nechal zabít? A jestli chceš co vědět, právě kvůli svejm dětem to musím udělat, aby si nikdy nikdo nedovolil jim křivdit. A kdyby se přece někdy někdo odvážil jít na ně s násilím, brát jim jejich práva, aby měly příklad, jak s ním zatočit! O Šahrú se bát nemusíš, dám jí všechno do posledního dínáru, taky věno, co jí patří, zkrátka všechno, co mám, zůstane jí a dětem, nemám přeci nikoho než je. Kdyby se Šahrú chtěla znova vdát, pak to, co má ode mě, nebude patřit jejímu muži, ale dětem. Pak by to všechno dala tobě, aby ty ses o ně staral. Vostatně to s ní všechno prohodím — ona je poklad, světlo mejch očí. Jí není třeba říkat dvakrát. Nikdo neví, co bude zejtra, tak už to chodí. Je docela možný, že by se pak chtěla vdát, na tom není nic špatnýho, i Bůh i Posel boží to dovolují. To pro případ, že mě chytnou a pověsí.“

Hádžímu se svíralo srdce. Měl strach, že to všechno špatně skončí, a přitom věděl, že Mohammad už se rozhodl, že všechny řeči a dobré rady teď už nemají smysl. Viděl už svého zetě v rukou četníků, nebyl už pro něho mezi živými — jako by tu s ním rozmlouval duch mrtvého. Sáhl po kapesníku, aby zachytil slzy, které se mu draly zpod víček.

„Šahrú teda už něco tuší?“ zeptal se třaslavým hlasem zadržuje pláč.

„Tak trochu něco, mluvil jsem s ní, bude zapotřebí, aby mi s něčím ještě pomohla. A je to konečně moje manželka a musí vo mně vědět, co je možný, a udělat věci, který nikdo jinej udělat nemůže. A ty neplač, strýče, vypadá to, že máš nějaký měk-

ký srdce. A prosím tě vo jedno: nikomu ani slovo! Ani Šahrú. Sám jí řeknu, co je potřeba. Kdyby se něco z toho, co jsme mluvili, dostalo ven, tak bych byl vyřízenej. Jak se říká, vlk by měl hubu krvavou dřív, než roztrhal Josefa.“

Mlčeli. Nikdo už nic neřekl, oba přemýšleli, každý sám. Slzy na hádžího tvářích osychaly. Ze dvora bylo slyšet vytí poraněného psa, měsíc stoupal po obloze a kolem jeho tváře se třpytil kotouč stříbrných par.

Vodní dýmka vyhasla a hádžímu se nechtělo znovu ji zapalovat. Myslel jen na Mohammada, ten už se uklidnil, už cítil sladkost své pomsty a pomalu ji vychutnával. Po chvíli se zvedl. „Tak já pudu, strýčku. A kdybysme se už neviděli, všechno mi odpust; všechno dobrý i všechno zlý, cos vode mě měl. A dohlídni na Šahrú i na děti. Jsem rád, že jim tu můžu nechat trochu peněz, aby ti nebyli na yobtíž. Dokavad tvůj stín bude padat na jejich hlavy, bude dobře. Kéž Pánbůh nezkrátí tvůj stín.“

Hádž Mohammad vstal, vzal zetě do náručí, líbal ho na tváře. Znova mu vytryskly slzy. Svaly v Mohammadově obličejí se napjaly do tvrdého odhodlaného výrazu. „Tak jdi, hochu, a Bůh ti pomáhej! O Šahrú a děti si nedělej starosti. Kéž je to vůle Nejvyššího, aby ses vrátil!“

IV

Mohammad se Šahrú a dětmi spali na střeše. Začínalo svítat, ale on měl oči otevřené a díval se do tmavomodré klenby, na nekonečný běh Mléčné dráhy. Také Šahrú bděla; každý z nich věděl, že ten druhý nespí, ale oba mlčeli. Šahrú od večera ani

na chvilinku nezavřela oči, a když kolem půlnoci uslyšela mužovo pochrupávání a pak nesrozumitelná slova a výkřiky ze sna, zaradovala se, že konečně usnul, ale zároveň se i trápila, že spí tak neklidně. Teď přicházelo ráno, první kohouti začínali kokrhat. Vlhká pěna měsíčního svitu lpěla však dosud na celé krajině a rákosové rohože na střeše byly opuchlé vlhkem.

Mohammadův pohled se zastavil na souhvězdí Sedmi bratří. Vídal a znal je od dětství, ale nevěděl, že je to vlastně souhvězdí Velkého vozu, vždycky mu říkali Sedm bratří a jemu se líbilo, že jsou vždycky pohromadě, nikdy se nerozloučí. Teď mi připadá, uvažoval, že je to tvar sekery. Maminka nám říkala, poznáte je podle toho, že jsou jako velká naběračka, ale já teďko vidím, že vopravdu jsou spíš jako moje sekera a ne jako naběračka. Vopravdu! I topůrko i vostří, všechno jako u mý sekery. A dokonce možná že člověk vůbec vymyslel sekeru při pohledu na tyhle hvězdy.

Sekyrku, na kterou teď myslel, udělal si Mohammad sám a měl ji hrozně rád. Kdysi, když pracoval jako kovář v anglické dílně, ukoval si ji z kusu oceli a přidělal si k ní pěkné dřevěné topůrko, aby ji mohl nosit za pasem. Byla lehoučká a úhledná a měla ostří, že se s ním dalo holit. Všecky děti ze vsi to dobře věděly a kolikrát, když seděli pod žlutě rozkvetlou korunou bábolu, předváděl jim Mohammad, jak jeho sekyrka dovede oholit chloupky na ruce. Měl i pěkný nůž ze sheffieldské oceli, který koupil od Inda i s koženým pouzdem, a také ten nosil přivěšený k pasu.

Onoho večera nabrousil obojí o kámen. Po večeři Šahrú odnesla děti nahoru spát, chvilku u nich ležela a povídala jim, aby dřív usnuly. Když pak

opět sešla dolů, seděl Mohammad uprostřed svět-nice a kolem sebe měl rozloženou pušku, sekyrku, nůž, patrony. Šahrú pocítila úzkost, dávno neměl ty věci v ruce — a ona vytušila, jak je rozrušen, a poznala také, že v té chvíli, co ona vyšla z chýše a uspávala děti, vešla do dveří smrt.

Pomalů, s očima plnýma strachu, usedla vedle muže a pozorovala, co dělá. Byl zaujat svým dí-lem, nevšímal si jí. Srdce jí bušilo, na těle jí nabí-hala husí kůže, v ústech cítila hořkost.

Byli spolu už na devátý rok a za tu dobu poznala Šahrú svého muže ve všech podobách; viděla ho v hněvu i veselí, něžnosti i tvrdosti, znala, jak umí být trpělivý i vznětlivý, a tím se jí dotvářela jeho pravá podoba. Už po mnoho let si Mohammad nevšímal svých zbraní — v Tangestáně ostatně má zbraně každý. Ale dokud to není zapotřebí, žádný Tangestánec si je nerozloží vprostřed svět-nice, nečistí hlaveň, nemaže ji olejem, nebrousí nože a sekyrky.

Mohammad jí občas vyprávěl, jak bojoval pod vedením Ra'ise Alího s Angličany, a říkával také, že svou martinkou složil několik Angličanů a Indů, že je tak dobře stavěná, kulka se v ní nikdy nezadře, je naprosto spolehlivá, lehoučká a příjemná, spíš příruční, a tak dobře se nosí jako malé dítě, jako kojeneček nebo jako slípka, a také říkával, že ji má rád, tak jako má rád sám sebe. Aby se Pánbůh nad ním slitoval! Co jen chce podniknout? Jen Pánbůh ví, k čemu se s tím chystá. Už je to léta, co si s tě-mahle věcma dal pokoj! Panebože, co jenom to má v tý hlavě! Slituj se nade mnou, Bože můj, obětuju celou náruč svíček ve svatyni! Mohammad vyčistil hlaveň pušky, naolejoval ji a pak několikrát cvakl kohoutkem, až se to rozléhalo, a byl to hlas suchý

a mocný, přestože puška nebyla nabita. „Podívej se,“ řekl, „je přesná jako hodiny. Tyhle martinky jsou ze všech nejlepší. Krátký, lehký, dobře spouští. V pevný ruce nemůže chybit!“ Potom pušku odložil na zem a sáhl po sekýrci. Její ostří bylo jemné a lesklé. Naslinil si předloktí, hustě zarostlé chloupky, přešel po něm, zbyla jen hladká opálená pokožka. Pak zvedl hlavu a řekl se smíchem, který na Šahrú působil tak, jako by jí ostřím své sekery krájel srdce: „Vidíš, jak sbírá chlupy? Už to všechno nějak moc dlouho leželo bez práce. Je na čase, abych to trochu prohnal, dlouhej spánek je to samý jako smrt. Vůbec jako by byly mrtvé, musím je probudit! Ale já už jim poradím, jak vobživnout! Jinak by všechno zaspaly. Vidíš tu krasavici martinu? Voněměla, musím ji naučit mluvit!“

Puška byla krátká se silnou hlavní a špinavým koženým řemenem. Také patrony, olovené s bronzovými nábojkami, trochu zarezavělé a vybledlé, spaly jako mrtvé v pouzdrech patrontašky. Když je teď Šahrú zahlédla, srdce jí začalo vynechávat, cítila, že na ni jdou mdloby. Patrony samy ji neděsily, taška přece visela na hřebíku v koutě, viděla ji každý den, jenže teď najednou všechno dostalo nový význam.

Viděla v duchu pušky, patrony, zkrvavená lidská těla. Přišli jí na mysl její dva bratři. Byli zabiti. A také oni měli doma pušky a náboje. Zнала to všechno od samého dětství, pamatovala si, jak bratři vychvalovali svoje pušky — a ty pušky zůstaly a bratři jsou pryč. Teď Mohammad mluví něco o probuzení. Nevyznala se v tom a toužila co nejdřív všechno vyzvědět a zjistit, co vlastně zamýšlí. Vzchočila se tedy a zeptala se nejistým hlasem, který se chraptivě prodíral sevřeným hrdlem: „Copak s tím

vším chceš vlastně dělat? Proč jsi to všechno takle rozložil kolem sebe? To vopravdu nemáš nic lepšího na práci?“ Bolestná naléhavost jejího hlasu Mohammada probudila, odpověděl s hořkým smíchem:

„Neříkal jsem snad, že je chci probudit? Ale teď vážně. Mám už dlouho v hlavě jednu práci a teď přišel její čas. A tak ti vo tom musím něco říct. Vy-dám se na dlouhou a dalekou cestu a vůbec není jistý, kdy a jak se vrátím. To všechno si беру s sebou.“ Ukázal na pušku, náboje, nůž a sekyrku a znova se zasmál.

Šahrú čekala něco takového, a přece ji při těch slovech roztřásla zimnice, do očí se jí začaly hrnout slzy, vyvřely zpod víček a rozlily se po tvářích. „Nedopust' Bůh, aby ses úplně pominul!“ vykřikla.

„Neboj se, má hlava je v pořádku. Ale jít musím, nedá se už nic dělat!“

„A kam vlastně chceš jít?“

„Na arabskou stranu, snad do Bahrajnu nebo do Kataru a možná i na Zanzibar. To už je vůle boží.“

„Co je to za cestu, když ani sám nevíš kam? Vypadá to, že si chceš hledat nějaký rozptýlení. Že už se ti život tady s náma znelíbil a chceš se podívat do světa,“ vzlykala a hrdlo se jí zachvívalo.

„Nejde vo žádný rozptýlení. Ale tady nemůžu žít, je mi tu zle. Necejtím se tu doma, musím vodejít z tohoto domu a z týchle krajiny. A ty neplač, nedě-lám to rád. Nejsi už malý dítě!“

„Tak teda tě přeci náš domov a náš život přestal bavit. I mě ses možná už nasytil. Jestli je to tak, tak se se mnou jednoduše rozveď a nemusíš nikudy lí-tat,“ snažila se zadržet pláč a nepustit slzy z očí. Vždyť Mohammada milovala a nechtěla mu v ničem přitížit.

„To ne, dušičko má milá, ty a děti, to je to jediný, co mám, můj celej život. A jestli jsem to do týhle chvíle všecko vydržel, tak to bylo jen kvůli vám. Ale teď už vopravdu zůstat nemůžu. Kdybych zůstal, utrápil bych se k smrti.“

„Ale proč taďy nemůžeš vydržet? To si necháváš pro sebe, to mi nechceš říct! Ale přemlouvát tě nebudu. Jsi svým vlastním pánem!“

„Něco vo tom víš. Ty peníze, co jsem dal do kšeftu v Bandaru. Všecko mi sebrali, jsem úplně čistej a voď nich nedostanu zpátky ani halíř.“

„A to máš dluhy?“

„Ale ne, voni mi jsou dlužní. Jenže mi ten dluh nechtěj splatit.“ Potom s klidem vyndal z patron-tašky jednu patronu a přiblížil ji k tváři své ženy, tak blízko, že Šahrú bezděky odklonila hlavu, a řekl s trpkým úsměvem, na který si poslední dobu zvykl: „Čtyry takový kousky a můj účet s nima bude vyrovnanej!“ A stejně rozvázně vložil zase patronu zpět do pouzdra.

Pak bylo ticho — a i kdyby byl Mohammad ještě něco říkal, Šahrú by ho nebyla slyšela. Oddychovala rychle a těžce, celá jako by se proměnila, slzy se řinuly z očí a odnášely s sebou líčidlo rozmazané po tvářích. Všecko se s ní točilo, Mohammad, zbraně, stěny a dveře, všecko se slévalo a chvělo v slzných krůpějích, věci ztrácely své rozměry, byly obrovské a hned vzápětí maličké. Viděla se už sama, bez opory a útočiště, jak se jako vdova s osiřelými dětmi plouží po Davvázu.

Mohammad se na ni díval, cítil se nesmírně nešťasten, posléze řekl něžně: „Co se to s tebou stalo? Bylas přeci vždycky tak statečná. A já vopravdu nemůžu nic jinýho udělat. A kdybych to i neudělal, tak jako tak tu nemůžu zůstat. Spravedlnosti se

tady člověk nedovolá, všude jen samá zloba a násilí. Copak ty bys chtěla, aby lidi říkali, že se Mohammad nechal připravit vo peníze a jako trouba sklonil hlavu a chodí si po přístavu jakoby nic? A co naše děti, copak by se jednou mohly podívat lidem přímo do vočí? To přeci musíš pochopit, jsi přeci Tangestánka!“

Pak sáhl pod pokrývku, vyndal míšek a položil před Šahrú. Vypadal napěchovaný a Šahrú měla dojem, že jej nikdy neviděla, připadal jí neznámý a cizí. „Je v něm všechno, co mám,“ řekl Mohammad, „sedm set túmánů. Prodal jsem svůj krám v přístavu, i tenhle náš domeček a kozy. Všecky ty peníze ti dávám. Padesát túmánů z toho je tvoje věno, to patří jenom tobě. To vostatní je pro tebe a děti, abyste měli z čeho bejt živi, pokavad by ses nevdala. Dej to dědečkovi, je to člověk zkušeněj, může to dát do obchodu a i něco vydělat, ten se nedá vošidit jako já! A až by ses vdávala, tak tu padesátku utrat, jak uznáš, vostatní bude patřit dětem.“ Mluvil rozvážně a věcně, ale k Šahrú jako by jeho hlas doléhal z veliké dálky, jako by všecky pokyny a rady, které jí dával, patřily ne jí, ale nějaké jiné ženě.

Znovu ji zaplavily slzy, poprvé v životě jí zjevilo neštěstí svou pravou podobu. Připadalo jí, že se loučí se vším, se životem, s mužem, s dětmi, a přála si mít teď děti u sebe, vzít je do náruče, něžně je líbat. Nač jí byly peníze bez muže? Bez takového manžela, člověka, kterého si vážila celá vesnice, jemuž muži i ženy prokazovali úctu! Teď ho měla ztratit a místo něho se spokojit s pytlíkem špinavých peněz. Schoulila se, celá se třásla vzlykotem a utajenými slzami a pak se dala do hlasitého pláče, naříkala bolestně a úpěnlivě. „Spálím všecky

ty peníze,“ vyrazila mezi vzlyky, „když mi vodejdeš, nechci už bejt na světě!“

„Já vím, že se v tobě nemůžu zklamat, jsi prostě anděl,“ řekl tiše Mohammad, „to, co jsem tady teď povídal, bylo proto, abych udělal vopatření pro všechny případy, kdyby se něco stalo. Co je ale hlavní, potřebuju od tebe pomoc. Přestaň teď plakat a poslouchej. Nemáme moc času, zejtra ráno už nebudu svým pánem. Jestli zabiju všechny čtyry a chytěj mě — dobrá, byla to vůle boží. V tom případě řekni dětem, že jsem vodešel na cesty. Až dorostou, samy všechno pochopí. Kdyby se mi ale podařilo zmizet, kdyby mě nechytli, přídu sem a utečeme společně.“

Šahrú byla úplně vykolejená, slyšela Mohammadova slova, rozuměla jim, ale věřit se jí nechtělo. Bylo to možné, aby on takhle mluvil? Neočarovali ho džinnové? Býval to přece tak rozumný a klidný člověk. Tak ochotný a něžný. A najednou se takhle změnil, je jako cizí, mluví o rozvodu, o útěku a o penězích, o věnu a o vdavkách a teď zase, snad aby ji upokojil, o společném útěku. O jaký útěk to vlastně jde?

„Dušičko moje drahá, otevři uši dokořán,“ začal zase Mohammad, „teď ti řeknu, v čem potřebuju tvou pomoc. Znáš tě přece a vím, jak jsi statečná. Teď není čas na nářky a pláče. Koupil jsem loďku, je přivázaná u břehu v Bachtijárovym datlovym háji. Zejtra ráno vodejdu a možná mě dostanou. Není to tak lehký, zasáhnout čtyry naráz jako blešk. Když mě dostanou, jistě se to dovíš. Taková zvěst letí jako vítr. Kdyby mě ale nedostali, přídu sem večer, sebereme děti a na tý loďce společně utečeme. A teď co ty musíš zařídit. Zejtra ráno anebo některou jinou dobu, až děti budou spát a já už

budu pryč, vemeš konec nafty, dáš do košíku trochu solenejších ryb, pár chlebů a trochu datlí, sbalíš něco na sebe pro nás a pro děti a všechno to zanesesh do loďky. Je tam kolo lýkového provazu, všechno to položíš pod něj. Taky míšek s penězma vem, ale ten nedávej do loďky, ten schovej pod některou strom, odhrabej hlínu, udělej jamku, tam ho polož a dobře přikryj zemí, aby nic nebylo znát. A dobře si zapamatuj ten strom, udělej si tam nějaký znamení. Pak se vrať domů k své práci.

Když se to podaří, přídu a vodejdeme společně, kam nás nohy ponesou. Naší chalupu jsem prodal starostovi a řekl jsem mu, že do deseti dnů bude prázdná. Řek jsem taky, že se chci s ženou a dětma vystěhovat do Ábádánu, že tam mám práci u obchodní společnosti. Kdybych se nevrátil, vyklidí chalupu a předej ji starostovi a s dětma se nastěhuj k otci. Udělá mu to dobře, stáří potřebuje rozptýlení. Peníze dej otci — bude už vědět, co s nima pro tebe i děti. Kdybych se vrátil, bylo by to v noci, nevím kdy, kterou dobu, ale v noci určitě. Nechoďte zejtra spát na střechu, zůstaňte dole, abysme se snadněji vypravili. A vo kozách už jsem říkal, ty jsem prodal Chejrolláhovi. Když si pro ně přijde, dej mu je, jsou jeho, peníze už za ně mám. A bůh chraň a uchovej, abys jen slůvko z toho, co jsem ti tady říkal, někomu prozradila! Kdyby se tě někdo ptal, kde je muž, řekni, že nevíš. Že šel ráno do práce jako vobyčejně.“

To se stalo večer. A nyní přichází jitro a oba bdí. Mohammad leží na zádech, dívá se na souhvězdí Velkého vozu, slyší vůni jitra, jež přichází. Jeho srdce bije na poplach, ale nebe je stále ještě temné a v jeho modré tůni se třpytí hvězdy. Mohammadovi připadá ta noc dlouhá, přál by si, aby se už rozednilo, pobízí měsíc, aby pospíšil k západu.

Obrátil se na bok obličejem k Šahrú. Ležela na pravém boku, ruce složeny pod hlavou, zpod přivřených víček jí tekly slzy a smáčely sepnuté ruce, na nichž spočívala její tvář. Po celou noc plakala, kůži měla horkou a napuchlou, v uších se jí ozývalo zvonění a jeho hlas stoupal do hlavy. Také ona vnímala chuť přicházejícího svítání a s ní i tušení, že z této cesty se Mohammad nevrátí. Cítila už bolest samoty, síly ji opouštěly, tělo jako ochromené leželo na matraci, celou dlouhou dobu na pravé straně, na složených rukou, bez jediného pohybu. Mohammad jako by už nepatřil jí ani dětem, vzdaloval se, v jejích představách už byl mrtev a také s dětmi to vypadalo špatně, vlastně už o ně ani nestála.

Mohammad se díval do tváře své ženy. Zdá se mu najednou malá a pomačkaná, s očí je smyto líčidlo a celý obličej jako by zešedl, řasy jsou slepeny slzami a velké masité rty úporně sevřeny. Tu se opřel o loket, pozvedl se a políbil ji na tvář, ucítil slanou chuť slz a náhle měl pocit, že je k smrti vyčerpán. Sklonil se k jejímu uchu: „Musíš být statečná, miláčku, dušinko drahá. Ještě se přeci nic nestalo, je docela možný, že přídu zpátky, kdopak ví, co všechno se může stát. Vodejdeme i s dětma všichni společně. Dokavad budu živej, nenechám vás samotný!“

„Kdyby se tobě něco stalo, já nechci bejt na světě,“ řekla mu hlasem, v němž se zachvíval zadržovaný pláč. „Jak bych mohla vychovat děti bez otce? Můj život je u konce. A tolik v něm bylo nadějí. Ach ta lítost. Nadějí moc, a co zbejvá ze života?“

„Šahrú, srdíčko, duše moje, přeci víš, že jsme Tangestánci, nešťastný lidi, všude kolem nás jen samý násilí, samý bezpráví! Musí se přeci jednou někdo

najít a udělat tomu konec, nemyslíš? A neříkej, že děti nevyrostou bez otce. Když se nevrátím, budou jim tátou všichni Tangestánci. A taky s tvým otcem jsem vo tom mluvil. Von první vás bude chránit. Já vodcházím jak Hosajn, syn svatýho Alího, pro spravedlivou věc. Má krev není vo nic míň červená než jeho!“

„Otec nenahradí muže,“ vzlykala Šahrú, „a tys pro mě byl i otec i muž i bratr. Nemám nikoho než tebe, nikoho na celým světě! Když se nevrátíš, musím umřít.“

Mohammad ji vzal do náručí a přitáhl ji k sobě. Celá se chvěla. A on jí vsunul paži pod ramena, naklonil se nad ni a hleděl jí do tváře. Stále se třásla, byla studená jako led a nos měla zčervenalý a naběhlý a tak zalehlý pláčem, že nemohla ani dýchat. Děti spaly na lůžku vedle Šahrú, plátěná pokrývka se z nich sesunula, bylo vidět jejich hubené dlouhé nožky, dohněda opálené, a Mohammad se nakláněl, aby viděl zároveň obě děti i Šahrú.

„Jste zavřený v mém srdci. Všude kde budu, pořád budu myslet jen na vás. Ty a děti, to je můj celej život. A nezapomeň — o tom, co jsme mluvili, nikomu ani slovo. To by pro mě mohlo moc špatně dopadnout. Peníze zakopej na bezpečným místě a dobře si to zapamatuj, abysme je hnedka našli. A dej pozor, aby tě při tom nikdo neviděl. A taky děti aby nic nevyčuchaly.“

Šahrú stále tekly slzy, ale teď se pokoušela je zadržet, tušila, že to Mohammadovi přitěžuje, ale byla proti tomu bezmocná. Utřela si tedy alespoň tvář šátkem a pokusila se o slabounký úsměv, všecek roztřesený slzami. Podívala se na svého muže, jehož dech cítila na své tváři, který však jí přesto připadal na míle daleko. Náhle se nadzvedla,

objala Mohammada kolem krku a políbila ho. A když se pak znovu položila hlavou na jeho paži, řekla: „Víš, Mohammede, že jsem v životě nikoho tak nemilovala jako tebe? Ani děti ne. Ať mi Pánbůh nevysuší jazyk za ty slova, ale kdyby vobě umřely a ty bys zůstal, tolik bych se netrápila! Narodily by se nám jiný. Ale kdybys umřel ty, neměl by život pro mě cenu. To jsem ti musela říct; voslepnu na vobě oči, jestli bych se ještě podruhé vdala. Muže, jako jsi ty, bych nenašla na celém světě. Jaká jsem já, to víš sám nejlíp, vo tom mluvit nechci, za ty leta, co jsme spolu, jsi jistě poznal, co ve mně je. Teď, když jinak nemůžeš a musíš to udělat, udělej to, dobrá. Ty víš líp než já, co je zapotřebí. A proti tomu, co uděláš, neřeknu ani slovo. Pánbůh ať tě vopatruje a svatý Alí ať tě chrání. A o mě a děti buď bez starosti. Dokud mi stačí dech, budu se vo ně starat. A nedopustím, aby v mym domově slyšely hlas jinýho muže.“

Mohammadovi bylo úzko, přál si nyní, aby neměl ani ženu, ani děti, dosud nikdy neviděl Šahrú tak rozlícenou a zničenou. Přál si, aby už bylo ráno, aby mohl vyskočit a jít. Věděl, že až vyjde z domova, zapomene na všechno. Žena, děti, kozy i chalupa, všechno se pomalu zasune do pozadí a on bude myslet jen na to, co musí udělat.

„Šahrú, ty moje milá,“ řekl měkce, „srdce moje jediný, nemysli, že nevím, jak ti je. Dovedu si představit, jak je to pro tebe všechno hrozně těžký. Víš, že jsme dřív měli klidnej, spokojenej život, dokavad se neobjevilo těch pár bezbožnejch vyděračů, který nám všechno nitky takhle zamotali. Vidělas, jakej jsem byl poslední dobou popudlivej, jako malý dítě. To proto, že mi ležela na srdci ta křivda jako těžkej kámen. Nemluvil jsem vo tom s nikým, jen s tebou,

svou ženou. S tím, co na mě naložili, nebyl bych ti už dobrým mužem, cejtím to sám, že jsem den ze dne popudlivější, a kdybych se do toho nepustil, asi bych se docela zbláznil a utek do pouště. Vodpustit jim nemůžu, našli by si zas jinýho chudáka a přivedli by ho do stejného trápení, jako přivedli mě. Mužskej nesmí složit ruce do klína a čekat, až někdo druhej přijde a přinese mu zpátky, co mu právem patří. Voni můžou za všechno. I v tobě je kus muže. Ukaž, že jsi srdnatá a statečná, a můžeš mít pocit, že jsi žila čestně a hrdě.“

Noc odcházela, hvězdy na temném pozadí pomalu bledly, východní obzor začínal měnit barvy. Opálové měsíční světlo vystřídala rubínově rudá záře a náhle nebyla na nebi ani jediná hvězda.

V

Mohammad přichází k ulici U brány. Slunce už se vyšplhalo nad vrcholky východních hor, horečně dýchá a rychlými výdechy rozhazuje do vzduchu drtiny ze svého horoucího těla. U brány se říká tomu místu, ale proč, když Búšahr žádnou bránu nemá a neměl? Začíná tady bázár, kryté i otevřené krámy a krámky se vším možným zbožím, natěsnané po obou stranách ulice. Je časně ráno, otvírají se zatím pouze pekárny, krámy s masem, vařenou rýží, cukrárny a kořenářství. Krámy, kde se neprodává nic k jídlu, jsou ještě zavřeny. Vlahý vzduch obaluje sluneční paprsky bílou pěnou.

Mohammadův zevnějšek je jako proměněn, je celý v novém, má krátké kalhoty a halenu s krátkými rukávy ze silného indického plátna. Před několika dny se zastavil ve střižním krámkě na bázáru

a že prý chce něco, co by bylo zároveň na šaty pro něho i na rubáš. Kramář Esmá'il se pozastavil nad tou řečí: „Kdo si kupuje na nový šaty, nemá co mluvit vo rubáši. A ty jsi chválabohu ještě skoro v květu mládí, náramnej junák!“ Mohammad na to neřekl ani slovo, vysázel šest túmánů, sebral šest metrů silného indického plátna a šel. Teď je plátno ušité a šaty má na sobě a přes ně pelerínu z jemné bílé búrské vlny, přes rameno patrontašku, za pasem nůž a sekyrku a v ruce pušku martinku.

Pelerína sahá ke kolenům, je vidět dotmava opálené nohy, porostlé temnými chloupky, na hlavě plstěnou čapku hrachové barvy a pod ní kolem uší a na krku kučeravé vlasy. Pravý tangenstáský střelec.

Prošel skupinou velbloudů, která právě dorazila do města, a vešel do pekařského krámu, koupil si dva mřížkové koláče s mákem, před chvílí vytažené z pece, a vstoupil do vedlejšího krámků cukrářova. Majitele Habíba znal dobře, byl jeho častým zákazníkem. Na pultě stály podnosy a krabice s nejrůznějšími sladkostmi, halvou, mandlemi a ořechy v cukru, ořechovými hrudkami a koláčky, kandovaným ovocem, pistáciiovými tyčinkami. Na dřevěném věšáku nade dveřmi se pohupovaly průsvitné medové kruhy, každý veliký jako kolo a posázený mandlemi. Pan cukrář měl krátké hubené nožičky, hustý šedivý knír, ušmudlanou čepičku zašlých barev a plátěnou košili až na paty. Vedle mohutného a dlouhého Mohammada vypadal kouzelně maličký. Mohammad vešel do krámu, pozdravil, zdálo se, že je pro něho málo místa mezi všemi těmi kotly, naběračkami, hrnci s různým měděným náčiním, vešel a usmíval se na cukráře přátelským, příjemným úsměvem, který patřil k jeho každodenní tváři.

Cukrář se podívil, jak se zevnějšek Mohammdův pronikavě změnil. Vídal ho přece každý den docela jiného, chodíval sem na bázár každodenně, kupovával pro děti kandysový cukr anebo karamelky a cukrové ovoce.

„Buď vítán, kamaráde! Kam se ubíráš tak časně zrána? Vypadá to, že jsi se stal střelcem?“

„Už je to tak, budu v naftový společnosti. Vodejdu do Ábádánu.“

„To se pro tebe moc výborně hodí. To ti gratuluju. Jsi pravej Tangestánek a hodíš se k flintě. Prodávat rejži, to není nic pro tebe. Každý jsme k něčemu jinýmu. A ty jsi dobře udělal, žeš prodal krám, vysedávání za pultem se hodí spíš pro všílíjaký neduživce.“

„Moh bys mi dát čtvrtku tvýho šafránovýho cukroví? Tak dobrý sladkosti v Ábádánu k dostání nebudou, to je velká škoda.“

„To nebude tak zlý! Kdyby se všemu dalo tak lehece vospomoc! Pošlu ti ho, kdy jen budeš chtít, do Ábádánu je takříkajíc pár kroků, děti choděj každé den tam i sem, vzkaz mi a máš to.“ Pak ukrojil kus šafránového želé a položil je Mohammadovi na placičku. Byla už tak dost lákavá a teď, když na ní bylo želé, vypadala ještě chutnější. A cukrář pokračoval v hovoru. „A vypadá to, že už jsi vypravenej na cestu, když pánbůh dá!“

„Tak asi za hodinku, když dá pánbůh, za hodinku bych vyrazil.“ Pak ulomil pěkný kus placičky, zavinul do ní kus rosolu a sousto přežvykoval v ústech, až se mu tvář vydouvala, a už se připravoval na další sousto.

„A jakpak Karím, vrátil ti dluh?“

Mohammad se soustem v ústech se křivě zasmál a odpověděl s plnými ústy: „Že se tak ptáš! Nejsi

přece žádnéj zelenáč, ledacos jsi zažil — viděl jsi snad, že by člověk nízkýho postavení a nezkušeněj, když pučí prachy zkušenýmu a vejš postavenýmu, je někdy vod něj dostal vrácený? My jsme lišky a voni jsou lvi. My jsem beránci a voni jsou vlci.“ Srdce mu prudce pulsovalo, myslil jen na to, co mu bude učinit v nadcházející hodině, těšil se, jak začne brzy ráno, bez průtahů, a že každý bude muset vzít na vědomí praskot pušky Tangestánce Mohammada. Těšilo ho i to, že cukrář neměl ponětí o tom, co se má stát. Dá bůh, že ti za hodinku bude úplně jasný, jakým způsobem si Mohammad vybral vod Karíma svůj dluh!

Mistr cukrář patřil na Mohammada s upřímným údivem: „Můj ty bože,“ řekl, „ty jsi člověk načisto nepochopitelnej. Vokradli tě vo tisíc túmánů, polejvaj tě studenou vodou a ty se klidně usmíváš! Ovšem, ten panáček Karím je člověk úplně bezečtnej. Jako vostatně každej kuřák opia, každej váfúrí.“

„Ať už je nebo není, tomu já nerozumím. Kapitál — úroky — všecko pomíchaný! Co v tom mám dělat, mám snad jít a zabít ho?“ Když to vyslovoval, musel se v duchu smát a pak se upřeně zadíval na cukráře, zvědav, co na to řekne.

„Na to ti může odpovédít jen Pánbůh,“ uslyšel, a hned se zeptal: „A kde, prosím tě?“

„Na onom světě,“ řekl cukrář pohotově.

„Na onen svět je moc daleká cesta! Copak by se nenašel nějakej způsob, jak se s ním vypořádat už tady?“

„To by sice bylo moc krásný, ale možný to není. Takový lidi nikdy nespěj na místech, kde by je mohla vodplavit voda, a tuze dobře hlídaj cestu, aby nespadli do jámy! Kéž by Pánbůh potrestal i toho

břichatýho šejcha Abú Torába, co pro tebe sepsal falešnej úpis!“

„V něčem bych s tebou nesouhlasil! Kdyby se vyznali v cestách, tak by mohli chodit zpříma. Ale to přeci není přímá cesta, když třebas šejch Abú Toráb se schovává za svůj dlouhej vous, vydává se za náměstka Prorokova a při tom vokrádá lidi! A jak je vůbec možný, že Prorok má takovýho prostředníka? Já to poznal na sobě, jakej je to podvod a lež, ta jeho brada a turban i ten jeho korán a růženec!“

Mistr Habíb si zastrčil ruce za pásek, naklonil se k Mohammadovu uchu a řekl: „Nezapomeň, že šejch Abú Toráb už teď začíná doplácet na tvou záležitost. Nikdo už k němu s ničím nejde. Každěj tady v Búšahru ví, co s tebou proved, a vodteďka, kdo něco potřebuje, tak se vobráť na sejjeda Alího Kázerúního.“

„To je sice hezký, ale mně to nic nepomůže!“

„Jo, kamaráde, nejsi malý dítě! Každýmu musí bejt jasný, že byli domluvený, každý ví, že se vo tvý peníze mezi sebou rozdělili!“

„To je mi jasný, proto chce vode mě ještě čtyřcet túmánů!“ Mohammad se opět zasmál s plnými ústy a zadíval se směrem k bázáru.

„Cože, ještě čtyřcet,“ cukrář spráskl údivem ruce.

„Co mám dělat? Jsem dneska úplně bezmocnej člověk. Je možný, že to přeci dá nějak do pořádku,“ řekl zas se smíchem, spolkl své sousto a připravoval si další.

„Poslouchej, vy Tangestánci jste lidi bezpříkladně statečný, zmužilý a bohatýrský, ale jste taky moc důvěřivý a prostomyslný. Ať tě ani nenapadne dávat mu třeba jen jedinej halíř! Bůhví kolik let by tě ještě takhle šulil. Kdyby se do toho byl dal,

kdyby mu na tom vopravdu záleželo, měl to dávno v pořádku. Jenže von si z tebe dělá dojnou krávu!“

Mohammad se ušklíbl, vzal si kus novin, které ležely na pultě, a utřel si ruce a ústa. Placky i rosol byly snědeny, snědl toho za tři, zaplatil a řekl: „Nebejt tak důvěřivý a prostoduchý, nemohli by nás lidi z města tak pěkně vodírat. My holt když vidíme člověka s dlouhou bradou, kterej má před sebou spisy a korán a říká vo sobě, že je pomocník Prorokův, my mu hnedka uvěříme. Lidi z města ovšem, který jsou zvyklý na velký lži a podvody, ty mu tak lehko nenaletěj.“

„Nač se tejráš, kamaráde. Přenech to všecko požehnanýmu meči svatýho Abbáse, von už si to s nima srovná. Ty se přeci nepotřebuješ takle trápit, tvoje vzácný ručičky umějí tolik věcí, pohrnou se ti peníze, nebudeš je stačit sečíst! Jó, já tak bejt na tvým místě!“

Mohammad už vycházel: „Tak buď zdrav, Habíbe, a přej mi dobrý pořízení!“

„Buď zdrav a dobrý pořízení!“

Byl už venku, ale náladu měl pokaženou. Cukrář nic neztratil, tomu se krásně mluví. Tisíc túmánů ve stříbře! Rady každěj dává strašně rád. Tady poradí, tam poradí, hned vodkážou na Pánaboha, hned na meč svatýho Abbáse. Co je mi to platný?

Slunce už stálo dost vysoko, bázár začínal žít. Dělníci spěchali na molo k celnici, mělo se vykládat zboží z parníku, silní nosiči z Kázerúnu a Davvázu s obrovskými břemeny pulsovali mezi celníci a obchodními stánky a krámy.

Mohammad vystoupil po schůdkách do holičství. Holič právě otevřel a teď si brousil břitvu na kamenném brousku. Vzhlédl, když zaslechl Mohamma-

dův pozdrav, a otevřel údivem oči. Tak vystrojeného ho neviděl nikdy.

Klidný a usměvavý jako obvykle, ale ty nové šaty! Pomalu sundal pušku s ramene, posadil se na židli, obrátil se k zrcadlu a díval se na sebe. Sám se ještě v těch šatech v zrcadle neviděl, oprášil si košili, trošku ušpiněnou od patronašky, trochu se odklonil dozadu a prohlížel si svůj portrét, který se takto objevil v rámu zrcadla. Sevřel rty, zatlačil ohryzek a díval se upřeně sám sobě do očí. Pak zahlédl v levém rohu zrcadla slávika a několik červených růží. Vypadaly truchlivě, poněvadž jejich obraz padal na místo, kde amalgamový povlak zrcadla se zespodu odloupl a vytvářel nepravdivé smutné skvrny. Připadalo mu, že jeho tvář má jakousi divnou barvu, znova pozoroval svoje husté strnisko:

„Moh bys bejt tak hodnej a dát se do mě? Bojím se, že mi ujede parník.“

Holič položil břitvu na stolec, sundal Mohammádovi čapku, položil mu na hrud ubrousek a svázal jej za jeho krkem. „Jak je libo, kamaráde! Tak ty se s pomocí boží vydáváš na cestu?“ zeptal se holič a vlažnou vodou z misky vlhčil Mohammadův zarostlý obličej.

„Jak vidíš, stal jsem se střelcem. Chci se dostat do Ábádánu.“

„Pánbůh s tebou. Dobře děláš. Tady v Búšahru to za nic nestojí, každej vodtud utíká. Jeden jde do Šírázu, jinej na arabskou stranu. Všude se něco najde. A v Ábádánu, tam padá zlato z nebe!“

„Co se dá dělat! Musím živit ženu a děti. Tady mi to moc nešlo.“

„No jo, každej je pro něco jinýho. A pro tebe možná bude lepší, když vyměníš krupařství za to, cos dělal dřív. Zas ke kovářství?“

„To ještě nevím. Možná. Ale i při řemesle jsem měl starosti. Jednou za měsíc dostaneš mzdu a sbohem, dělej si, co umíš. Každý zaměstnání chce vod člověka jistou vychytralost a tu my Tangestánci nemáme...“

Břítva klouzala po Mohammadově tváři a tmavé chlupy s bílou pěnou mýdla padaly na ubrousek do jeho klína. Pod vousy se ukazovala hladká pokožka.

„A jak to dopadlo s Karímem? Vrátil ti něco?“ zeptal se holič.

„Ale kde, nedal mi ani halír!“

„A co s tím uděláš!“

„Poručím to posvátnému meči svatýho Abbáse,“ odpověděl a znělo to výsměšně i hněvivě, a když to říkal, upíral v zrcadle pohled do holičových očí.

„Věř, že tak je to nejlepší,“ řekl holič a utřel břitvu o ubrousek. „A je fakt, že nečestně nabytý peníze nikomu štěstí nepřinesou. Aťsi by to bylo třeba do sedmýho kolena, nic dobrýho z nich nebude nikdy. A teď mi napadá — nebylo by dobrý, kdybys poslal stížnost šáhovi Ahmadovi? Je to konec konců hlava státu!“

„Můžeš mi věřit, že šáh Ahmad ani neví, jestli Búšahr patří k Íránu nebo k Arábii,“ rozesmál se Mohammad a znovu se v zrcadle díval střídavě do očí sobě a holiči. Jeho vlastní byly veliké a krvavé. Holič neříkal nic, ani se neusmál. „Bůh ti žehnej za to, že myslíš na svý bližní. Ale takovejch stížností je spousta, ani si jich nevšimne. Tam ty lidi nemaj v sobě žádnej soucit, nic takovýho je nezajímá. Pomalu každej den sem z Teheránu přijede nějaký činovník nebo ouředník, sebere lidem, co se dá, a zas jede nazpátek. A všechno zůstane pěkně při starým.“

„A kolik bylo těch tvejh peněz?“

„Tisíc túmánů,“ řekl a byl už pod holičovým ubrouskem jako na jehlách. Docházela mu trpělivost, byl by nejraději vyskočil a šel. Avšak holič dokončil teprve obličej a nyní se chystal oškrábnout ještě krk zezadu. Pokynul, aby sklonil hlavu, a břitva zezadu škrábala po krku a pod vlasy. Oba mlčeli. Mohammad svíral pušku, toužil jen po tom, aby už mohl jít. Ještě malý zástřih na kníru, hodil pušku přes rameno, zaplatil, rozloučil se s holičem, vyšel z krámu a dal se k bázáru.

Potkával nákladní mezky přenášející sem a tam veliké bedny se zbožím, viděl, jak se krámy jeden po druhém otvírají, slyšel halekání mezkařů a prodavače, kteří vtrhli na bázár se smaltovanými kotlíky plnými citrónové vody s ledem a svazky čerstvých ryb a vyvolávali své zboží zpěvavými jasnými hlasy.

Pronikavým zrakem hledal Mohammad Karímův krám; za velikými bednami naloženými na mezko-vi maličkou škvírou zahlédl i samotného Karíma. Seděl se zkříženýma nohama na lavičce a pohyboval rty. Nebylo to poprvé, co jej Mohammad takto zahlédl, věděl tedy hned, že odříkává modlitbu za šťastný začátek práce, jako to dělával každého rána, když otevřel krám. Už dva dny jej Mohammad neviděl a teď, když ho zase spatřil, vzkypěla v něm krev, pevně stiskl zuby, chřípí se mu zachvívala, přerývaně dýchal zavřenými ústy, jazyk mu vysychal a tvář se křivila návalem hněvu. Sesunul řemen s ramene, pušku uchopil za pažbu a nesl ji v ruce podél boku. Náhle se sehnul, podlezl provaz, kterým byli svázáni mezci, a vykročil přímo ke Karímovu krámu.

„Buďte zdrav, pane,“ pozdravil vysušeným hlasem a vrhl přitom rychlý pohled na všechny strany.

„Buď zdrav,“ odpověděl Karím, zvednuv hlavu. Vzápětí zbledl a odplivl si na zem. Byl to malý mužíček, hubený a neduživý, veliká hlava vypadala na tenkém krku těžce, jako by každou chvíli měla spadnout s ramen. Vedle sebe měl metr, nůžky a několik svitků látek. Zamračil se na Mohammada a řekl:

„Čert aby tě vzal! Dneska v noci se mi zdálo, že se na mě zřítíla zeď vod baráku, podobá se, že se mi to hnedka poránu začíná vyplňovat! Aby Pánbůh zatratil toho ďábelskýho parchanta! Tak ty jseš tady zas! Co prosím tě vode mě chceš takhle brzo ráno?“

Mohammad stál klidně a zpříma. Mlčel. Bylo mu jasné, proč přichází, jakákoli řeč je zbytečná, teď se musí všechno rychle vyřídit, na jeden záběr, po bázáru se začínají hemžit pilní lidé, začínají práce a věci. Mžikem obhlédl situaci. Karímovi přeběhl mráz po zádech z Mohammadova klidu. Ráno po snídani vykouřil svou dávku opia, bylo mu tak dobře, a teď náhle cítí hořkost v ústech a žaludek se mu svírá, zaplavuje ho neklid a hlava se mu točí, rty se zachvívají, zuby začínají drkotat a mezi nimi prosvítá malý roztřesený jazýček. Temná tvář a krvavé oči Mohammadovy mu nahánějí hrůzu, přeje si, aby se nejraději teď hned zřítíla střecha bázáru na jeho hlavu, ale přece jen se posléze vzchopí:

„Tak co je, kamaráde?“

„Chci se vydat do světa a tak jsem přišel, že bych vod tebe potřeboval nějaký peníze,“ řekl s obvyklým úsměvem.

Karím se pomalu vzpamatovává, slyší s potěšením, že se Mohammad chystá odejít, že tedy nebude za ním každý den chodit a obtěžovat ho, a tak se

„Buď zdrav,“ odpověděl Karím, zvednuv hlavu. Vzápětí zbledl a odplivl si na zem. Byl to malý mužíček, hubený a neduživý, veliká hlava vypadala na tenkém krku těžce, jako by každou chvíli měla spadnout s ramen. Vedle sebe měl metr, nůžky a několik svitků látek. Zamračil se na Mohammada a řekl:

„Čert aby tě vzal! Dneska v noci se mi zdálo, že se na mě zřítíla zeď vod baráku, podobá se, že se mi to hnedka poránu začíná vyplňovat! Aby Pánbůh zatratil toho ďábelskýho parchanta! Tak ty jseš tady zas! Co prosím tě vode mě chceš takhle brzo ráno?“

Mohammad stál klidně a zpříma. Mlčel. Bylo mu jasné, proč přichází, jakákoli řeč je zbytečná, teď se musí všechno rychle vyřídit, na jeden záběr, po bázáru se začínají hemžit pilní lidé, začínají práce a věci. Mžikem obhlédl situaci. Karímovi přeběhl mráz po zádech z Mohammadova klidu. Ráno po snídani vykouřil svou dávku opia, bylo mu tak dobře, a teď náhle cítí hořkost v ústech a žaludek se mu svírá, zaplavuje ho neklid a hlava se mu točí, rty se zachvívají, zuby začínají drkotat a mezi nimi prosvítá malý roztřesený jazýček. Temná tvář a krvavé oči Mohammadovy mu nahánějí hrůzu, přeje si, aby se nejraději teď hned zřítíla střecha bázáru na jeho hlavu, ale přece jen se posléze vzchopí:

„Tak co je, kamaráde?“

„Chci se vydat do světa a tak jsem přišel, že bych vod tebe potřeboval nějaký peníze,“ řekl s obvyklým úsměvem.

Karím se pomalu vzpamatovává, slyší s potěšením, že se Mohammad chystá odejít, že tedy nebude za ním každý den chodit a obtěžovat ho, a tak se

vzmužil, byť s hrdlem ještě sevřeným: „Vo jaký splátce to mluvíš? Rozumíš vůbec, co říkáš? Kdybys měl nějaký pohledávky, byl bys je dávno musel dostat — a já, jak víš, ovšem žádný peníze nemám. Kdyby mě celého spálili, nezbude v popelu ani halír. Ledaže by sis chtěl vzít sedlo z mého kohouta!“

Mohammad stojí velmi blízko Karíma a náhle se téměř dotkne hlavní své pušky Karímovy hrudi. Karím ji cítí, ale nehýbá se, zůstává sedět a jeho duch odlétá ještě dříve než kulka, která pronikla jeho tělem a vylétla na zem, stačila popálit košili. Z úst mu vytéká pramínek krve, sráží se, ke krámu se sbíhají lidé. Svazek vybilého kalika se pomalu barví na šarlatovo, ale Mohammad už tady dávno není a Karímova mrtvola se ztratila v hustém davu, který ji obklopuje.

„Čo se to stalo? Kdo to udělal? Zabít člověka! Nevíte, kudy utek? Táhletou stranou? Ale já nic neviděl! A byl jsem tu hnedka! Tys nic neviděl? Ne! Běžte, ať ho chytí. Tak přeci Tangestánc Mo-hammad proved svou! Sám jsem slyšel, jak říká: Uvidíš, až tě podpálím, že z tebe budou cejtit peníze! Tadyhletím směrem šel, šel tadyhletím směrem!“

„Prosím tě, drž hubu!“

„Tak mu nakonec dal co proto!“

„Dobře mu tak, kulkou mu dostal prachy z břicha!“

„Kudypak vyběh?“

„Zavři ten zobák!“

„Takovou práci mu pánbůh musí pochválit. Všude je samý násilí. Dyť tomu člověku dal všechno, co měl, a von mu to upřel!“

„To se tomu Tangestánci vopravdu povedlo!“

„Skutečně, zlatý ručičky!“

„Já ho viděl jít vokoło kavárny.“

„Jestli budeš ještě vo tom mluvit, tak tě poleh-
tám pěstí, že si zuby vodneseš v hrsti!“

Ti dva se pustili do sebe, někdo se je pokusil
roztrhnout, všude bylo plno lidí, na podlaze krámu
leželo mrtvé tělo.

VI

Kolem mešity Dehdaští nebylo živé duše. Dům
šejcha Abú Torába dělila od mešity malá ulička
a před ní bylo náměstíčko, do něhož z druhé strany
vybíhala část mešity s bazénem a toaletami. Dvůr-
ka jako obvykle byla otevřena, Mohammad jimi
prošel do dvora, tiše je za sebou zavřel a zastrčil
kličku. Šejchův přijímací pokoj ústil do vnějšího
dvora, ženské pokoje byly za ním. Hrozivá postava
Mohammadova se vynořila v jedné z pěti dveří
šejchova pokoje. Šejch seděl v pozadí. Byl sám.
Písař ještě nepřišel. Rozvalen na pohovce vypadal
jako podivné bílé zvíře, hustý černý vous splýval
na jemný polštář pohovky, jeho požívací a kulatý
obličej zářil bílou a růžovou, ruce měl obarvené
henou. Na malém nízkém stolku bylo rozhozeno
několik svatých knih.

Šejch se zprvu domníval, že přichází nějaký
klient, Mohammada pro jeho neobvyklé oblečení
poznal, teprve když vykročil z výklenku dveří
a zůstal stát před šejchovým stolem. Stál pevně,
zbraň připravenou. Šejch bezděčně povstal, ale
vzápětí klesl zpět a útroby se mu sevřely strachem.
O Azraelovi, andělu smrti, četl hodně, ale nikdy mu
nepřišlo na mysl, že by se mu mohl představit v po-
době Mohammadově. Teď přichází, jeho mohutná

figura mu svírá hrdlo a bere mu dech, chce vykřiknout, zavolat o pomoc, ale hlas mu vázne, dusí se.

„Řekni mi, pane, čím je to místo?“ klidně, naléhavě se táže Mohammad a dívá se do jeho tváře, „čím je to místo, na kterém sedíš?“ Šejchova ústa se v odpověď pohybují, ale nevychází z nich ani hlásek.

„Ptal jsem se tě, čím jsi zástupce!“ opakuje Mohammad a puška se mu v ruce pohnula.

Na šejcha padl děs, srdce mu buší nepravidelně a prudce, jako by chtělo prorazit hrud, ztrácí moc nad svými údry, nad tělem, jehož se zmocňuje chlad, nad jazykem, který dřevění.

„Když mi neodpovíš, budu tě muset zabít,“ velkoryse pokračuje Mohammad. Netuší, že šejch nemůže ze sebe vypravit jediné slovo, a hrozně rád by slyšel šejchův roztřesený a prosebný hlásek. Šejchova ústa se pohybují, ale zvuk z nich nevychází. Je jako v těžkém snu, jako by na něm seděla můra, není s to se pohnout, krev mu tuhne v žilách, vlastní slova svíjejí se v hrdle, naléhají zevnitř na membránu jeho ucha, ale nemohou se dostat ven, hlava padá závratí a Mohammad čeká na slova, čeká na odpověď.

„Vypadá to, že tvůj jazyk se odebral na onen svět dřív než ty,“ utrousil konečně skrze zatáté zuby. „A vidíš, dřív ti to řečnění šlo náramně pěkně, řeč se ti linula z huby, radost poslouchat! Hřímal jsi z minbaru, naháněl lidem strach z pekla, a když ti šlo o moje prachy, mělš řečí na všechny strany— a teď najednou nikde nic. Proč jsi sepsal falešný úpis, jak to, žeš pod něj dal svou úřední pečeť? To šlo náramně lehce, ale teď se ti tak snadno vyklouznout nepodaří!“

Šejch naprázdno pohyboval jazykem, po tváři mu přebíhaly křečovitě grimasy, pokoj se začal

točit, Mohammad najednou stál na hlavě a také pohyboval rty a nic nebylo slyšet.

V pokoji zněl výstřel hlasitěji než prve na bázáru. Hlaveně se zvedla proti šejchově hrudi, dotkla se jeho bělostné košile, vyprázdnila se do jeho těla, ani se nezachvěl, svalil se na pohovku, polštář pod ním se začal nalévat krví a jeho bělostná říza rudla a teple mokvala. Mohammad otevřel závěr, vyhodil prázdnou nábojnici na koberec. Z nitra nábojnice vytančil obláček kouře.

Rychle se obrátil, ale srazil se s dvěma ženami v černém, které spěchaly do pokoje. Daly se do křiku a snažily se Mohammada zadržet, i skrz černé hedvábné zahalení bylo vidět jejich vyděšené tváře plné hněvu. Mohammad si sotva stačil přehodit pušku přes rameno. Jedna z žen byla stará, druhá mladá; obě společně křičely a volaly o pomoc a Mohammad sám byl z té příhody, kterou vůbec nečekal, téměř bezradný a snažil se vyklouznout.

„Pomoc, vražda, vražda,“ rozléhalo se domem, „prach na mou hlavu! Takový znamenitý, statečný člověk! Běda, ó, ó, ó běda“! Na Mohammada padlo rozčilení. Mladší z žen se nečekaně obrátila proti němu, oběma rukama se mu zavěsila okolo šíje a visela na něm jako těžké závaží, cítil, že se začíná dusit — a přitom měl tak naspěch. Jeho ruce sklouzly bezděčně k sekyrce a noži, věděl: kdyby se některá z nich zmocnila těchto zbraní, byl by všemu konec.

Pokoušel se dostat ven, obě ženy nyní na něm visely a nepředstavitelně ho tížily, vlekl je vši silou ke dveřím, snažil se je setřást, ale nemohl použít rukou, jež chránily sekyru a nůž, stěží už polykal, začínalo se mu tmít v očích. Náhle se jedna z žen posadila a uchopila ho za přirození a silně stiskla. Mohammad ztratil rozvahu. Teď ať už se stane coko-

li, má vina to nebude! Samy jste si o to řekly a pro mě teď už není rozdíl mezi ženou a mužem!

Sekyrka dopadla na hlavu starší ženy, vykřikla a padla. Poté jediným pohybem roztrhl ruce ženy, která zezadu svírala jeho hrdlo, otočil se s ní a hodil ji na zem. Rychle se vztyčila a znovu se vrhla na Mohammada, ale sekyrka se svezla po její ruce. Zaúpěla a v bezvědomí se zhroutila.

Vyběhl z pokoje, ani se neohlédl. Vyšel na dvůr. Žíhaná kočka u schodů se vyděsila, vyskočila na zídku a odtud s ocasem obtočeným kolem pracek zkoumala, co se děje. Krvavá sekyrka trčela v Mohammadově ruce, tvář měl zpocenou, bylo mu horko. Popošel k bazénu, umyl si ruce, opláchl sekyrku a zastrčil ji za patrontašku. Pak si několik dlaní vody chrstl do obličeje. Jak stékala, chutnala slane. Popošel k vrátkům. Za nimi bylo slyšet šumění hlasů z ulice.

Klidně otočil kličkou, otevřel vrátka a v celé své strhující mohutnosti stanul na ulici. V tu chvíli se dav ztišil, hlavy se nakláněly, krky vytahovaly, oči se otvíraly a zavíraly, aby pojalý do sebe Mohammadův obraz. Jediným pohledem Mohammad uklidnil dav a sotva znatelně dal najevo, že chce odejít. Lidé se rozestoupili. Nikdo ani nehlesl. A když došel na konec této živé aleje, obrátil se čelem k shromáždění.

„Účty s šejchem Abú Torábem jsem si vyrovnal. Dostal, co mu patřilo,“ řekl klidně a uváženě. „A kdo z vás by se snad chtěl pustit za mnou, byl by sám proti sobě!“ Pak se obrátil a odcházel a lidé jako strnulí stáli a dívali se za ním, jako by si chtěli jeho obraz vtisknout do paměti.

Sejjed Mohammad Alí Kázerúní seděl na matraci v hostinském pokoji svého domu a bavil se s Mo-

hammadem Gonde. Sejjed byl drobný hubený člověk, dohněda opálený, měl kozí bradku, rty a tváře hladce vyholené a pracoval v islámském soudnictví.

Thlustoeh Mohammad byl protokolární makléř, kde čuchal nějaký kšeft, tam jste vždycky našli jeho mohutný bílý vous, ošklivý obličej a jedovatou hubu.

Když Mohammad vstoupil do pokoje, vytrhl ty dva z důvěrného šepotu; oba zvedli oči a řeč jim vuschla.

Mohammad byl v tváři rudý, jako by co nevidět měl explodovat, v ruce držel pušku a neurčitě se usmíval, když došel k pohovce, na níž oba seděli, a s rozhodným klidem řekl sejjedovi: „Buď tak laskav, pane, zvedni se a odejdi, já si musím vyrovnat účty tady s tím podvodníkem.“ Mluvil pomalu, bez spěchu, napjaté tváře se zachvívaly, oční bělmo svítilo za neklidnými panenkami.

Sejjed se nepohnul. Ze srdce si přál povstat, ale nešlo to, kolena se mu podlamovala, byl jako ochromený.

„Ty, pane, jsi bez viny a lidé tě ctí, říkám ti, abys vstal a odešel. Jestli nevstaneš, padne na tebe krev.“

Thlustoeh Mohammad vypadal, jako by ho byl právě trefil šlak. Tělo mu stydlo, skelným nepohnutým pohledem zíral na Mohammada, pomočil se. Došlo mu, že ho Mohammad přišel zabít. Ještě nikdy necítil smrt tak blízko sebe, byl by hrozně rád Mohammadovi nadal — však se mu něco nanađával — ale čelisti se mu semkly, umělé zuby drkotaly v ústech a srdce vynechávalo.

Za celých sedmdesát let svého života, včetně moru v Búšahru, který zažil, nepoznal tak zblízka smrt. Nyní se chystala ho obejmout.

Na sejjeda přišla třesavka, pokyvoval hlavou, strnule zíral na zem, ústa jako by chtěla vyslovit nějaké zařikání, ale pořád se pletla, pak najednou s bezmocným gestem položil ruce na zem, opřel se rukama o zem, aby vstal a postavil se, ale vzápětí se zhroutil. Tlustoch ležel ve vlastní krvi a sejjed ve mdlobách, když Mohammad vycházel z pokoje. Na dvoře domu stál sluha sejjeda Mohammada Alího Kázerúního, pořízek atletické postavy, stál bez hnutí a nepohnul se, ani když uviděl Mohammada sestupovat se zbraní v ruce.

„Zanes svého pána do ženských pokojů, aby přišel k sobě, a mrtvolu toho bezbožníka předhod řeznickému psu,“ rozkázal sluhovi, ale ten se roztřásl, jako by z Mohammadových krvavých očí dostal paralýzu a nemohl pochopit ani slovo.

Před domem sejjeda Alího Kázerúního tísnilo se ještě víc lidí než prve před domem šejcha Abú Torába. Od úrovně uličky dělily dům dva schody. Mohammad zůstal stát na prvním schodě a na tváři mu pohrával slabý úsměv. Když se však rozhlédl kolem a uvědomil si, co je tu lidí, úsměv ho přešel. Pozvedl ruku, jako by chtěl dát najevo, že chce zmizet, a kdyby mu v tom někdo posuňkem zabránil, ať se připraví na nejhorší. Dav se zklidnil, Mohammad se znovu usmál a řekl s úlevou:

„Pánové, sejjed Mohammad Alí je bohudík úplně v pořádku, nic se mu nestalo. Jen tomu starému vlku — znáte ho pod jménem Tlustoch Mohammad Radžab — který seděl se sejjedem a myslél, že se mi tak vyhne, jsem provrtal játra!“

Pak sestoupil na druhý schod a dav se rozestoupil v úzký průchod a Mohammad jím procházel bez spěchu, ale střežil každý sebemenší pohyb mezi lidmi.

Naproti němu byla úzká ulička a potom průchod tak temný, že i za poledne v něm byla tma jako o půlnoci, a za ním další ulička. Nebyl ještě na konci, když se náhle z davu zvedl hlas, jehož se nenadál, někdo promluvil, ale byl to hlas třaslavý a slabý. „Pánubohu se nelíbí, Mohamme, že ses chopil zbraně a připravuješ o život boží tvory. Zahod flintu a posílej kletby šajtánovi.“

Mohammad vzplanul jako živá jiskra. „Kdo řekl ta slova?“ vykřikl. Tváře kolem zkameněly, nikdo nehnul brvou, ústa zalepená a rty sešité. „Já to byl,“ zvetšely stařík se přihlásil, jeho hlava na tenkém krku ovinutém zelenou šálou na okamžik povylezla, ale pak se zapotácěla, zapadla v davu.

Přesto ho Mohammad poznal: sejjed Nouče, zbohatlík, soused Karím-chána Hamzy, často byl při tom, když se Karím dohadoval s Mohammadem, dokonce párkrát se Mohammadovi vyškleboval, a když ho teď Mohammad zahlédl, dostal zlost. „Kdybys byl opravdu sejjed, potomek Prorokův, nikdy bys nevyslovil takový slova!“

Sejjedova hlava na tenkém krku se znovu povytáhla, ale vzápětí na ni zezadu přiletěl mocný políček a znovu zapadla v davu. „Lidi, já přece nejsem váš nepřítel, vy jste moji bratři a jsou mezi váma i moji kamarádi, s leckterým jsem pracoval. Chtěl bych vám říct, že moje práce ještě není dokončená, a kdybyste teď chtěli po mně jít, bylo by to jistě pro mě špatný, ale taky i pro vás. Neušetřím nikoho a nebudu z toho mít žádný svědomí. A teď půjdu, abych to své dílo přivedl ke konci!“ A šel.

Dveře domu Alího Plešatce byly zavřeny, Mohammad do nich několikrát strčil, ale nic to nepomohlo, neotevřely se. Až když tiše zaklepal, ozval se slabý ženský hlas: „Kdo je?“

„Já, váš sluha Mohammad,“ odpověděl jemně a přátelsky, pak otočil hlavu a rozhlédl se. Ulička byla prázdná.

„Pánovi není dobře, leží. Přijď zítra!“ řekla žena.

„Vyřídte pánovi, že přišel Mohammad, že nese těch čtyřecet túmánů.“

„Ať s tím přijde nahoru!“ zavolal z domu silný mužský hlas.

Dveře se otevřely a Mohammad vešel do přízemí, s úsměvem pozdravil ženu a ta zavřela domovní dveře.

„Chraň nás pánbůh všeho zlého, sestro,“ bodře oslovil ženu, „copak schází pánovi?“

„Právě si vzal projímadlo.“

„Kéž ho pánbůh uzdraví! Myslím, že zácpu je zapotřebí zchlazovat,“ zasmál se.

Žena nesla křišťálový džbán plný melounové šťávy, v níž plavaly kousky ledu. Znala Mohammada, věděla o jeho záležitosti a cítila s ním, věděla, kolikrát marně klepal na ty a ony dveře, slyšela, kolikrát prosil a zapřísahal jejího muže, a tušila, že Mohammad svou při nikdy nemůže vyhrát, že její muž si přivlastnil jeho práva a nikdy je nevrátí. Vídala ho v košili a venkovských špinavých kalhotách, ale dnes v tom novém oblečení, čistý, upravený a ztepilý, se jí líbil.

Vešli do dvora. „Kdepak máš muže, sestro?“ zeptal se.

„Leží nahoře. Zrovna mu tadyhle nesu melounovou vodu, můžeš jít se mnou.“

Šla napřed a Mohammad pomalu vystupoval za ní. Nespěchal, chtěl si trochu vydechnout. Žena byla Arabka, měla na sobě zelené hedvábné šaty a nebesky modrý kabátek, zápěstí ozdobená zlatý-

mi náramky a pár těžkých silných zlatých kruhů jí obepínal kotníky. Stoupali po schodech.

Mohammad znal dobře ten dům, věděl, že v poschodí je hostinský pokoj pána domu, samý koberec, lustry a lampy a krásné nádobí, světnice, kterou měl hrozně nerad. Právě v ní odvzdal Áqá Alímu ty peníze, sem chodil se svými prosbami, tady žádnal, domáhal se svého práva, tady slyšel arogantní odpovědi, tady na něm naposledy Áqá Alí žádal ještě těch čtyřicet túmánů. Teď byla světnice prázdná.

Prošli malou úzkou předsínkou, z níž vedly schody nahoru, vyšli po nich do další předsínky, která vedla na střechnu. Ve výklenku předsíně stál zelený hliněný džbán orosený kapkami vody a vedle hliněný pohárek. V tu chvíli si Mohammad uvědomil, že má hrdlo úplně vyprahlé žízni, ale hned odtrhl pohled od džbánu a klidně vešel za ženou do světnice.

Áqá Alí v košili a spodcích ležel na dřevěné posteli, na hlavě měl hedvábím vyšívanou čepičku, zašpičatělou jako homole cukru, která zčásti přikrývala jeho zarudlou pleš. Když uviděl Mohammada, založil slaměným vějířem stránku v knize masnaví, kterou právě četl, a zavřel ji. U postele stála malá šestiboká podnožka a na ní papírová mucholapka, tak plná mrtvých a polomrtvých much, že se tam nemohla vejít už ani jediná, ač jich roje poletovaly nad mucholapkou a dožadovaly se místa.

Když Mohammad pozdravil, Áqá Alí pocítil úzkost kolem srdce a před očima se mu udělaly mžítiky. „Pane, nesu ti těch čtyřicet túmánů, cos vode mě požadoval.“ Áqá Alího chytil záchvat suchého kašle, tvář mu zbledla, pozvedl se na posteli. „Cože jsi to přines?“ zeptal se a měl pocit, že se

najednou udělala noc a strop světnice padá k zemi a podlaha stoupá ke stropu.

„Přines jsem tolik, že se nasytíš!“ odsekl Mohammad, zasmál se, až zamrazilo, a probodl pohledem nemocného, který jako by se celý zhroutil do sebe. Žena popošla, aby mu podala melounové vody, ale Mohammad ji zadržel. „Počkej, prosím tě, chvílku, chci pánovi dát něco, na co mu ta melounová voda bude dobře pasovat!“ A ve vteřině vyprázdnil nábojnici do srdce Áqá Alího, žíznivá matrace hltavě polykala krev, mrtvoly much na mucholapce se zalily krví, vějíř i masnaví se svezly s postele na zem, žena omdlela a melounová voda z rozbité karafy se roztékala po podlaze.

Mohammad rychle vyšel z místnosti. Zase mu padl do oka džbán ve výklenku, tentokrát jej pozvedl k ústům, hltavě vypil do dna a utřel si rty hřbetem ruky. S puškou v ruce sešel se schodů, vynadal nábojnici, zavěsil pušku na rameno, pootevřel venkovní dveře a vklouzl do uličky. Za dveřmi nebyl nikdo, ale uprostřed uličky a podél zdi stáli lidé, a když spatřili Mohammadovu klidnou veselou tvář, strnuli v údivu. Všichni před chvílí slyšeli výstřel, ale Mohammad šel, jako by se nic nestalo, jen oči byly stále ve střehu. „Bravo, to je hrdina! To je lev! Jako lev, Mohammad je lev! Bravo, Šír Mohammad!“ ozvaly se výkřiky, ale Mohammad neodpověděl, jen se pousmál. A lidé stáli a nikdo se nepohnul, dokud Mohammad nedošel za roh uličky, která ústila do čtvrti Kútí.

Mohammad pokračoval v cestě, prošel několik krivolakých uliček a dostal se na náměstí, v jehož průčelí stál obchod Jákúta Mejmaního. Bylo ošumělé a opuštěné, nikde človíčka, všude ticho, přešel beze spěchu náměstí, nad nímž se vznášela

stříbrobílá pára, jak třpytivé sluneční paprsky vysávaly vlhkost země, a vešel do protější uličky, tak úzké, že slunce zasahovalo jen jednu její stranu.

Sotva vešel, vynořili se před ním dva četníci. Mohammad šel klidně se skloněnou hlavou a dělal, že je nevidí, ale hned poznal, že oba jsou Tangesťánci.

„Jálláh, buď zdrav, sousede, tak ses taky stal četníkem?“

„To se ví, to je lepší než krupařství, dá to dost peněz a práce žádná!“ a hlasitě se zasmál a oba četníci se zastavili a on došel k nim.

„Odkud jdeš, kamaráde? Nevíš náhodou něco vo tom, že na bázáru někoho zastřelili?“ zeptal se jeden z četníků a vysypal si do úst hrst pražených rybiček, kterým se tady říká mútú, a náruživě je chroupal.

„Slyšel jsem vo tom, prý se na bázáru dva dostali do křížku a vyrazili jeden druhému pár zoubků nebo co,“ řekl Mohammad a hlasitě se zasmál, ale všechny svaly na celém těle ho brněly, jak by byl chtěl strhnout pušku s ramene, a odhadoval sílu a rychlost a pohotovost těch dvou. Už se nebude střílet, poručil si a dal najevo, že nechce zdržovat, a četníci se rozloučili a pospíchali směrem k náměstí. „Šťastnou cestu,“ zavolal za nimi a četníci se ohlédli a smáli se a Mohammad se také smál a zahnul za roh a ulička ho pohltila.

VII

Když se Šahrú vracela od pobřeží zpátky k chalupě, žluté slunce právě dosedalo na mokrý písek za datlovkou. Děti na střeše ještě spaly. Otevřela dve-

ře, vešla dovnitř a zůstala stát uprostřed světnice. Rozhlížela se kolem. Všecko bylo jiné, jaksi jako pokřivené, na stěnách stíny, kamna studená, strop se sunul dolů, jako by chtěl olíznout podlahu, bylo tu dusno. Nevěděla co počít, byla najednou úplně bezradná. Ticho a samota nikdy nepoznané jí svíraly srdce.

Když odešel Mohammad, nic pro ni nemělo cenu. Cítila, že už se nevrátí, ale pořád tu byly po něm památky, košile a plátěné kalhoty, které odhodil časně ráno, když odcházel, ležely dosud v koutě na hromádce slámy, stály tam i dřeváky — i dnes jako obvykle odešel bos. A ještě další věci byly v chalupě. Kdyby se přece vrátil a ji i s dětmi odvedl, zůstanou bez pána a nikdo neví, komu se dostanou do ruky. Deky a matrace, nádobí a šaty, kobereček a mouka a obilí a datle a sirup a kyselé rybičky, které byly tak pečlivě uloženy jako zásoba pro horší časy — všecko tady zůstane! A přeci, jestli se vrátí živej, aťsi by tu zůstalo tisíckrát víc, nic by mi nevadilo. Celej svět nestojí za jedinej Mohammadův vlasek, myslila a bylo ji najednou úzko a nevolno mezi čtyřmi stěnami. Vyšla ven.

Přístřešek se tyčil proti poušti, přímý, mlčenlivý, hrozivý, děti spaly nahoře. Chtělo se jí plakat, prosit o slitování, obětovat, nasypat si na hlavu písek pouště.

Několik nomádů přecházelo kolem chalupy, šli za svou prací beze slova, jako by také oni věděli o úzkostech a neštěstí, které postihlo Šahrú, a jí se chtělo zavolat, lidi, Mohammad je mrtvej, umřel, pojďte, pomodlíme se společně za jeho duši!

Napadlo ji, že by snad bylo nejlepší sebrat se a jít s nimi a nechat tady chalupu a děti a kozy a všecko, co tu leží a běží. Pak najednou bezděčně

zašla pod přístřešek, kde ležely kozy, a sedla si ke žlábků. Slepice začaly plácet křídly a s kvokáním se rozutekly a ona objala kozu, tu pěknou, tlustou, s dlouhým krkem a velkýma žlutýma udivenýma očima. Mohammad měl tu kozu zvláště rád, říkal jí tetka Fátima, a když si teď na to vzpomněla, na jeho žerty, legrační nápady, na jeho veselou povahu, začalo ji pálit v nose, oči se zamlžily a po tvářích se jí začaly kutálet slzy.

Koza stála klidně v objetí Šahrú, pohybovala čelistmi a její velké žluté oči, plaché a divoké, hleděly do neurčita. Šahrú tiše vzlykala, hrdlo u kořene jí nabíhalo, chvěla se, hlavu měla prázdnou, nevěděla co počít. Bezděčně zabořila ruce do kozích chlupů, dostala se až na kůži, přejížděla po ní rukama, chytala nacucané vši a rozmačkávala je mezi prsty. Dvě tlustá klíšťata byla prisátá i na vemeni, odtrhla také je a rozdrtila. Co ty všeco sežereš, a vemeno máš prázdný! No co, teď už žádný mlíko potřebovat nebudem, nebude, kdo by ho pil, ty tetko Fátimo! Něco ti řeknu, ale ty to nesmíš nikomu dál říct. Kdybys to prozradila, bylo by to pro Mohammada moc špatný. Tak podívej, já jsem vodnesla všecky věci do ložky a všeco jsem to přikryla pytle, aby to nikdo neviděl. A taky pytlík s penězma je na moc dobrým místě, zahrabanej do země, to ani tobě neřeknu kde. Dnes je jakoby poslední den našeho života, muž mně uletěl a já se bojím, že se nikdy nevrátí. Abys věděla, tebe a vostatní tvoje sestry prodal Chejrolláhovi, každou chvíli může přijít a vodvede si vás a pak my tu zůstaneme úplně sami. Všecko dopadne buď dobře, nebo špatně, a mezi tím nic jinýho bejt nemůže. A tak se aspoň i ty modli, aby se Mohammad vrátil v pořádku.

Šeptala koze do ucha a vzlykala a koza potřásala pysky a posouvala stébla trávy do mlýna zubů a zuby je rozemílaly.

Děti jedno po druhém slezly se střechy. Šahrú si utřela oči do šátku, pohladila kozu a dala jí hubičku, děti šly do síně, každé si vzalo kousek chleba z mísy a daly se do jídla. Neměly tušení, že matka ráno odešla, kdyby o tom byly věděly, chtěly by jistě jako jindy jít také. Teď seděly ve stínu přístřešku, žvýkaly chleba, pozorovaly matku a kozy a snad tušily, že s matkou něco není v pořádku. A myšlenky Šahrú byly skutečně daleko od koz a dětí, měla před očima Mohammada, jak časně ráno ověšený zbraněmi vycházel z chalupy, a zas se jí slzy, hořké a horké, rozkutálely po tvářích. Všichni ji přestaly bavit, míhaly se jí mezi prsty, jak hladila kozu po hřbetě, a srdce jí přetévalo neštěstím. Nevěděla, kam by měla jít od těch koz, co by měla dělat, děti nechtěla ani vidět, ani s nimi mluvit.

Lidé ze vsi se jeden po druhém rozcházeli za prací, vyváděli kozy, krávy a telátka. Malé chatrče hlídané datlovými palmami nastavovaly vlhkému světlu ranního slunce své do pěšinek rozčísnuté hlavy, slunce odsávalo zemi vlhkost, a písek, jako lepkavá mravenčí slina, když se smísí s prachem, se na zemi vysušoval a pod chodidly lidí a zvířat se lámал a bortil, jako by mu dělalo radost zahlazovat tato pomíjívá znamení.

Za chvíli se objevil Chejrolláh, že si odvede kozy. Starý člověk hnědé tváře, složené do usměvavých vrásek, kulhal na jednu nohu a tak měl na pomoc tlustou dřevěnou hůl. Zabýval se koupí a prodejem skotu a teď přišel s hrstí zeleného chrástu, aby na něj kozy nalákal, až je bude odvádět. Pozdravil

Šahrú a usmál se a ona mu odpověděla, pustila hned kozu a vstala a také děti se zvedly ze stínu a přiběhly ke kozám.

„Nu, dá Pánbůh, že Mohammad má dost rozumu a ty svoje peníze dá do nějakýho dobrýho kšeftu, kde mu porostou ze dne na den,“ řekl Chejrolláh. „A jistě si taky rychle pořídí v přístavu pěckej barák a všechno mu dobře vyjde. Přeci dělal tolik roků u Anglánů! Je to mládenec, jakejch je málo. Kéž Pánbůh stojí při něm!“

„Kéž by tě Pánbůh vyslyšel,“ řekla Šahrú smutně, „všecko se děje podle jeho vůle.“

A zas jí začalo pálit v nose a před očima se jí ztmělo, jak se pod víčka nahrnuly slzy. Zas jí přišlo na mysl, že Mohammada už nikdy neuvidí. Ale že kozy budou pryč, to ji potěšilo. Kdyby přece přišel a ji i děti odvedl, kozy by neměly pána, zdivočely by. Jen jestli on opravdu přijde!

Synáček se zatím připlétl mezi kozy. Pochopil, že je Chejrolláh chce odvést. Mračil se, pletl se kozám pod nohy a dcerka také přišla, postavila se vedle matky, vyjeveně se dívala na kozy a na Chejrolláha, v ručičce žmoulala cípek sukně a mlčela. Obě děti měly ty kozy hrozně rády.

„Mami, kampak nám vodvádí ty kozy?“ zeptal se konečně chlapec zlostně. „Do toho se neplet,“ řekla rychle, „tatínek je prodal. Jdi pryč a hrej si!“

„Ale já ty kozy mám rád, já nechci, aby je vodváděl!“ bránil se. „Podívej, tatínek chce za ty peníze koupit kravičku a bejka a budeme mít telátko,“ uklidňovala ho. Pustil kozu, které se držel, v ruce měl teď jen kousek chleba a potahoval a z nosu mu tekly nudle až do pusy. Holčička stála tiše a ustaraně se držela matky za ruku.

Chejrolláh přidržel zelený chrást před první ko-

zou ze stáda: „No, pojd', pojd', tumáš!“ Koze se zachvěla huba i nozdry, zvedla hlavu za chrástem, ale ten před ní ucouvl a koza se vydala za ním, a už jedna po druhé vycházely zpod přístřešku, a jak se chrást vzdaloval, nohy jedna po druhé se otiskovaly v písku a za vedoucí kozou se daly ostatní a za chvíli bylo pod přístřeškem prázdno, zůstala Šahrú a děti a pár slepic a kohoutů, vyděšených a udivených, a špinavé úlomky slupek a melounů a prázdný střep, z něhož kozy pily vodu, a spousta hnoje rozdrobeného i slepeného.

Blížilo se k poledni, když za Mohammadovu kůlnu dojeli tři četníci na koních a sestoupili. Šahrú s dětmi byla v chalupě. Šahrú mátožně chodila po světnici, zvedala a zase pokládala různé věci a nádobí, a děti, celé nešťastné, že kozy jsou pryč, seděly bez hlesu na koberci a zíraly na matku. Také ony asi cítily, že se děje něco nezvyklého, co doposud nezažily. Světnice byla v nepořádku a chlapec se najednou zadíval na prázdné místo na stěně, kde visívala otcova puška, a chtěl vědět, kam přišla. V Šahrú se zastavil dech, začala něco koktat, ale pak se vzpamatovala, že prý se tatínkovi flinta rozlámala a že ji odnesl do přístavu k opravě. Hoch nevěděl vůbec nic o tom, že by se byla polámala, a tak se udiveně zadíval na matku, snažil se jí uvěřit. Rozhlédl se po světnici a zase zpátky na matku, jeho oči přejížděly a pátraly, cože se vlastně stalo. Mlčel.

Když Šahrú zaslechla příjezdět koně, vyběhla poděšeně ze síně a obě děti hned za ní. Ztratila dech, když uviděla četníky. Zнала ty vládní uniformy od dřívějšíka, vypadali šeredně, celí zaprášení a uspěchaní. Jeden z nich byl trochu napřed, uvázal uříceného koně a zeptal se výrazným ázarbájdžán-

ským dialektem: „Hledáme Mohammada, ty jsi jeho žena?“ a hned bez vyzvání vešel do světnice.

Zastavil se na prahu s očima oslepenýma sluncem, neviděl nic, pot mu tekl po hlavě a po krku, košile pod pažím a na zádech byla celá černá.

Vyděšená Šahrú sledovala četníka pohledem, v němž se mísila opatrnost a chlad, ale pak obrátila velké černé oči k oběma druhým četníkům, kteří teprve teď dorazili, a řekla útočně: „To se nestydíte, takle zničehonic lízt lidem do baráku? Kdepak by byl Mohammad? Šel do práce jako vobyčejně, tak co chcete?“ V krku měla vyprahlo, uhodla, co se stalo.

Četníci se na sebe podívali a ten ázarbájdžánský řekl: „To šel do pěkný práce! Přistav je celej v krvi, voddělal šest lidí a je pryč!“

Srdce se jí rozbušilo, bilo jako kopyta koní cválajících pouští, celé hrdlo se zalilo vlhkostí, bylo jí náhle do smíchu. Tak je pryč, tak jim utekl, říkala si v duchu. Tak teda udělal, co chtěl, a zmizel a možná každou chvíli přijde sem a odvede ji i děti. Byla by nejraději toho četníka objala a políbila na tvář za to, že přinesl takovou báječnou zprávu.

Ázarbájdžánec zatím popošel k svému koni a obrátil se na jednoho z kolegů: „Pojď se mnou, podíváme se ke starostovi, možná kápne božskou!“ Druhému četníkovi přikázal, aby tady hlídal, potom oba nasedli a odjeli. Ten, co tu zůstal, stál u svého koně, opratě držel v ruce; kůň byl celý zpocený, z obou konců udidla kapala do písku nažloutlá pěna.

Šahrú vešla do světnice, a jakmile byla sama, šťastný úsměv jí zalil celou tvář. Chvilku stála a rozhlížela se, najednou se jí chtělo pracovat. Nemáme doma ani kousek chleba, říkala si, všechno,

co tu bylo, jsem dala do ložky, tak teďka nejdřív ze všeho těsta, co zbylo, napeču chleba. Děti se jí pořád pletly do cesty, dížku těsta, které včera večer připravila na příští ráno, vzala a vynesla ven pod přístřešek. Hoch nesl plech a děvčátko kus celty, chystalo se pečení chleba.

Položila pánev na kameny rozložené kolem ohniště, chlapec přinesl roští, děvčátko trochu suchého trusu a zapálili ohniště. Šahrú začala dělat placky— také děti si vzaly kousky těsta a pokoušely se modelovat panáčky — ale její duch byl docela jinde. Jedna placka byla příliš velká, druhá malá, nemyslela na to. Přestože bylo horko a seděla u ohniště, okolo plechu vyšlehávaly jazyky plamenů, chvěla se nenadálou radostí. Za chvíli přišel do stínu pod přístřešek i četník, v ruce pořád koňské opratě. Pod plechem se vznala větvička roští, vyšlehl rudý plamen obalený kouřem a olízl plech kolem dokola, plech se rozpálil, Šahrú jej přetřela hadrem, vystoupil oblak páry a Šahrú na něj hned položila chlebovou placku.

Četník ji pozoroval. Viděl, že je to mladá a hezká žena, sám byl svobodný a napadlo mu, jak by to bylo dobré, mít ženu a děti.

Vedro stoupalo, žhavé slunce rozpalovalo písek a jeho žár sálal i do stínu. Četníkům kůň roztáhl nohy a začal provrtávat písek čůrkem moče a písek žíznivě sál nazelenalou tekutinou. Četníkovi bylo do řeči. Byl unavený, hladový a měl žízeň a to mlčení ho rozčilovalo.

„Čímpak to asi bude,“ začal nesměle, „že první chlebová placka se vobyčejně nepodaří?“ Měl pravdu, poněvadž Šahrú právě sundávala s plechu první placku, která byla sražená a napolo připálená, a položila ji vedle sebe na kraj celty. Když ji

četník oslovil, odtrhla přivřeně a od kouře uslzené oči od plechu a obrátila k němu zakouřenou tvář.

„To je tím,“ řekla zvedajíc obloučky obočí, „že na začátku není plech stejnoměrně rozpálený a tak se první chleba nepovede.“

„Poslyš, rád bych ti něco řekl.“

„Tak řekni,“ Šahrú čekala něco zlého.

„Ty si teda myslíš, že jsem tady, abych sebral Mohammada?“

„A proč bys jináč chodil?“ Zas už byla klidná, pokojně rozkládala placku na plech, a protože plotna byla příliš rozžhavená, podhrábla chleba plácačkou, nadzvedla ho a vypustila žhavou páru ven.

„Pro nic. Jsem přeci četník, ne? Řekli mně, abych šel, tak jsem šel, že. Ale ty musíš vědět, že i kdybych byl ochotnej vystřelit na vlastního bráchu, tak na Mohammada bych ruku nevztáhl.“

„Kdepak teď Mohammad je, abys na něj moh vystřelit?“

„Je tam, kde ho Pánbůh ochraňuje! Voni mysleli, že pude do Davvázu. Tomu jsem se v duchu musel srdečně zasmát. No ale šel jsem. Ale vím tak jistě, jako že vyjde slunce, že Mohammad v Davvázu nebude!“

„Ať ti Pánbůh žehná za ty slova!“

„Ty ani nevíš, jaký jsou v přístavu dobrý lidi. Věřila bys, že tam teď Mohammadovi říkají Lev Mohammad? Každý mu říká Šír Mohammad.“

„Ale já nevím, co von vlastně udělal. A z té tvý řeči taky vůbec nejsem moudrá. Nemoh bys mi teda říct, co se tam stalo?“

„Čtyry lidi zastřelil, jednu ženskou zabil sekerou a druhý usek ruku, ale ta je živá. Ale ty ženský si za to mohly samy, protože ho chtěly zadržet. A když se to stalo, nikdo nevěděl, kam se poděl. Jako by se

proměnil v ptáka a ulít. Vod rána doteďka vobrátili celej přístav naruby, ale nenašli nic. A nevěřila bys, jak jsou lidi šťastný, že ty čtyry lumpové jsou vo hlavu kratší!“

„A co ty četníci tady?“

„Jeden je z Kázerúnu a druhej je Turek z hor nad Teheránem. To víš, všude se najdou lidi dobrý a stejně i špatný!“

„A co ty, kdybys uviděl Mohammada, střelíš na něj?“

„Copak jsem to už jednou neřek? Ať mě máti voblíkne do černýho rubáše, jestli bych se dopustil takovýho hříchu! To bych musel bejt z prašivýho rodu! Jsem přeci taky Tangestánec. Copak by moh Tangestánec střílet na jinýho Tangestánce jenom proto, že si to žádá nějakaj státní ouřad?“ Teprve teď si Šahrú povšimla, že četník je Tangestánec, upřela na něho oči a chvíli si ho prohlížela. Najednou prudce zavoněl chleba. Rychle jej vyklopila z plechu a řekla:

„Ale proč ty ženský? Proč potřeboval Mohammad vztahovat ruku na ty ženský? Je to pravda? Nelhal jsi?“

Četník odhodil koňský řemen na zem: „Kdybys byla pořádně poslouchala, došlo by ti, že to udělat nechtěl. Ženský ho chtěly zadržet a von byl v rejži. Tak je musel praštit, ne?“

Děti seděly tiše, tváře se jim nadouvaly sousty chleba. Když mluvila matka, dívaly se na ni, a když skončila, obrátily se k četníkovi a nakonec se jejich oči zastavily na četníkově tváři a zíraly na něho tak zaujatě, že se jim pusy nacpané chlebem přestaly pohybovat. Byly by si přály, aby četník ještě něco řekl, ale ten mlčel, díval se na koně a otěžemi švihal jako bičem. Pak se najednou zvedl. „To zvíře je celý

zpocení.“ Hned nato odvedl koně před chalupu a za chvíli se zase vrátil a zasmál se na děti. Byl mladý, mnohem mladší než Mohammad, byl menší, ale svalnaté postavy, měl širokou hrud, silné kníry a na bradě ryšavé vousy.

Těsta pomalu ubývalo, ale zato se na celtě vršily pěkné placaté chleby. Oba četníci, kteří prve odjeli, se zatím vrátili, sesedli s koní a koně hned dali hlavy k sobě, zdravili se a pokyvovali hlavami. Šahrú nabídl četníkům chleba, ale odmítli, že prý mají žízeň. Vešla tedy do chalupy a přinesla jim napít vody. Za chvíli přijel starosta na koni a také sestoupil. Pozdravil se se Šahrú, která zatím už zase byla u svého pečení. Byl to člověk klidný a vždycky usměvavý, ale teď, když se doslechl tu novinu, bylo na něm znát, že má obavy, aby se ves nedostala do nějakých nesnází.

„Do vsi určitě nepřišel. Není malý kluk, aby udělal takovou věc a pak se šel schovat domů!“ řekl starosta, sebral dlaní pot s čela a pleskl ho na zem.

„Ale najít ho musíme za každou cenu!“ odpověděl ázarbájdžánský četník.

„Jistě, s tím souhlasím! Ale musíte na to jít s rozumem, Mohammad není zajíc, nevlítne vám sám do pasti!“

„Musíme prohledat všechny chalupy,“ vypálil Ázarbájdžánec. „Začněte hledat,“ řekl znovu starosta, „ale nemá cenu, abyste si při tom z lidí nadělali nepřátele. Mohammad přeci není ženská padlá na hlavu, aby tu zalez do některé chalupy a čekal. V tomhle kraji není druhéj takovej jako Mohammad, co se týče rozumu a statečnosti.“

„Ty tady počkáš, až prohledáme chalupy a vrátíme se zpátky,“ poručil Ázarbájdžánec tangestán-

skému četníkovi a pak oba dva i se starostou znovu vyskočili na koně a odjeli.

Šahrú dopekla chleba a děti si hrály s kousky zbylého těsta smíšeného s pískem, dělaly z něho panáčky a pekly je na kraji plotny. Tangestánský četník přivázal koně k platanu poblíž chalupy a sám přišel do stínu pod přístřešek, posadil se na totéž místo jako před chvílí a natáhl nohy. Šahrú pečlivě sebrala chleba a odnesla jej do chalupy a děti ještě seděly kolem ohniště a hrály si se svými panáčky.

„Jakpak se jmenuješ?“ zeptal se četník chlapce a upřel na něho své velké černé a usměvavé oči.

„Sohráb, Sohráb se jmenuju,“ odpověděl hoch plnou pusou a tvářil se překvapeně a nevrle.

„A víš vo tom, že Sohráb byl jeden slavnej íránskej rytíř?“

„Já jsem taky rytíř! Já se nebojím ani větších kluků, přemůžu je!“

„A víš, že tvůj tatínek zabil nějaký lidi?“

„Možná zabil, co je mi po tom!“

„A ty umíš střílet?“

„To se ví, střílel jsem s tátovou flintou. A do cíle taky dovedu střílet. Tátova flinta je moc dobrá.“

„A chtěl by sis vystřelit z týhle mojí flinty?“ zeptal se četník a smál se.

„Chtěl bych flintu a střelil bych do těch četníků, co sem přišli, a zabil bych je. Je mně z nich nanic!“

„Ale voni jsou větší než ty, jakpak bys je dovedl zabít?“

„Klidně, nejsou to Tangestánci!“

„A víš vo tátovi?“

„A kdybych věděl, nic neřeknu!“ Hoch zneklidněl, vyskočil a postavil se před četníka a pohupoval se před ním z nohy na nohu.

„Moje práce to není, já jsem Tangestánec, jak asi vidíš!“

Šahrú se vracela z chalupy a nesla četníkovi trochu chleba a datlí. Četník jako by byl čekal, že mu přinese něco k jídlu, položil si bez váhání a zdráhání dárek na klín a řekl zaplat' pánbůh. Byl teď sám, Šahrú odvedla děti do chalupy, aby se najedly, poušť sálala jako rozžhavená plotna, chleba byl ještě teplý, jedl ho s chutí, přikusoval k němu datle a v duchu si pochvaloval.

Četníci se vrátili unavení a zpocení. „Teďka tu zůstanu já sám a vy voba se vrátíte do přístavu a vyřídíte, že jsme dělali, co jsme mohli, ale že tady vůbec nebyl,“ přikazoval Ázarbájdžánec, „hlaste, co všechno jsme udělali. A pro mě přineste něco k jídlu, ať tady nechcípnu hlady!“ Tangestánský četník, který dojídal své datle s chlebem, rychle strčil poslední kousky do huby a vstal. Pak odjeli podle rozkazu a Ázarbájdžánec zůstal, přivázal koně ke stromu a posadil se do stínu. Sohráb vyšel z chalupy, postavil se před četníka a zíral na něho. V ruce měl datle a kus chleba, pomalu jedl a pohupoval se ze strany na stranu. Mračil se, jako by říkal, proč tu sedíš, zvedni se a ztrať se! Četník byl hrozně vyhladovělý, jídlo v chlapcově ruce jen zvyšovalo jeho apetyt, sbíhaly se mu sliny.

„Ty jsi Mohammadův?“ oslovil chlapce.

„Jo, jsem jeho syn a náhodou se menuju Sohráb.“

„A máš snad bráchu?“

„Ne, sestru.“

„Ta malá holčička je tvá sestra? A jakpak ta se jmenuje?“

„Maníže.“

„A nevíš náhodou, kde je tatínek?“

„Nač to potřebuješ?“

„Tvůj otec zabil pět lidí!“

„A co je mi po tom?“

„No, vo nic nejde, jen jsme s ním chtěli mluvit!“

„Tak jděte a promluvte s ním!“

„A kampak?“

„Šel do práce, do krámu.“

Četník už ztrácel trpělivost. „Proboha, seber se a přines mi kapku vody, abych se napil,“ vyjel na chlapce.

Šahrú, která poslouchala jejich rozmluvu a radovala se z pohotovosti svého synka, vyšla teď z chalupy se džbánem vody a pohárkem. Četník vypil dva poháry jedním dechem.

„Jestli máš hlad, přinesu ti kousek chleba,“ řekla potom. Četník pohlédl na Šahrú s pusou otevřenou a ještě mokrou od vody, trochu se usmál a řekl: „Děkuju, sestro, nerad bych byl dlužníkem,“ a utřel si mokrá ústa hřbetem ruky.

„Ať jsi dlužník nebo ne, na tuhle práci stejně nestačíš!“

„Jak to myslíš?“ zeptal se udiveně a zamračil se.

„Asi tolik,“ odpověděla, „že Mohammad do Davvázu vůbec nevkročí. A podle mého by na něj nestačilo ani sedm četníků!“

„Tak ty si jako myslíš, že my neumíme vystřelit?“ zeptal se útočně.

„Nic takovýho jsem neřekla,“ bránila se, „samořejmě že dovedete střílet. V Tangestánu uměj střílet děti i kmeti i žáby i ženský, prostě každý. I ten můj kluk už umí střílet. Ale Mohammad, to je něco jinýho. Nedej pánbůh, abyste se najednou vocitli jeden proti druhýmu! Jsem přeci jeho žena, tak ho znám ze všech nejlepších!“

„Ale ale, sestro,“ zasmál se jízlivě, „ať jsou Tangestánci takoví nebo makoví, pořád nemaj tvrdší

krky než Kurdové. A já těmahle ručičkami zabil pět Kurdů!“

Šahrú se otrásla. V duchu měla o Mohammada hrozný strach, uvažovala, že se den chýlí ke konci, že Mohammad není ani v Bandar, ani v Davvázu, že snad zalezl do nějaké díry, že má chudáček jistě hlad a žízeň. Vyrušil ji hlas četníkův: „A jestli si myslíš, že může utéct do Búšahru, tam ho taky seberou! Má to na starost sám velitel!“

„Nedej pánbůh,“ řekla Šahrú, „Mohammad je přeci vopravdu dobrý člověk. Tys ho asi nikdy neviděl, nebo viděl?“

„Ne, neviděl jsem ho nikdy, ale zato jsem vo něm hodně slyšel,“ odpověděl četník, „říká se, že je vopravdu statečný, že má vodvahu. A to bych taky věřil, na takovou práci, co udělal, to už musí bejt nějaká vodvaha! Ale je to taky rebelie proti vládě a musíme ho sebrat!“

Slunce se přesunulo na západní polovinu nebe a vedro roztavovalo i písek. Šahrú s dětmi odešla do chalupy, četník si přesedl, slunce do něho pražilo, několikrát změnil místo, očima pořád visel na cestě, trápil ho hlad. Kdokoli šel okolo, podíval se na něho beze slova, nikdo ho nepozdravil, nikdo nic neřekl. Dva tangestánští mladíci a jedno dítě přišli a posadili se do stínu pod přístřešek poblíž četníka, který se na ně podíval, ale nemohl nic namítat. Pak se náhle zvedl a šel ke dveřím chalupy.

„Dovol, sestro, abych šel dovnitř a podíval se po chalupě. Hledal jsem všude, ale tady v chalupě ne, tak abych měl čistý svědomí.“

„Jen poď, když nevěříš tomu, co jsem ti řekla,“ ozvala se zevnitř, „ale říkala jsem ti jasně, že Mohammad není z těch, kdo se jde schovat ženě pod čádor, když něco provede.“

Četník vešel do chalupy, jeho oči zvyklé na sluneční jas neviděly zpočátku nic, dokonce ani Šahrú s dětmi. Když se oči trochu přizpůsobily temnotě, rozhlédl se kolem a zamířil k hromadě suché slámy a roští a začal do ní píchat hlavní své pušky. Šahrú se hlasitě rozesmála: „Prosím tě, bratře, co to děláš? Bejt vopravdu schovanej v tom seně, tak by chytil tu tvou flintu a věř mi, že vona by se už do tvý ruky nevrátila!“ A znovu se rozesmála a také chlapec se dal do smíchu a četník rychle vytáhl pušku ze sena a začal hromadu rozdupávat nohama. V chalupě nebylo vlastně žádné takové místo, kde by se někdo mohl schovat, nebyl tam přístěnek ani komora, stěny byly rovné od stropu k podlaze.

Zvenčí bylo slyšet dusot koně, četník rychle vyběhl. Vracel se kázerúnský četník, který prve odjel do Búšahru, a nesl Ázarbájdžánci něco k jídlu. „Velitel vzkazuje, že ty a já tady máme zůstat přes noc a hlídat. Kdyby přišel, tak ho sebereme,“ řekl potichu, tak aby Tangestánci, co seděli kolem, nic neslyšeli. Bylo jich tam teď už víc, čtyři mladíci a dvě tři děti, seděli tiše bez hlesu a pozorně sledovali, co se děje.

„Tak ho tedy ještě nemaj?“ zeptal se nahlas Ázarbájdžánec a Tangestánci to zaslechli, zaševalilo to mezi nimi, něco se pohnulo a hned zase bylo ticho a uši ostře napjaté sledovaly, co budou četníci dál povídat.

„Ne, nemaj, lidi v přístavu ho asi krejou. Velitel povídal, že bude asi schovanej v některým baráku. Ale nakonec ho stejně dostaneme!“

„Mám dojem, že chtěj prohledávat všechny baráky v přístavu!“

„To se teda zbláznili! Kdo chce prohledat všechny baráky s těma dvěma desítkama četníků, co máme!

To by trvalo dobře měsíc! A jestli ho lidi krejou, tak jak ho chceš chytit? V noci proklouzne z jednoho baráku do druhýho!“

„To už tak vypadá, pomáhají mu!“

„A ty, co jsi dělal?“

„Prohlíd několik chalup! Ale všechno prázdný, nikde nic, a všechny nemůžeš prohlédat! A jestli starosta nelhal, tak to je vůbec na draka! Ale podíval bych se do pár studní. Je jich tu tolik a je možný, že se ukryl v některý z těch studní, tyhle jejich studně, to nejsou žádný normální studně. Dno jako náměstí a najednou v některým koutě díra a z ní teče voda. A tma jako v hrobě! Tak jsem myslel, až bys přišel, že dvě tři studně prohlídne. Kdo může vědět, že zrovna tam se neschoval?“

Kázerúnský četník na něho zíral a kroutil hlavou: „Jak můžeš bejt tak pitomej! Kdyby viděl, že tam někdo leze, zastřelí ho, ani nemrkne! Anebo ho stáhne dolů a utopí!“

Tangestánci se hlasitě rozchechtali a četníci, aby to tak nevypadalo, se také dali do smíchu. Jeden z Tangestánců s tváří do měděna opálenou a živýma očima prohodil ve smíchu: „Copak Mohammad, ten vám kulkou voklepne popel z cigarety na dvacet kroků!“ Četníci zmlkli, Tangestánci seděli na zkřížených nohou v písku a dívali se na četníky. Všichni byli urostlí, měli stejné bílé košile a plátěné kalhoty pod kolena, silné údy a kudrnaté vlasy, bystří a pohotoví, spolehlivě, jako pes cítí vlka, cítili pach nepřátelství a naostřenýma ušima snažili se zaslechnout každé slůvko, které přicházelo od četníků.

Chýlilo se k večeru, kázerúnský četník, který odešel před chvílí napojit koně a sehnat jim ve vsi obrok, se vrátil; přivázal koně k platanu, nasypal

jim ječmene a pak se oba posadili na kámen naproti vchodu do Mohammadovy chalupy. Zírali na ni tak soustředěně, že to vypadalo, jako by čekali, že Mohammad co chvíli stane ve dveřích.

Vesničané končili práci a přicházeli po jednom, po dvou, usedali na duny kolem chalupy, tiše, bez hlesu, a pozorovali četníky.

Mohutné koruny palem zčernaly, placatý bledě-žlutý měsíc se zachvíval na východní obloze pod jemným závojem mlžného prachu a na západním obzoru unavené slunce chrlilo krev. Stáda krav a ovcí byla zahnána do chalup, vesnice utichla. Četníci si rozprostřeli ubrousek a chystali se večeřet, a poněvadž kolem seděli Tangestánci, bavili se šeptem.

„Co bysme udělali, kdyby přišel?“ zeptal se Ázarbájdžánec, hubu plnou chleba.

„Nemyslíš, že bys měl nejdřív nechat to sousto patřičně splynout do nižších míst?“

„Ne, vážně, neutahuj si, co bysme udělali?“

„Myslíš jako, co bysme udělali? Starou belu! A co ty bys navrhoval?“

„Sebrat, samozřejmě!“

„Ty jsi vopravdu trouba! To vážně věříš, že bys moh Mohammada sebrat? Copak my dva tady na něj stačíme?“

„Tak proč jsme sem teda chodili?“

„Prosím tě, jdi s tím do háje! Ty jsi ale vopravdu padlej na hlavu!“

„Tak mně konečně u čerta řekni, proč jsme sem přišli?“

„Copak já to vím, brácho? Ptáš se jako malej! Poručili nám, tak jsme šli, ne? Ale zahrávat si s vlastním životem, na to už bych nebyl zvědavěj! A pokud jde vo mě, já bych ani neřek, že udělal něco

špatnýho. Uklidil ze světa několik podvodníků. Každý v Búšahru to tak říká.“

„A co teda budeme dělat?“ zeptal se Ázarbájdžánec nakvašeně.

„Nic! Nejlepší, kdybys šel a na chvílku ponořil zadek do studený vody.“

„Kdybys ho uviděl, zastřelím ho!“

„Von vystřelí první!“

„Seberu ho sám, chceš se vsadit?“

„Tak běž a zkus to,“ kázerúnského kolegu už přecházela trpělivost, „když ti, jak se zdá, nikdy nedojde, že to je to samý, jako bys chtěl podojit bejčka! Tady před všema těma Tangestáncema by stačilo, aby se na tebe Mohammad křivě kouknul, a už bys měl díru v kalhotech!“

Tangestánců přibývalo. Přicházeli tiše jeden za druhým, usedali do písku, byli tu kolem dokola Mohammadovy chalupy, seděli a šeptali si mezi sebou, jejich šepot se nesl nad noční poušť a zněl jako výstražné bzučení včelího úlu, do něhož se vetřel nepřítel.

Všichni věděli, že Mohammad někoho zabil a utekl, ale nikdo nevěděl, kam utekl, všichni cítili stejné napětí jako Šahrú a byli při ní a ona seděla v chalupě u spících dětí a bděla a každá přibývající vteřina noci přitěžovala její duši úzkostí.

VIII

Armén Ásátúr před chvílí otevřel krám a rovnal si věci na pultě a tu zničehonic vklouzla do krámu mohutná postava Mohammadova s puškou v ruce a s letmým pozdravem a bez ohledu na zděšení a údiv majitele protáhla se za pult do malého pří-

stěnkou za krámem. Byla to úzká místnost obstavená policemi a v nich byly krabice konzerv, čokolády, láhve visky a džinu a všelijaké další zboží. Dveře přístěnku byly zastřeny závěsem z látky potištěné barevnými figurami, které se říká kalamkár. Obchodník znal Mohammada odedávna, ale nikdy ho neviděl v takovém oblečení, nezažil, že by se choval tak drsně a násilnický. Vzpomněl si teď, jak ho navštívil zrovna před několika dny a naříkal, že ho připravili o peníze, tehdy byl rozrušený, ale klidný, měl na sobě svoje normální šaty a žádnou zbraň. Vůbec nikdy neviděl Mohammada s puškou. Jistě se muselo něco přihodit.

„Moc tě prosím za prominutí, pane, že jsem ti tak bez dovolení vletěl sem do přístěnku. Tekla krev a já se skryl v tvém domě,“ klidný a zřetelný Mohammadův hlas dolétl k Arménovu uchu. Mráz mu přeběhl po zádech, spěšně se rozhlédl po ulici doběla zalité sluncem a pak se obrátil k závěsu. Uviděl Mohammada, jak se dívá štěrbinou v zácloně, jejich oči se střetly. Armén mlčel, nemohl si srovnat v hlavě, co to bylo za krveprolití a proč se Mohammad schoval právě v jeho krámě, byl by se rád na to všechno zeptal, ale slova nechtěla ven, měl najednou hlavu jako zabedněnou.

Někdo vešel do krámu. Starý zákazník a dobrý známý, v každém ohledu spořádaný člověk, na hlavě placatou látkovou čepici, bílý oblek ze surového hedvábí — zkrátka vypadal jako úředník anglické správy.

„Buď zdráv, jak se daří?“

„Dík vaší vzácné přízni, pane tajemníku, mám se znamenitě!“ odpověděl s úsměvem a přitom cítil, jak mu po zádech stéká stružka potu a zaráží se nad čtvernásobně obtočeným pasem.

„Slyšels, co se stalo?“ zeptal se úředník. Z úst mu při tom vyletěl hustý oblak kouře z cigarety, kterou teď odložil do velkého popelníku, po němž si vykračoval Johnny Walker.

„Nevím, copak se stalo?“ zadíval se upřeně do výrazné tváře návštěvníka a nespustil z ní oči.

„Tangestánc Mohammad zabil pět lidí a utekl!“

„Který Mohammad,“ byl by se Ásátúr rád zeptal úplně klidně, ale nedokázal to, nemohl být klidný. Můj bože, pět lidí, říkal si v duchu, tak to byla ta krev, pro kterou je Mohammad schovaný u něho, ale proč zrovna pět lidí zabíjel, to mu nešlo na rozum.

„To je ten Mohammad, co býval kormidelníkem na lodi Persepolis,“ odpověděl úředník a posunul si čepici do týla.

Ásátúr ale nevěděl, co by na to měl říci, pak se mu zdálo, že už mu něco řekl, a nevěděl, zdali ještě něco dodat nebo nedodat, a když mu dolehla k uším další slova, jaksí mu nebylo jasné, s kým to vlastně jeho zákazník rozmlouvá: „Člověku to vůbec nejde na rozum,“ přemítal nahlas, „s tím Tangestáncem se mi to prostě nesrovnává!“

„Taky jsem z toho pryč,“ odpověděl konečně, „byl to přeci vždycky celkem mírněj člověk. A pět jsi říkal?“ Po zádech mu přejížděl mráz, v hlavě mu hučelo.

„Ano, těch pět, co ho přivedli do neštěstí.“

A já ho náhodou viděl několik vteřin předtím naproti domu Hádže Jahjá, vypadal tak klidně a důvěryhodně, nikomu by nepřišlo na mysl, že by mohl zabít pět lidí. Je to vůbec neuvěřitelný, jak klidně šel!

Ale tihle Tangestánci jsou opravdu neohrožený a statečný lidi! A nešel pak náhodou sem na tuhle stranu? Neviděl jsi ho? Mohl by být tady někde

nablízku!“ úředník hovořil překotně a živě, přešlapoval z nohy na nohu a natahoval krk, aby viděl do náměstí.

Ásátúrovi začaly tuhnout prsty na nohou i rukou, útroby se mu svíraly a v hrdle cítil hořké pálení. Zdálo se mu, jako by za jeho zády pohlédly oči Mohammadovy do očí jeho zákazníka a vzájemně se měřily. Bezděčně se obrátil, ale spatřil jen úplně klidného Chajjáma, kterak bere džbán vína z rukou sličné dívky na kalamkárovém vzoru závěsu. Oba viseli bez jediného hnutí. Obrátil se tedy pomalu zpět k pultu a řekl: „Ne, neviděl jsem nikoho. A koho to vlastně zabil?“ A vytahoval ustaraně kartón s padesátkou cigaret 555 z regálu a položil jej na pult před úředníka, který se pravidelně každé ráno cestou do práce zastavoval v krámě pro tu padesátku.

„To musíš vědět, přece ty, co ho voškubali dohola. A mimochodem taky porouchal dvě ženský, obě odnesli do anglický čtvrtě, matka zemřela, ale dcera má jen poraněnou ruku. Ale jak jsem ho viděl, skutečně bych nevěřil, že Mohammad mohl udělat takovou věc. Spíš bych myslel, že to byl někdo jiný. Ale Abbás povídal, že to byl skutečně Mohammad. No a já abych šel. A k večeru se zastavím pro láhev visky a taky mi připrav láhev piva. Nepřekročil jsem účet?“

Místo odpovědi Ásátúr zakroutil hlavou, udělal jen posuněk, že ne, polkl slinu a sledoval muže pohledem, dokud jeho postava nezahnula za roh uličky.

Mohammad byl celý promočený potem. Nejdřív si chvíli prohlížel police, na nichž byly srovnány různé nápoje a jídla, pak zas sklonil hlavu k vlhké podlaze přístěnku a podíval se na své veliké nohy,

úplně mokré a obalené pískem. Ať se propadnu, jestli já jsem kdy chtěl někomu ublížit! Sami za to můžou! A už vůbec jsem nechtěl šáhnout na ty ženský. Tak je s ní teda konec. Přemítal a dělalo se mu zle. Zatracený ďábelský dílo!

Zatím Ásátúr otevřel knihu zákazníků, zapsal padesátku cigaret a začal sečítat, ale pak zjistil, že to napsal na jiný účet, a řekl, tak jak byl obrácen zády k přístěnku: „A copak vlastně teď míníš udělat?“ Pak zvedl hlavu od účetní knihy a obhlížel náměstí.

„Chtěl bych tu zůstat do večera, a až se setmí, tak bych vdešel,“ odpověděl Mohammad zezadu. Věděl, že krám je prázdný, protože každý příchozí se zřetelným stínem promítal na závěs.

„A kam bys vdešel?“ Ásátúr hovořil a stále upřeně hleděl na náměstí, nemohl se odhodlat obrátit hlavu k závěsu.

„To ještě nevím, prostě bych šel, až bych našel nějaký příhodný místo. Ale nejdřív bych ti chtěl ještě něco říct, pane. Ty mě přeci znáš takový léta a tak mi snad věříš, že bych byl takovou věc nikdy neudělal, kdyby mě nebyli dostali do takovýho srabu, kdyby mi byl ten jejich nůž nedošel až na samou kost. A taky bych rád, abys mi řekl rovně a bez vytáček, jestli ti to není moc vobtěžný. Kdyby bylo, já se seberu a vdejdu okamžitě!“

„Kam bys teďka moh jít, už se to přeci všude rozneslo. A kdyby ses ukázal na ulici, hned by tě sebrali. Snad jsi slyšel, co povídal ten člověk?“

Na zácloně se objevil stín, další zákazník vešel do krámu. Rozhovor byl přerušen.

„Prosím láhev mangové marinády a krabičku káří.“ Mladík vypadal celým zjevem na kuchaře, byl dotmava opálený, s lesklými černými vlasy,

namaštěnými a přičesanými dohladka, mezi rty zářil jeden zlatý zub, měl čistou bílou košili a roztomile šilhal, takže se jeho pohled stáčel vždycky trochu doprava, nikdy ne přímo do tváře člověka, s nímž se bavil.

Āsátúr položil na pult marinádu a kárí a přál si, aby hoch co nejdřív vypadl. Ale on se dal do řeči:

„Slyšel jsi, pane, že ten Tangestánec zabil šest lidí a utekl?“

„Prosím tě! Já jen tak něco o tom zaslechl!“ odpověděl příkře.

„A co jsi o tom slyšel? Já sám ho viděl na rohu mešity. Dehdaští, jak vycházel z domu šejcha Abú Torába, flintu měl zavěšenou na rameni a vůbec nevypadal na nějaký zabíjení. Pak mi někdo říkal, že se chystá zabít ještě nějaký další lidi,“ zazubil se a brebentil nevychovaně dál.

„Heleď, strejčku, jdi si po svejch,“ odpověděl Āsátúr, tuše nebezpečí, „kdo se hned vod časnýho rána dá do práce, může počítat s vejdělkem! My s nikým žádný malý účtování nemáme! A co se to vůbec stalo, že se ti tak rozvázal jazyk?“

Hoch se zas dal do smíchu a nedíval se přitom do Āsátúrovy tváře, ale na závěs za jeho zády. Pak sebral nakoupené věci a odcházel. „A připiš to na pánův účet!“ zavolal už z ulice.

„Chceš-li tu zůstat až do tmy,“ pokračoval tiše v přetrženém hovoru Āsátúr stále zády k přístěnku, „nic proti tomu nemám. Ale tady v krámě to není možný, lidi pořád přicházejí a vodcházejí, někdo by moh něco vyčuchat. Musíš se schovat nahoře, nad schodama. Jen měj trochu strpení, až pošlu sluhu na bázár, ty vyjdeš nahoru. On tam teď ještě uklízí.“

„Kéž ti to, pane, Pánbůh odplatí,“ zašeptal

Mohammad skrze závěs, „a dá tvému domu hojnost a požehnání!“

Ásátúr popošel ke kamennému schodišti, které vedlo nahoru a ústilo v krámě, a zavolal: „Esmáíle! Esmáíle, slyšíš mě, pospěš si na bázár, potřebujeme nakoupit. Musíš se dneska vypravit dřív, chtěl bych pár ryb a další věci.“

„Hned přijdu, pane,“ ozvalo se shora, „jen co zametu.“ Hlas zaslechl i Mohammad a najednou jako by dostal závrať a měl pocit, že by se chtěl zabořit do země a nevědět, kde je a že něco slyší a co je to za hlas, co slyší.

Do krámu vešel jakýsi Angličan, vysoký a štíhlý, s mohutnou vyztuženou bavlněnou čepicí na hlavě, v bílé košili s krátkými rukávy a khaki šortkách, s jemným koženým páskem. Tlustou krátkou lulku držel mezi zuby. Když vstoupil, pokývl hlavou, sundal čepici a položil ji na pult. Nebylo to ze zdvořilosti, ale proto, že mu bylo horko; zvedl oči ke stropu a začal anglicky s otázkou v hlase: „Zdá se, že je den ze dne větší horko, není-liž pravda? Mohl by se dnes zvednout větřík, nebo bude zas tak dusno, co myslíte?“ Díval se přitom na Ásátúra a kapesníkem otíral zpocený obličej.

Ásátúr vyndal z police krabičku tabáku Kapi-tán a položil ji na pult před Angličana: „Není vy-loučeno, že se zvedne vítr. Včera, vzpomínáte-li si, bylo také ráno takové dusno jako dneska a pak přišel vítr. Ale tady u nás je to s počasím vždycky stejné. Nikdo neví, co přijde,“ hovořil Ásátúr anglicky.

Mluvil tiše a Mohammad začínal být nervózní. Poznal, že se mluví anglicky, když k němu tu a tam dolehlo zřetelnější slovo, ale nerozuměl, co se povídá. Znal sice pár běžných anglických vět, ale ne

natolik, aby porozuměl takové konverzaci o počasí. Nevěděl tedy vůbec, o čem ti dva hovoří.

Celé tělo měl jako v ohni, potil se, přešlapoval z nohy na nohu, měl pocit, že v tom nepořádku těsného přístěnku už nemůže vydržet, že by bylo nejlepší nabít pušku a jít někoho zastřelit, prostě něco udělat.

Zatím Angličan vložil lulku do úst, několikrát zabafal, a když to nepomohlo, rozškrtl sirku, zapálil si, přejížděl rukou po bradě a vypouštěje kouř mezi zuby prohodil: „Slyšel jsem, že tu zabili několik lidí, nevíte o tom něco?“ Řekl to velmi zdvořile a bylo znát, že čeká na odpověď.

Ásátúr upřel své modré oči na Angličana a pravil rozvážně: „Ano, povídá se, že jakýsi Tangestánec zabil pět lidí kvůli penězům — to byste ovšem musel znát Tangestánce!“ A usmál se jakoby na vysvětlenou.

„A utekl?“ zeptal se Angličan rezervovaně a bafal z dýmky.

„Vypadá to tak,“ odpověděl Ásátúr a zároveň měl pocit, že by měl ještě něco dodat, „já sám jsem ho dobře znal, jeden čas pracoval na Persepoli jako kormidelník a pak byl dlouho zaměstnaný u Angličanů, byl mimo jiné dobrý kuchař a výborný námořník.“

„A zřejmě i dobrý střelec,“ prohodil Angličan a na jeho zmačkané tváři se objevila grimasa, jako by se chystal kýchnout, ovládl to a tvářil se, že jde o úsměv, ale žádný úsměv z toho nevyšel.

„Ovšem bez ohledu na to, co se stalo,“ pokračoval Ásátúr vážně, „byl to člověk opravdu zbožný. Mně je takové vraždění samozřejmě odporné, ale na druhé straně on měl k tomu docela zvláštní důvod. Hrozně mu totiž ukřivdili. Něco tak trochu

o té věci vím — a to, jak ho obrali, co s ním udělali, to skutečně v našem městě se ještě nestalo!“

Angličan jezdil očima po stropě krámu, kousal troubel svého čibuku a po chvilce dodal: „Mám dojem, že toho člověka také znám. Není to ten, co byl jeden čas kuchařem u pana Hilla?“

„Ano ano, ten to je! Jistě jste ho musel i vidět. Jmenuje se Mohammad!“ přispíšil si Ásátúr s odpovědí a ze srdce si přál, aby se ta konverzace už skončila a Angličan byl z krámu.

Mohammad zaslechl svoje jméno a už byl ve střehu, pušku připravenou. Nechce on mě ten Armén zradit, napadlo ho náhle. No konečně jakýpak strachy, uvažoval, svou práci jsem udělal a v patrontašce mi ještě jedna zbyla! Ale ne, nebylo by správný ho podezírat, hledal jsem úkryt v jeho domě a on sám mi řekl zůstaň, tak by mě teď těžko mohl zradit! Měl hroznou chuť podívat se škvírou v zácloně do tváře toho Angličana, ačkoliv věděl, že stojí právě naproti, a kdyby se záclona pohnula, dopadlo by to špatně.

Esmáíl sešel se schodů do krámu, obešel pult, Angličan sebral tabák a čepici s pultu, pokývl hlavou a krabičkou k Ásátúrovi, což znamenalo napiš to na můj účet, a vyšel z krámu.

Esmáílovi mohlo být dva až třiadvacet roků, byl hubený, dotmava opálený, obličej samý dolíček po neštovicích a jedno oko slepé. Na ruce nesl nákupní košík. „Co by se mělo koupit, pane?“ zeptal se a položil košík na pult.

„Kup pět ryb a kyselé citróny a taky chleba, asi čtyři placky.“ Ásátúr položil před Esmáíla několik stříbrných mincí.

„Copak dnes máme hosty?“ vyhrkl udiveně.

„Přeci už jsem ti říkal, že dnes má přijít na oběd

pan Haig,“ odpověděl, přestože nikdy nic takového neřekl, a právě si vymyslel lež, aby pro Esmáíla byla pravděpodobná. Ásátúr a Haig se totiž často navzájem navštěvovali. Neřekl tedy na to nic, sebral peníze, chvíli okolkoval a pak se zeptal: „Víte, pane, co se dneska stalo?“

Ásátúr stál s hlavou skloněnou nad účetní knihou a zapisoval prodanou krabičku tabáku.

„Ne, copak se stalo?“ zeptal se klidně, ani hlavu nezvedl.

„Jeden Tangestánek zabil deset lidí a upláchnul. Říká se, že ho vokradli vo nějaký prachy,“ mluvil živě, vesele a díval se Ásátúrovi přímo do tváře. Když ale pán mlčel, pochopil, že mu není do řeči, a pohled jeho jediného oka se stočil na pult a tam se zastavil.

„Do takovejch věcí se neplet,“ řekl konečně, „rychle nakup a vrať se domů, máme dneska plno práce. Má přijít několik beden zboží, musíme to vybalit.“

„Jak si přejete, pane,“ pospíšil si Esmáíl a netušil, že na něm právě spočinul pohled Mohammado-vých podlitých očí, který skrze závěs nemohl rozpoznat, jakého je hoch původu. Poznal jen, že Tangestánek to není.

Konečně Esmáíl vyběhl z krámu, Ásátúr a Mohammad zůstali sami. „Odkud pochází ten tvůj kuchař, šéfe?“ zeptal se Mohammad pokojným hlasem. A ten hlas, že působil, jako by se bylo vůbec nic nestalo, Ásátúra zarazil a přiměl ho, aby se od pultu otočil trochu bokem k zácloně.

„Ani nevím, napohled vypadá jako tady od přístavu.“

„Myslíš, že něco tuší?“

„Nevím, ale to by bylo zle! Ten nesmí na nic přijít,

to by bylo i pro mě vopravdu moc špatný!“ Ásátúr mluvil a ohlížel se kolem dokola, jako by hledal nějakou ztracenou věc, nic ale nenašel, pak se pomalu vysunul zpoza pultu a šel zavřít dveře krámku. Uvnitř potemnělo. Dělal to tak obvykle, když měl nějakou práci nahoře, a jestliže v té době přišel nějaký zákazník, prostě zabušil na dveře, Ásátúr sešel dolů a otevřel mu.

Teď se vrátil za pult, postával zády k zácloně a díval se před sebe. „Teď jdi nahoru a tam zůstaneš až do tmy,“ řekl, aniž se obrátil, „a já už to nějak zařídím, aby Esmáíl nic nevyčuchal. A ty dávej hlavně dobrý pozor, aby hlásek voď tebe nepřišel sem dolů. A ještě mi teď řekni na svou čest, neviděl tě vopravdu nikdo jít sem ke mně?“

„Vopravdu ne, v tom můžeš bejt jistej. Šel jsem hodně daleko a potom pořád kličkoval a tady mě neviděl vůbec nikdo!“ Vyšel z přístěnku do krámu, ale Ásátúr stál skloněn nad svými účty, ani se na Mohammada nepodíval, a on se tedy sebral a vyšel nahoru do úzké chodbičky, z níž vedlo několikero dveří do horních světnic. Mohammad se tady dobře vyznal, znal tu každou díрку, kdysi tady dokonce nějakou chvíli pracoval. Těsně nad schody byla komůrka, docela malá, zarovnaná všelijakými krámy a haraburdím, které se už k ničemu nehodilo a nikomu nesloužilo. Dřevěné židle s potřhaným rákosovým výpletem, pár opotřebovaných tenisových raket, rozlámaná čínská toaletka, hromada prázdných lahví od džinu a visky, varhany prožrané červotočem a mravenci, celé skladiště takových věcí. Pomalu se prodíral tím svinstvem a neřádem a hledal si pro sebe místočko. Byl tu sám, to věděl, Ásátúr neměl ani ženu, ani děti, ale přesto si musel počínat opatrně. Opřel pušku o zeď a uvažoval, že

si to tady trochu uspořádá, aby mohl alespoň pohodlně sedět, když mu nezbývá nic jiného než tady zůstat až do tmy. Co jenom ten kramář nashromáždil všelijakých zbytečných krámů, myslel, všechno, co tu bylo tenkrát, je tu doposud. Pomalu začal rovnat prázdné láhve do jednoho kouta, pak odsunul hromadu roztrhaných bot a tak si udělal u zdi koutek, kde se mohl posadit a opřít se.

V komůrce byl chládek, pozdně odpolední slunce na hliněnou střechu už nedosáhlo. Komůrka měla ještě vikýřové dveře, k nimž se vystupovalo po dvou schůdcích na zadní straně střechy.

Mohammad se posadil na jeden z těch schodů a záda opřel o dveře, nohy natáhl před sebe, vypadalo to, jako by seděl na židli. Snad přijde s večerem vítr, je mi pekelně horko. Kdybych tak moh otevřít ty dvířka na střechu, hned by to bylo lepší, jenže jak je otevřu, padne trochu světla do chodbičky a ten kluk by mohl něco vyčuchat. A taky je možný, že by mě uviděli z protější střechy. Ta bedna před mejma nohama tu hrozně překáží. Měl bych ji vodstrčit. Jenže kam ji dát? Á, támhle na tu druhou bednu. Než ten kluk přijde, abych tu měl vopravdu pohodlný sedění. Pak už nebude možný ani pípnout. Jenže bednu sotva mohl trochu poodstrčit nohou a dál s ní nehnul. Nechal toho. Přitáhl kolena k bradě, objal je rukama a položil na ně hlavu. Ve spáncích mu bušilo, ústa i hrdlo vyprahlé, pot mu tekl po těle a štípal, jako by ho bodaly vosy, poposedával, sžíral ho vnitřní neklid, nejraději už by se byl viděl venku a na útěku. Vracely se horečnaté představy, jak znovu utíká od domu k domu, znovu musí kohosi zabít, to, co se stalo, sedělo mu pořád v hlavě. Pak se zase viděl doma v chalupě a věděl, že už jsou mu na stopě. A znovu vcházel do domu Plešatce

Alího, krok za krokem stoupal po schodech za jeho ženou do horní místnosti, myslil při tom na dav v uličce a přál si, aby ta věc už byla skončená, aby už byl odtud, a žena Plešatcova padla v mdlobách na mužovu postel a z křišťálového džbánu odkapávala melounová voda a střepy ležely na podlaze pokoje a on do nich šlapal a nohy měl samou krev a sekýrou usekl hlavu a ruce dvěma ženám a ony ležely ve vlastní krvi a on je nechal tak a vyšel do dvora a kočka před ním utíkala.

A pak se ocitl v bouřlivé noci na otevřeném moři, dlaně měl přilepené na kormidle a loď Persepolis se zmítala ve vlnách jako skořápka a on zabloudil na cestě, kterou tak dobře znal, a každá vlna, která se roztříštila o bok lodi, jako by ji přibližovala k hlubině. Na lodi nikdo nebyl, jen on, sám a sám. Kormidlo ho přestalo poslouchat, nemohl jím otočit a všechna síla, kterou vynakládal, jako by táhla kormidlo ke dnu, na hladině vystupovaly ostré černé útesy, tyčily se proti lodní přídi. Vál vítr, blesky se křížovaly na černém nebi, které stálo nízko nad černým mořem, loď vjela do útesů a projela jimi, vlna za vlnou se přelévala, loď se zmítala jako korouhev ve větru, položila se na bok, narazila o skálu a začala se potápět a za chvíli se její jednotlivé části vynořovaly na hladině: kormidlo, paluba, stěžeň...

Začal křičet, volat o pomoc, z krku mu tekla krev, pustil kormidlo, začal se ohlížet po flintě, ale ta tam nebyla, pak se ocitl u domu šejcha Abú Torába, někdo z davu šel na něj s nožem, zapíchl mu ho do prsou až po čepel a on si ho vytáhl a utíkal, seběhl na lodní můstek a běžel dolů, hledal svou flintu, Šahrú a děti, pluly po vodě na rozbité lavici, chtěl je hodit do moře, ale nemohl se hnout a najednou byl v jakési bezbožné světnici, na posteli ležela

špinavá hyena se zakrvavenou hubou a Karím-chán Hamze s rozervaným tělem, z něhož hyena sežrala už dobrou polovičku, ležel vedle ní. Vrhł se na Angličana, který si přišel koupit tabák do Ásátúrova krámu, chytil ho za límec a otloukal mu hlavu o hlavu Ásátúrovu a Ásátúr vyběhl z krámu na ulici a křičel, lidi, pomoc, v přístěnku mého krámu je vrah! a on vzal flintu, všechny patrony vystřílel do Ásátúra a do toho Angličana. Přes loď se převálila obrovská vlna. Všecko šlo pod vodu a na dně moře všecko zářilo, ryby blikaly jako plamínky svíček, ze stromů šla záře, jako by byly obaleny spoustami svatojánských mušek, najednou ho napadl mečoun, vytrhl mu nohu z kolena, voda se zbarvila krví, celé tělo ho pálilo a on se snažil dostat nahoru, ale stěžeň byl samá tříska, poranil si ruku do krvava, konec stěžeň vyčníval nad hladinu a na jeho vrcholu visela jeho puška, vzal si ji, na palubě byla smečka psů, hyen a vlků a cvičili se ve zbrani, trénink vedlo staré divoké prase, mělo na sobě četnickou uniformu, na níž zářil znak lva a slunce, vlci obklopili Šahrú a děti, strhl pušku, aby vlky zastřelil, ale zjistil, že mu došly patrony, chtěl se tedy alespoň dostat k Šahrú, ale nemohl se pohnout z místa, pak se všichni vlci proměnili ve vládní četníky a najednou se na něho řítí krabice konzerv z polic Ásátúrova krámu, pohřbívají ho pod sebou a rozbíjejí láhve s nápoji a plavou v proudu.

Mohutná rána pěstí dopadla na hochovu hrud a ten na místě upadl mezi haraburdí a bedna prázdných lahví se sesypala na zem. Poděšeně vyskočil, sebral pušku opřenou o zeď a ústí hlavně položil mladíkovi na prsa.

„Jestli se hneš, udělám do tebe díru!“ řekl Mohammad pomalu a hoch ležel na tom sviinstvu a špíně bez pohnutí, očima doširoka otevřenýma a nevidoucíma zíral na Mohammada a rty se mu chvěly. Čepice se mu svezla na prsa a Mohammad ji odsunul hlavní pušky a uvažoval, co se vlastně stalo, že Esmáíl, Ásátúrův kuchař, kterého na první pohled poznal, najednou přišel sem do horní komory.

Hochova tvář začala blednout, oči se obrátily v sloup, celý se chvěl a zuby měl zaťaté: „Co nemluvíš, řekni, proč jsi sem přišel, cos tu chtěl?“

Esmáíl se na něho podíval, pořád se celý třásl, Mohammad sundal hlaveň z jeho hrudi, opřel pušku o zeď, vzal chlapce za límec a snažil se ho postavit na nohy, ale Esmáíl byl jako podlomený. „Jdou na něj mdloby, asi jsem ho trochu víc porouchal,“ myslil Mohammad, vzal ho pod paží a odtáhl ho tam, kde prve sám seděl, opřel ho o vikýřové dveře a pozoroval ho. Najednou se hoch pohnul, hlava mu klesla na prsa, oběma rukama se chytil u srdce a několikrát suše škytl. Mohammad přisedl k němu na bobek a začal mu masírovat krk a ramena, chlapec tiše naříkal.

„Tak už se přestaň bát,“ chlácholil ho, „já ti nic neudělám, jen mi pověz, kdo ti řekl, že jsem tady.“

Neodpovídal, chvěl se, oči upíral na Mohammada bolestným a zároveň prosebným pohledem, třaslavý nářek se mu prodíral z hrudi, dusil se, vyvstal na něm pot, svaly ve tváři mu povolily a z koutků rtů vytékala slina. Mohammada přepadl strach. Nevěděl, co se vlastně stalo, proč Esmáíl přišel do horní komory a proč mu vlastně dal takovou tvrdou ránu. Možná mu puklo srdce, uvažoval, to je moc špatný! Možná přišel na výzvědy? Zatajil dech a poslouchal. Nikde se nic nehnulo. „Tak už se neboj! Já ti pře-

ce nic neudělám," šeptal a masíroval mu ramena.

Ale hoch mlčel a jen hleděl Mohammadovi do tváře ustrašeným, vylekaným a prosebným pohledem a Mohammadova silueta se rozplývala v jeho zorném poli. „Neboj se přece, já ti nic neudělám," opakoval Mohammad, „jen chci vědět, proč přišels nahoru, kdo tě poslal."

Chlapcova brada se třásla, chtěl něco říci, ale nemohl, bylo vidět, že má bolesti, a kdyby byl Mohammad prve neslyšel, jak v krámě mluvil, byl by se domníval, že hoch je němý.

„Nechtěl bys trochu vody? Přinesu ti napít." Hoch vděčně přikývl.

„Je někdo dole?" Zavrtěl hlavou, že ne, a zase ho přepadly bolesti, zase několikrát suše škytl.

Mohammad sebral pušku, sešel dolů, vrátil se za chvílku a ještě s puškou v ruce přidržel džbán hochovi u úst. Nabral vodu do úst, nejdřív mu vytekla na košili, ale pak našla cestu do hrdla. Rozkašlal se, tváře mu trochu zrůžověly, začínal pravidelně dýchat, za chvílku nadechl zhluboka, napřímil hlavu, zpod víček vytryskly slzy a zděšený pohled znovu spočinul na Mohammadovi.

„Tak už je to dobrý?" zeptal se Mohammad laskavě.

„No, už jsem v pořádku," odpověděl přidušeně, ale ještě nemohl dodechnout. Mohammad zvedl džbán, přiložil ho k ústům a vypil vodu do poslední kapky. Když prve běžel pro vodu Esmáílovi, úplně zapomněl, že sám už tak dlouho žízní, a napil se až nyní. Potom vzal pušku, sedl si na krabici s prázdnými lahvemi proti Esmáílovi a pušku položil na kolena: „A teď mi pěkně vypravuj, proč jsi vlastně přišel nahoru!"

„Já... já... ne... nevěděl, že jsi tady," koktal

Esmáíl, „nějaký hlas... slyšel jsem hlasy... jako nějakou hádku... tak jsem se šel podívat, myslel jsem... myslel jsem, jestli tu nejsou zloději.“

I když se tím douškem vody probral, nebyl Esmáíl přece jen ještě docela v pořádku.

„A víš, kdo já jsem?“ zeptal se Mohammad jemně, jako by chlácholil malé dítě.

Neodpovídal, těžce dýchal, polykal sliny a vyplašeným pohledem pozoroval Mohammada.

„Řekni pravdu! Znáš mě?“ znovu se zeptal Mohammad.

„Nejspíš jseš ten, co říkaj...“ Zdravé oko mladíkovo spočinulo na Mohammadově tváři, díval se vystrašeně a nerozhodně, bylo vidět, že nemá sílu větu dokončit.

Mohammad pokývl hlavou: „Správně, jsem ten, vo kterým se povídá. A co ty teď chceš udělat?“

„Nic, když mě necháš, šel bych dolů a připravil bych voběd, až pán přijde. Vodpoledne teď chodí jíst nahoru,“ odpověděl a začal se sbírat k odchodu.

„A myslíš, že Ásátúr ví, že já jsem tady?“ zeptal se náhle.

„Ne, neví nic! Kdyby něco věděl, bylo by to špatný, šel by to asi udat. On to není muslim jako my, je to Armén! Ale není potřeba, abys vodcházal, i když von přijde nahoru. Jen se nají a zas vodejde!“

„A potom co? Pak mě udáš?“

„Já tě udám?“

„Jo, tak jsem to myslel!“

„Když jsem přišel nahoru, taks ještě spal, něco se ti zdálo, křičels ze spaní. Kdybych byl chtěl, byl bych moh vodejít a udat tě. Klidně bych to moh voznámit, když jsi spal!“

„A pročs to neudal?“

„Poněvadž já nejsem taková slepičí prdelka, co všechno vyzvoní!“

„A co teda chceš teď udělat?“

„Chci ti pomoci, až budeš utíkat, všude kolem je plno četníků.“

„Plno? Kolik asi?“

„Tak deset dvacet, víc ne. A vypadají jako Tangestánci!“

„Tangestánci? A nač je mi to dobrý?“

„Protože jsi taky Tangestánec. A do vlastní ruky se neřeže!“

„A lidi, co říkají?“

„Říkají, tak vida, Šír Mohammad, Lev Mohammad, zbavil nás několika tyranů, co lidem pili krev. A ty se dovopravdy jmenuješ Lev Mohammad?“

„A proč ty mně chceš pomáhat?“

„Nevím. Asi že jsi tak vodvážnej. Něco takovýho by nikdo druhéj nedokázal!“

„Ale zmlátil jsem tě pořádně!“

„No a co! Mluvils ze spaní, hádal ses s někým ve snu, pustil ses do mě nejspíš v sebeobraně. Ale bylo to tvrdý! Úplně mi to vyrazilo dech, myslel jsem, že bude po mně!“

„Ještě tě bolí u srdce?“

„Trošku, ale už to bude dobrý.“ Dokonce se usmál, jeho zuby zazářily.

„Děkuj pánu bohu, žeš zůstal naživu!“

„Výborně. A teď puďu připravit Ásátúrovi voběd a přinesu ti pár drobností k jídlu.“

„Ne, ani nápad, nemám vůbec žádnéj hlad. A ty nikam nepudeš, musíš zůstat tady!“

„Proč bych měl zůstávat tady?“

„Dokud se nesetmí a já nevodejdu, ty musíš bejt tady, se mnou!“

„Nač bys čekal až do noci? Až se šéf nají, já ti

přinesu pár jeho šatů, voblíkneš si je a na ulici tě nikdo nepozná!“

„Copak bych voblík jeho šaty? Podívej se na mou figuru! A kromě toho kam bych dal flintu?“ Oba se zasmáli, Mohammadovi se hoch líbil, měl radost, že je zas v pořádku.

„Flintu bys moh nechat tady. Pozděje bych ti jí pak přines, kam by sis řek.“

„To by nešlo, vod flinty se přeci nemůžu vodloučit! Ty mluvíš jako malej, kolik ti je vlastně let?“

„Devatenáct nebo možná i dvacet. Nevím, nepamatuju se.“

„No, na ty leta máš rozumu ažaž! A odkud pocházíš, z kterýho kraje?“

„Z Lange. Z přístavu Lange. Víš, kde to je? Ale teď už dovol, abych vypadnul.“

„Tak to by teda nešlo! Zůstaneš tu se mnou, dokavad nevypadnu já!“

„Jenže co až šéf přijde a já nebudu, kde mám bejt? Začne mě hledat. I tady nahoře! To by bylo moc špatný. Hned by bylo všecko vzhůru, sběhli by se lidi a chytili by tě. Nebo ty mi nevěříš?“

„Ne! To jsi uhod!“

„Ale podívej, kdybych tě udal, tak mě lidi roztrhají! Nezapomeň, že v každém druhým baráku tě rádi schovají a nikoho ani nenapadne, aby to píchnul. Lidi tě budou krejt, každej je přeci při tobě!“

„A kdepaks tohle všecko sebral?“

„Jak jsem byl ráno na bázáru kupovat ryby, tak jsem to viděl a slyšel. Zrovna tam přišel na rybí trh jeden vládní četník. Lidi se na něj sesypali a začali si z něj utahovat, že jestli prej je Šír Mohammad veš, která se dá chytit a tak podobně, a četníka to otrávil a povídá jim, že prej by se hodně splet,

kdyby chtěl nějakýho Šíra Mohammada střílet, že vostatně ani žádnýho takovýho nezná.“

„No tak dobrá, ale nezapomeň, že mám patron-tašku plnou a každýho, kdo by mě snad chtěl sebrat, toho vodrovnám, ani nemrkne! A ty bys byl mezi prvníma. Já sám jsem zabil ty, který jsem zabít musel, a dál už zabíjet nechci. A kdybych náhodou přeci musel, bude to tvoje vina!“

„To bych se hodně splet!“

„Tak se seber a běž! A ať tě nenapadne sem ještě jednou vkročit! Jak bude tma, tak vodtud sám vypadnu, jak a kam, to je moje věc!“

„Ale já bych ti na mou duši rád pomoh. Na ulicích je plno četníků! A slovo neřeknu, nezapomeň, že ti chci pomoci!“

Esmáíl se zvedl a prodíral se haraburdím ke schodům a Mohammad ho sledoval, jak se opírá rukama o stěnu, aby neupadl, a než se ztratil v ohybu schodů, řekl ještě: „Dobře si pamatuj, že nejlíp uteču sám. Ty se do toho neplet. A řekneš-li jediný slovo, bude to tvůj konec!“ V jeho hlase byla hrozba a Esmáíl se obrátil a kývl hlavou, jako že všechno správně pochopil.

IX

Když Ásátúr přišel nahoru k obědu, Esmáíl prostíral jídelní stůl. Od chvíle, kdy uviděl svého šéfa, pozoroval ho nenápadně zpod víček, jako pes, který sleduje cizího člověka v domově pánově. Uvažoval, zda tuší v domě cizího člověka, měl strach, že se možná ozve nějaký zvuk z horní komory a on pojme podezření.

Ásátúr jako pokaždé došel pomalu až k malé

skříňce u stěny, vyndal poloprázdnou lahev vína a postavil ji na stůl. Bylo prostřeno pro dvě osoby. Ásátúr byl zamyšlený, vypadal nepřítomně, hlavu staženou do ramen.

„Rychle přines, cos všechno připravil,“ zaslechl Mohammad jeho hlas, „jsem dneska hrozně hladový a máme ještě spoustu práce. Má přijít asi deset beden zboží, půjdeš hned dolů a začneš vybalovat!“

„A co je s tvým hostem, šéfe, on nepřijde?“

„Ne, cosi mu do toho přišlo. Byl tady posel, vyřizoval mi, že nemůže. Ale to víš, Haig není vlastně host, chodí sem jako domů, když se mu zachce, přijde, když se mu zachce, odejde!“

„Ale co všechno ty ryby? Zkazí se, je hrozný horko!“

„To se dá spravit! Já mám hrozný hlad.“

„Můj bože, já taky, já přímo chcípám hlady!“ lhal Esmáíl, až se kouřilo.

„Dvě ti stačí?“ zeptal se Ásátúr.

„Ó, bohatě, to bude až dost!“

Pán i sluha měli stejnou myšlenku: ze dvou ryb jednu pro Mohammada, ale žádný z nich netušil tu shodu. „Jdi si s obědem do krámu,“ nařídil Ásátúr, „možná že zrovna teď přivezou ty bedny, chtěl bych, abys byl při tom, aby při skládání nenarazily na zem a nepoškodily se. Je tam taky několik beden visky. Zůstaň dole, dokud nepřijdu!“

Mohammad slyšel všechno, do nosu ho příjemně lehtala vůně ryb, sbíhaly se mu sliny a cítil uklidnění; nikdo se nezmněl o nějakém Tangestánci, který zabil několik lidí a utekl. Začal znovu v mysli probírat, jak se věci zběhly, znova upadl do těžkého spánku. Když procitl, nepamatoval se už na nic, na duši mu ležela těžká chmura, měl pocit, že už od života nic nechce, že nemá žádnou touhu ani

žádnou naději. Pomsta byla vykonána, teď měl srdce prázdné a lhostejné. Jestli se jim podaří mě sebrat — zatraceně! — ale svou práci jsem udělal a těch čtyřecet nebo pětáctyřecet roků čestného rovného života je lepší než celejch sto let ušlápnutýho poddanství!

Šelst tichých kroků, který se blížil ke komoře, vyrušil Mohammada z myšlenek. Obrátil pohled ke stěně, přesvědčil se, že puška je na místě, a spatřil Ásátúra, jak se sehnutý šourá do komory. Připravený k výpadu, zatvářil se, jako by byl dostal pohlavek. Vyskočil a vzal Ásátúrovi z rukou džbán s vodou a mísu s jídlem. Dno mísy bylo horké, kůže na rukou ho začala svědit, začaly se mu sbíhat sliny, rychle je polkl a řekl stydlivě a vděčně: „Vodpusť mi to, šéfe, že máš kvůli mě takovou štrapáci. Kdyby pánbůh dal a já ti to moh voplatit!“ Jeho pohled se stočil na mísu s rybami a na Ásátúra už se nemohl podívat, styděl se, nevěděl co počít, stál tedy a držel mísu a džbán a obojí ho tížilo v rukou a voňavá pára ryb ho lehtala v nose. „Teď není zrovna čas na takový hovory. Já musím hned dolů, aby ten hoch něco nevyčuchal, a ty si počínej tak, aby se na nic nepřišlo. Hoch chodí na noc domů, až vodejde, přijdu ti to říct. Ale dokavad se nevobjevim, nehýbej se z místa. Je dost špatný, že je dneska úplněk. Musíš teda bejt skutečně vopatrnej, v každý ulici je četník. Džbán a nádobí postav támhle na tu bednu a já to za chvíli seberu, aby ten hoch na něco nepřišel!“ Ukázal, kterou bednu myslí.

Mohammad osaměl, přemítal o tom, co Ásátúr řekl. Je skutečně úplněk a on na to zapomněl. Pak se posadil a pustil se do jídla. Obě tváře se mu nadouvaly ohromnými sousty, celý obličej byl v po-

hybu. Přišlo mu na mysl, jak byl kdysi zaměstnán na lodi Persepolis a jak každý týden přicházel k Ásátúrovi přejímat zboží pro loď. Různobarevné láhve s nápoji, krabice konzerv a sladkostí, tabák a cigarety kupoval pro velitelství lodi u Ásátúra, kterému se velice zalíbil, vždycky mu při předávání zboží přidal krabičku bonbónů nebo balíček čokolády. Tenkrát byl ještě svobodný, neměl ženu ani děti, všude se cítil jako doma, vzal každou práci, která se naskytla, a pokaždé znovu toužil, aby se jí brzo zbavil a pustil se do něčeho jiného. Jeden čas pracoval i s búsířskými potápěči, kteří lovili perly, a tady nebyl nikdo, kdo by ho předčil v dechu při potápění. Tenkrát byl volný jako pták na modrém moři, žil mezi Araby i Peršany, všude bylo kus chleba, pár datlí, pár kyselých ryb, spával na ostrovech v Perském zálivu a matrací mu byl třpytný písek a za přikrývkou měl záři hvězd a měsíc. Když se mu někde znelíbilo, sebral se, odešel jinam, byl jako první člověk, země i moře byly jeho. Nikdy mu nepřišlo na mysl, že jednou dojdou věci tak daleko, že se vydá do Bandarů a zabije několik lidí kvůli penězům! Když se člověk nedovolá pomoci, co mu zbývá? Jednali se mnou nespravedlivě, pošpinili mou čest a nakonec to zaplatili svou vlastní krví, svým vlastním životem. Mají, co chtěli! Lidský život je chvilka, smrt je chvilka, oplakávání chvilka.

Z Ásátúrova krámu začaly k němu doléhat zvuky, poznal, že otvírají bedny, bylo slyšet, jak skřípou hřebíky při odtahování víka, až mráz běhal po zádech. Mohammad si domyslel, že Ásátúr už odešel do krámu.

Teď měl pocit, že mezi ním a jeho dřívějším životem se tyčí neproniknutelná silná zeď, zapomněl, jak

vypadá Šahrú, i podoba dětí se mu vytratila z mysli, jako by je neviděl celá léta. Kdyby mě měli zavřít, umřel bych tam. Když je mi tak zle i jen jedinej den v tomhle kumbále tady, jakpak by to bylo ve vězení. Ale snad dá pánbůh, že se mi podaří zmizet. Já přeci nemám žádný nepřátele a nikdy jsem nestál vo žádný zabíjení!

Jak se ten letní den táhne! A věřejší noc mi taky připadala tak dlouhá. Den je dlouhej a noc taky, nikdy se mi to tak nezdálo! Jak je po poledni, den se zlomí vpůli, teď už uběhlo pěkněj kus odpoledne, slunce už je jistě dost nízko, ale ještě nějakou chvíli to potrvá, než spadne do moře. Jak dlouho tady asi ještě musím zůstat sedět? Už jsem z toho mrtvej! To by člověka voddělalo. Seberu se do nějakýho cizího města a tam začnu žít! Jenže tady mám tolik přátel, je to můj domov. A kdopak utíká dobrovolně z domova! To těch pár hochštaplerskejch vyděračů mě k tomu přinutilo, já to mám tady rád, to moje město a mou chalupu! A oni mi sebrali tu zemi mejch otců před mejma vočima! Ale Pánbůh jim to nevodpustí!

Prázdný džbán a podnos postavil na bednu, jak si přál Ásátúr, a přikryl to starým kloboukem. Vlastně na tom nezáleželo, jestli Esmáíl to nádobí uvidí nebo neuvidí, a až on odtud uteče, bude mu už jedno, jak pán a sluha budou spolu diskutovat, zdali se tu někdy skrýval nebo ne.

Náhle dolehl k němu šelest, zdálo se, že někdo stoupá po schodech a našlapuje rychle a měkce jako kočka. Hlavou mu proběhlo tisíc dohadů, vyskočil, uchopil pušku a postavil se do střehu s očima upřenýma ke vchodu a muškou zaměřenou na poslední stupeň schodiště. Vynořil se Esmáíl a něco nesl v rukou. Mohammad sklonil pušku a zasyčel zlostně: „Co tady chceš, proč lezeš nahoru?“

„Nesu ti kousek chleba a ryby, myslím, že už máš pořádně hlad. Je toho jen trošku, promiň, ale lepší něco než nic, že jo!“

Esmáíl se smál a bylo vidět, že má radost, jak to dobře provedl. Mohammad vzal svinutou chlebovou placku a byl by nejraději chytil hocha do náruče a políbil ho.

„Děkuju ti mnohokrát, ale neměl sis se mnou dělat takový starosti!“ Esmáílova oddanost a skromnost ho úplně odzbrojovala, takový hodný, čistý dítě, myslil si.

„Musím zas rychle dolů, k šéfovi,“ řekl, „aby náhodou nevyčuchal, kde jsem to byl. Jen ti ještě řeknu, že on dneska večer jde navštívit nějakýho Arména a vrátí se až kolem půlnoci. Tak já bych sem přišel za tebou, ty bys mi votevřel dveře do uličky.“

„Zaplatť ti to pánbůh,“ zašeptal Mohammad dojatě, „jsi vopravdu hodnej hoch a máš zlatý srdce. Ale není zapotřebí, abys sem chodil. Já si sám vyčíhám příhodnou chvíli, votevřu dveře a vypadnu.“

„Ale to je pro tebe hrozně nebezpečný, abysi šel sám,“ naléhavě šeptal hoch, „musíš mít někoho, kdo bude v uličce dávat pozor, jestli někdo nejde, aby ti dal znamení.“

„To nepadá v úvahu,“ odpověděl klidně, ale rozhodně, „když budu sám, můžu se lepší soustředit, každej druhej by mě překážel. V tom mě vopravdu musíš poslechnout. Až budu venku, stačím si sám!“ Hoch neřekl už nic, zklamaně sklonil hlavu a po špičkách odešel.

A zase byl Mohammad sám. Do komůrky se prodralo slunce. Upřeně pozoroval sluneční paprsek, který dopadal skulinou na určité místo, a nespustil z něho oči, dokud se nepřesunul, pak si našel jiné místo a jiný paprsek a zase na něj zíral, dokud nezmizel.

Kdyby sem to slunce už přestalo svítit, myslél, všechno to haraburdí tady, ty krámy a to svinstvo vypadá na světle tak nestydatě! Pak se ho zmocnila těžká, tísnivá nálada, cítil závrať, začal přemítat, co ho dnes ještě čeká. Nejlepší by bylo už vodtud vypadnout, tady mě už všechno pálí, až budu venku, budu zas svobodnej člověk, tady je to k zalknutí. A přece ze smrti žádnéj strach nemám, ta je jako spánek, kdybych se bál smrti, tak bych se byl do takový věci vůbec nemoh pustit, seděl bych doma jako baba a fňukal bych. Kdyby pánbůh dal a byla tma a noc! Proč já vlastně lez do baráku k tomu Arménovi? Co mi to vlastně napadlo? Jako kdyby to byla zelená palma a já utíkal před vlkem a z bezradnosti vylez na tu palmu. A teď vlk stojí pod palmou a čuchá!

Rozbalil chlebovu placku, kterou mu prve přinesl Esmáíl, byla v ní rozmačkaná ryba, oči vylezlé z důlků utkvěle zíraly na Mohammada, rybí maso bylo rozmačkané a rozdrobené, vypadalo skoro, jako by je byl někdo rozžvýkal a pak vyndal a položil zpátky na chleba.

Zvedl se mu žaludek, složil chleba a položil ho na zem před sebe a najednou cítil ostrou bolest v útrobách a před očima se mu v mysli vybavily otevřené dveře malé místnůstky přilehlé ke schodům u dveří do uličky. Snažil se sebrat, aby přemohl svírání v břiše, ale nic to nepomohlo, bylo to ještě horší, břicho se bolestně nafouklo a tlačilo na srdce, zapomněl naráz na všechno, v útrobách to bouřilo, rozhlížel se na všechny strany, jestli by tady nenašel nějaké místo bez ohledu na to, že by ho Ásátúr nebo Esmáíl proklínali, až odejde a oni na to přijdou. Domlouval si, že by měl být trochu trpělivý, počkat, jak to dopadne, ale ve střevech mu vřelo,

nemohl se udržet na místě, celý se svíjel a horký pach, který z něho vycházel, ho bodal do nosu. V bláznivém spěchu sebral pušku, seběhl se schodů, k uším mu doléhal hovor Ásátúra a Esmáíla z krámu, ale nemyslí na to, co by se stalo, kdyby ho někdo zahlédl. Neměl na mysli nic jiného, než aby už měl tu věc za sebou. V chodbě bylo temněji, přímé slunce tam nesvítilo, jen pruh rozptýleného světelného prachu se vznášel nad podlahou.

Tak tiše a rychle, jako prve sešel, se vrátil a sedl si na svoje místo, cítil se lehký a spokojený. Rozptýlené prašné světlo přišlo nyní i sem nahoru a jeho mlčenlivé příšeří dodávalo všemu — prázdným lahvím a veškerému haraburdí — zvláštní malebnou barevnost. Mohammad zatoužil po ženě a dětech. Co teď asi dělají, vzpomínal, Šahrú je ovšem rozumná ženská, řek jsem jí, že přijdu v noci, a noc je dlouhá. Nesmí zaspát, musí bejt pořád na stráži a já nesmím podruhá za žádnou cenu vkročit do Davvázu. Kéž bych tam už byl! Jenže právě teď je v ulicích nejvíc lidí, vracejí se z práce, noc je ještě daleko, a jakápak noc, když je úplněk! „Na neštěstí právě když jsme chtěli krást, vyšel měsíc!“ zavzpomínal na popěvek.

Vstal a malým okénkem ve střeše, do neprůhledna ušpiněným prachem a deštěm, pokoušel se vyhlédnout ven. Už se stmívalo, slunce zapadalo do moře, jeho krvavý žár vtiskl znamení na čelo západní oblohy. Pobřežní třída byla prázdná, jen tu a tam se objevili dva tři chodci. A teď přišel do jeho zorného pole četník s puškou v ruce. Ten má filipsku, uvažoval, to není moc dobrá flinta, špatně spouští. Ale když je nová, nese dál než ta moje. Teď vopravdu jít nemůžu, kdo má nějaký zařizování, tak si to nechává na tuhle dobu, když je trochu chladněji.

Ale Esmáíl říkal, že vyhlásili, že po setmění nikdo nesmí na ulici. A moře je takový klidný, hladina jako volej, čas jako stvořenej na ryby. Ach bože, jestlipak já si ještě někdy zaplavu v tomhle moři, jestlipak já v něm ještě někdy chytím nějakou rybičku!

Vrátil se na své místo a zase se posadil. Bylo mu dusno, cítil, že musí něco udělat, klid a nečinnost ho užíraly. Oko dne poznenáhlu sleplo. Z nánosu špíny mezi bednami se vynořila myší hlava a myš veliká skoro jako kotě kráčela přímo a beze strachu, jak ji vedla vůně k chlebu a rybě, kterou Mohammad prve odložil na zem. Teď seděl, ani nedýchal. Tak se zdá, že je tady vedle mě ještě jinej strážník — no, dneska tady Ásátúr vystrojil banket, ale co si myš počne zítra? Co bude žrát? To už tady nebude ani chleba, ani ryba. Myš se zakousla do kraje chleba a po zemi ho táhla za sebou. Vtom se objevily dvě myšátka a další tmavohnědá myš, ještě tlustší než ta první, zahemžily se kolem jídla a pustily se do něho. Jejich zarudlé oči světélkovaly v dohasínajícím dni a skřípění zubů drtících jídlo pronikalo Mohammadovi až do dřené kosti a naplňovalo ho hrůzou. Když položí člověka do hrobu, uvažoval, právě takový myši přídou a vohlodají maso z jeho těla a sežerou ho. Zdá se, že tohle jsou muž a žena a jejich děti. Mají spolu dvě děti, právě tak jako já a Šahrú. Díval se na myši a vzpomínal na domov.

Hlasy Ásátúra a Esmáíla bylo teď slyšet na chodbě a načervenalé světlo lucerny ze zdola se mísilo se siným světlem měsíce, které pronikalo do komory. Myši pomalu dojídaly chleba a rybu, slabé odlesky lucerny je vůbec nevyrušily.

„Dneska večer jdu na návštěvu,“ slyšel Mohammad Ásátúrův hlas, „Haig pošle pro mě drožku, ta

mě tam odveze a zůstanu tam přes noc. A ty se taky seber a běž domů a pěkně se tam zavři až do zejtřejšího rána. Dobře víš, že kdybys padnul do ruky četníkovi nebo nočním strážím, tak ti pořádně vypráší kůži!“

„Já dneska nemám venku co dělat. Ty bedny mě tak vodrovnaly, že sotva dojdu domů a padnu jako mrtvej.“ A pak náhle dodal: „Ale kdybyste myslel, šéfe, moh bych zůstat spát tady u vás. Nedělá to dobře, když přes noc v baráku nikdo není.“

„To by nešlo, když je dnes v městě takový pozdvižení a tvoje matka je sama. Možná že se bude střílet, tak musíš bejt s ní. A kromě toho dneska asi nikoho nenapadne krást!“

„Prosím, jak si přejete!“

„Dneska sem určitě nikdo nepřijde! A já ostatně nemám doma ani groš, všechno jsem dal do banky. Tak by si zloděj moh vodnést nejvejš pár konzerv a nějakou láhev pití, a to pro něj není ta pravá láska!“

„No, už se stmívá, jestli dovolíte, tak já poběžím!“

„Jdi a pánbůh s tebou,“ slyšel Mohammad už z ulice.

X

Znovu vstal a z okénka komory se zahleděl na Nábrežní třídu. Dvě velké svítilny s červeným sklem seděly na stožáru s anglickou vlajkou. Ulice byla tmavá. Tudy vlastně nemusím jít, uvažoval, projdu boční uličkou, u indického konzulátu jsou stráže, ale boční ulička je tichá, s jednou příčnou cestou uprostřed. Ale i město je tak tiché, jako po vymření...

„Sejdi dolů, nikdo tu není!“ zazněl do jeho úvah Ásátúrův hlas. Mohammad vzal pušku, opatrně se protáhl mezi vším tím svinstvem do chodbičky nad schody a sešel dolů. Ásátúr čekal na dolní chodbě a zavedl ho do pokoje. Byl to malý, velice úpravný pokojík se stolem a několika židlemi. „Posaď se, kamaráde.“ Byl klidný, sehnutý jak pod tíhou nějaké staré bolesti, pohled v zarostlé tváři s mohutným bílým knírem upřený k zemi. „Ulice se pomaličku vyprazdňují,“ pokračoval v řeči, „teď je tam ještě pár lidí. Ale vydali rozkaz, že během dvou hodin se nesmí nikdo objevit na ulici. Zbejvá teda ještě asi půlhodina.“

„Já se musím velice omluvit, šéfe, že se mnou máte takový obtíže.“

„Ale to nic! Já vím, že tě náramně podvedli, tak co se dá dělat!“

„Ale ty nevíš, co všechno na mě ušili, jak se mnou zatočili.“

„A co ty teď zamejšlíš? Tady na žádnéj pád žít nemůžeš, rozhodně by tě sebrali!“

„To já vím, tady je pro mě konec, chtěl bych do Kuvajtu nebo do Bahrajnu.“

„Kdyby bylo něco zapotřebí a žena a děti měly nějaký nesnáze, já udělám, co mi bude možný. Dej vědět ženě, aby přišla za mnou, kdyby něco potřebovala.“

„Kéž ti pánbůh dá dlouhej život! Já s pomocí boží bych rád ženu i děti vzal s sebou. Jestli se mně podaří dostat se do Davvázu, mohli bysme zmizet všichni, mám dobrou loď, s kterou by se to mohlo podařit. Ale bůh je mi svědkem, že mi ve snu nepadlo vopustit tuhle zemi!“

Ásátúr přinesl sklenici čaje pro Mohammada, který seděl na zemi se zkříženýma nohama a puškou

v podpaží, a Mohammad mu natáhl ruku vstříc, aby se stařec nemusel shýbat. Čaj mu přišel ohromně k chuti a za chvíli byla malá sklenka docela prázdná.

„Jak se chceš, prosím tě, dostat do Davvázu? Všude je plno četníků.“

„To mi ještě není jasný. Až vyjdu na ulici, teprve uvidím, co se dá dělat. Je pravda, nedokážu si představit, jak by se to vobešlo bez nějakýho kraválu. Vůbec nevím, co všechno se může přihodit.“

„Leda že bys šel postranníma cestama, pak by byla nějaká naděje!“

„No, pánubohu poručeno, co on chce, to se i stane. Jen bych hrozně nerad ještě někoho zabíjel. Kdyby mi ale byli v patách, musel bych střílet — až na tu poslední patronu. Když už bych jim měl padnout do rukou, tak raděj mrtvej než živej.“

„A nechtěl bys tady ještě dva tři dny zůstat, až ten rozruch trochu vopadne? S tím hochem by se to dalo zařídit. Pod nějakou záminkou ho na pár dní pošlu pryč, a až ty vovejdeš, přijde zas zpátky!“

„Kéž se ti pánbůh za to všechno odmění. Ale já jsem řek Šahrú, že ta věc bude za den hotová, a vona mě dneska v noci čeká. Musím to všechno dnes v noci mít skončený!“

„No, jak myslíš!“ To bylo všechno, co starý muž řekl. Pak už jen tiše chodil po světnici se skloněnou hlavou a Mohammad, mohutný a nejistý, seděl na zemi na zkřížených nohou.

Za chvíli Ásátúr pootevřel pomalu domovní dveře a nahlédl do uličky. Zdálo se, že je prázdná, že usnula v bleděžlutém chvějivém světle úplňku. Pouze na jejím konci, kde třírohý stín domu padal na zem i na protější stěnu, jako by se v hloubi tohoto stínu rýsovala lidská postava. Ásátúr ji za-

hlédl zřetelně, ale nemohl rozpoznat, co by to mohlo být za člověka. Opatrně dveře přivřel a řekl Mohammadovi, který teď stál za ním na schůdku: „Na konci uličky někdo stojí, ale nerozpoznal jsem, kdo to je, možná že četník. Ale já přeci jen tak dobře nevidím, bude nejlepší, když se pomaličku vopatrně podíváš sám. Ale dávej dobře pozor, aby ses neprozradil, kdyby jim došlo, že jsi tady schovanej, špatně by to dopadlo s tebou i se mnou.“

Mohammad znovu pootevřel dveře a nahlédl do uličky, snažil se dohlédnout až na konec, ale žádnou siluetu tam neviděl. Tu uličku dobře znal, byla zalomená, v místě, kam padal třírohý stín, se obracela v pravém úhlu a vedla přímo k moři. Teď se snažil všechnu svou sílu soustředit do očí a dohlédnout až na samé dno toho stínu, ale pořád tam nikoho neviděl, až najednou v určitém místě stín ztemněl, něco se v něm pohnulo a zastavilo se u zdi. V tu chvíli rozpoznal Mohammad, že je to četník, jako tenká stříbrná nitka zablesklo Mohammadovi do očí naolejované ústí hlavně jeho pušky.

Mohammad zase zavřel dveře a položil ruku Ásátúrovi na rameno. Stařec stál o schod výš, ale pořád byl ještě menší než Mohammad, který ho objal kolem ramen: „Kéž ti dá pánbůh hodně dlouhý život, šéfe. Tak já vypadnu a ty okamžitě zavři dveře a jdi nahoru. Nic nevíš, nic jsi neviděl! Na shledanou u posledního soudu! Byl jsi ke mně vpravdu šlechetnej a já si nepřeju nic jinýho, než aby se mi podařilo jednou se ti vodvděčit. A můžeš bejt úplně klidnej, i kdyby mi podřezávali krk, neřeknu, že jsem byl u tebe.“

Protáhl mohutné údy pootevřeným křídlem dveří, opatrně za sebou zavřel a už byl s prahu dole na ulici. Skokem přelétl Mohammad do půli uličky

až k malému výklenku, z něhož vedly dva schůdky ke dveřím domku, postavil se do výklenku, přitiskl se na dveře a upřel pohled do místa, kde stál četník. Teď na něj viděl dobře, nebyl od tohoto prahu dál než nějaké čtyři metry! Mohammad si představoval, že by bylo nejlepší přejít ke zdi, kde se ulička lomila a kde stál četník a odkud bylo vidět přímo až k moři. Jestlipak je tam ten četník sám, uvažoval, nemám vlastně představu, jak daleko vod sebe takový hlídky stavěj, ale na nábřeží nějaký četník bude určitě. No, zvlášť dobrá cesta tohle není, ale je možná přeci jen trochu lepší než jiný cesty.

Četník se znovu vrátil na roh a zkoumal pohledem konec uličky, pak vyndal z kapsy cigaretu, škrtl sirkou a zapálil si. Mohammad ho nespustil z očí. Je to ještě mladíček, nanejvýš tak dvaadvacet tříadvacet. Rád bych věděl, jestli je to Tanges-tánek, nebo jestli ho sebrali někde jinde a udělali tady četníkem. To by bylo neštěstí, kdyby začal střílet a pořádně to neuměl — musím něco udělat, aby se vůbec nestřílelo. Ať udělám co chci, je to pořád člověk, kterej se může kdykoliv dát do křiku!

Další pochůzku začal četník tentokrát několik kroků blíž do uličky, kde stál Mohammad vtisknutý do dveřního výklenku. Po několika krocích se zastavil, nebyl už teď příliš daleko od Mohammada, který už slyšel jeho dech. Plamínek cigarety osvětloval jeho tvář, Mohammad ho upřeně pozoroval, viděl, že má v ruce pušku a patronašku plnou nábojů. Stál nyní uprostřed ulice a díval se dolů, tam, kde stál dům Āsátúrův. Kam to koukáš, ty troubo, tam nikdo není, domlouval mu v duchu, já stojím na dva kroky vod tebe. Nemoh bys popojít? No vidíš, tak ještě krůček. Výborně! Tak se mi líbíš!

Jediným skokem se vrhl na četníka a oba se octli na zemi, Mohammadova levička bleskurychle vyjela po četníkově krku a tvrdě ho stiskla. Pak přitlačil hocha tělem k zemi a pravou pěstí ho udeřil do spánku, až mu z nosu vytryskla krev. Pomalu ztrácel vědomí, rty se mu třásly a široce otevřenýma očima zíral na Mohammada. Ten rychle vyskočil, vzal četníka do náruče, posadil ho na dolní schod dveřního výklenku, aby se mohl opřít o horní schůdek. Četník byl bez sebe a slabě chrčel. „Tady se pěkně vyspinkej a nevstávej dřív, než budu pryč,“ řekl mu něžně, sundal mu pušku i patronašku a dal si obojí na rameno. „Tak, a teď budu za dva!“

Přesunul se do stínu, kde ještě před chvílí stál četník, a s podivem zjistil, že rovná ulička k nábřeží je úplně prázdná. Vystoupil z rohu a dal se podél zdi směrem k nábřeží. Zeď byla protatá jednou postranní uličkou a po obou stranách přerušená několika domovními vchody. Plížil se ve stínu zdi, svou pušku držel v pravé ruce, tu četníkovu měl pověšenou přes rameno. Za chvíli končily domy i ulice, ocitl se u konzulární budovy na náměstí. Do těžkého světla výbojkových lamp ze sloupů kolem dokola náměstí kanula bledá měsíční záře, ale okolo dvou červených luceren majáku mělo měsíční světlo nachový nádech. Stál u rohu budovy, odkud byl volný rozhled. Uprostřed náměstí stáli dva četníci a hovořili spolu. Musím zmizet co nejdřív, uvažoval, kdyby jich přišlo víc, bylo by zle. Tyhle dva by se mi ještě podařilo vodorovnat, ale lepší by bylo, kdyby se to mohlo vobejít bez dalších mrtvol. Jen jak na to. Kdybych to chtěl tady přejít, hned mě poznaj. Nejlepší je nějak podfouknout, to by bylo! No, tak do toho s boží pomocí!

Ohlížel se po nějakém kamenu, vybral si jeden

asi jako ananasový meloun, soustředil všecku svou sílu a hodil ho deset patnáct metrů před četníky.

Zděšení a překvapení četníci se rozběhli k místu, kam kámen dopadl, a začali pátrat kolem dokola a Mohammad se mezitím začal tichými kroky posunovat napříč náměstím, přímo k nábřeží. Možná si budou nejdřív myslet, že jsem jeden z nich, taky četník. Nikde tam nebyl žádný kout, žádný úkryt, náměstí bylo ploché, otevřené a úplně prázdné a četníci teď byli po jeho pravé straně. U budovy anglického konzulátu stál indický voják a hlídal. Tihle vojáci nemají dovoleno střílet, uvažoval Mohammad, v tom ohledu můžu bejt klidnej. Pokračoval v chůzi zády k moři, četníky přitom nespustil z očí, všechny jeho smysly se soustředily do očí, hlava mu hořela, v duchu měřil, kolik mu ještě zbývá ujít k moři.

V tu chvíli ho četníci zahlédli a rozběhli se k němu, jeden z nich ho vzal na mušku. „Je-li vám život milej, nehejbejte se z místa,“ křikl Mohammad a namířil na četníky. Jeden z nich se zastavil, druhý, který mířil na Mohammada, zakřičel: „Stát! Pohneš-li se, střelím!“

Mohammad při tom krok co krok couval k moři, pušku namířenou proti četníkům, ale cítil, že je u konce svých sil, a představoval si, jak se mu slaná mořská voda přelévá přes paže. „Nedopust, abych prolil tvou krev! Vzdej se a nic se ti nestane,“ křikl poznovu četník, ale zároveň třeskla rána, kulka se zatřepetala a snesla na zem u četníkových nohou. Druhý četník pořád stál na místě, pušku v ruce. „Zmizni, tobě nic neudělám,“ křikl na něho Mohammad.

Vtom z domů podél nábřeží začaly vybíhat postavy dalších četníků a směřovaly k moři, Mohammad

měl náskok, už byl těsně u břehu, který spadal strmě do hloubky asi dvou metrů, maličko zaváhal, a když za sebou uslyšel: „Vzdej se, nikam neutečeš!“ zavolal: „Chlap se nevzdává.“ Ozval se jeden výstřel, pak několik dalších a Mohammad padl zády do moře.

XI

Lesklý měsíc seděl na hluboce modrém pozadí, nočního nebe a smál se. Nebe bylo u obzoru temné a k zenitu opálově světélkovalo, jako by smísil prach černých a bílých perel, posypal jím oblohu a posázel ji démanty hvězd a luny. Bylo chladno, nikde ani mráček, mlha, s večerem temná a těžká, nyní zesvětlela, rozptýlila se, vál lehký vítr, hluboké ticho noci rušilo čas od času pouze houkání sov z datlových hájů.

Tangestánci seděli na vlhkých písčných dunách, v měsíčním šeru vypadali jako stupínky schodů vystupující ze země a jeden jako druhý soustředěně pozorovali oba četníky, kteří seděli před nimi proti chalupě. Vlastně všichni seděli proti chalupě a střezili cestu k ní, unavená těla jako by se propadala do písku pod tíhou rozčilení.

Všichni mlčeli. Nikdo nepromluvil ani slovo, nikdo se nehnul z místa, jen přes chvíli se některá hlava otočila a oči pozorně obhlédly celé okolí. V každý normální den vždycky k večeru po práci scházeli se obyvatelé vesnice pod starým trnovníkem u studny, povídali si, jak šla práce a co se komu přes den přihodilo, a jak se trochu připozdilo, rozloučili se a rozešli každý do své chalupy.

Dnes ale bylo všechno docela jinačí. Pod trnovní-

kem dnes nebyla ani noha, jeden za druhým se troušili k Mohammadově chalupě. Teď už věděl každý, co Mohammad vlastně udělal a proč tady jsou ti vládní četníci. Ti četníci, to byli pro ně cizinci, dívali se na ně jako na Indy nebo Angličany a teď tu seděli a čekali, co se stane, a jako těžký dusný příkrov ležela nad pouští nejistota.

Četníci seděli poblíže dveří do Mohammadovy chalupy. Kázerúnský podřimoval, ale Ázarbájdžánec, jak se čas sunul k půlnoci, jak se vítr ochlazoval a měsíci přibývalo záře, cítil chlad na celém těle a byl čím dál neklidnější. Připadal si tu jako vyhnanec, ohlížel se hned napravo, hned nalevo, bylo mu úzko z těch Tangestánců, co tu seděli kolem, nehýbali se a mlčeli, byl by je nejraději rozehnal, ale oni tu byli doma, toho se nemohl odvážit; byl u konce se svou trpělivostí, nemohl snést, že nikdo nepromluví, že jeho kamarád klímá, a protože sem na jih přišel teprve nedávno, šlo mu na nervy i zdejší podnebí.

Najednou sebou kázerúnský četník trhl, probral se a zabručel: „Ty, já jsem hrozně unavený, potřeboval bych se na chvilku natáhnout na zem a zdřímnout si. Kdyby něco, tak mě probud!“

Ázarbájdžánec se udiveně podíval na kamaráda: „Jakejpak je teď zrovna čas na spaní? Může se tu co chvíli objevit!“

„No dobře, a co mám teda dělat?“

„Co máme dělat?“

„Jo, právě na to jsem se ptal!“

„To snad je jasný, zastřelíme ho!“

Kázerúnský se dal do smíchu, spát se mu už nechtělo. „Jelikož vidím, že máš hlavu zachvácenou nadšením a srdce mužností,“ začal znovu řeč, „budu ti vypravovat jeden poučnej příběh. Když

Pánbůh stvořil svět a rozestavil na něj lidi, napadlo mu, že by bylo dobrý nasadit do každého města jednoho ďábla, aby moh přezkoušet, jak jsou lidi pevný ve víře. Povolal teda k sobě archanděla Gabriela, dal mu plnej pytel ďáblů — a byli to samý lstivý potvory — a přikázal mu, aby do obzvláště velkejch měst, jako příkladně Teherán nebo Šíráz, Búšahr, Esfahán a tak podobně, dal jich po dvou kusech a do měst malejch, jako jsou Kázerún, Barázgún a tak dále, hodil pouze jednoho. Archanděl Gabriel teda podle rozkazu vzal ten pytel s čertama přes rameno, vznes se nad zem a nad každým městem, který bylo větší, vypustil z toho řečenýho pytle dva tři čerty. Když potom přilít nad Kázerún, kouká dolů a vidí, že je tam vopravdu málo lidí, povídá si, že pro ně jeden je až dost, a tak natáh ruku k tomu pytli, aby jednoho vyhodil do Kázerúnu. Jenomže se mu v tu chvíli nějak sesmekla ruka, pytel se votevřel a všichni čerti, co v něm byli, se sypali do Kázerúnu a všichni letěli do citrusovýho háje a vobsadili pomerančovníky. Gabriel byl celej vedle, jak se jen zodpoví Pánubohu, jak mu vysvětlí to nedopatření, který už se nijak nedalo napravit. A tak se teda ubíral zpátky na nebesa, aby Pánubohu podal zprávu. A tu mu přišlo nahlídnout do toho pytle a tam na dně spatřil jednoho vošumělýho přichcíplýho čerta, a že to měl při cestě, hodil toho čerta do Esfahánu. Tak a teď je ti snad jasný, proč Esfahánec nikdy nemůže vyzrát na Kázerúňana!“

Ázarbájdžánský četník nepochopil. „A kolipak jich hodil do Tabrízu?“ zeptal se prostoduše.

„To ví jen sám Pánbůh,“ odpověděl zklamán, otrávený jeho otázkou, „ale já bych řek, že do tvý vesnice se nedostal vůbec žádněj. A to, co jsem ti

tady vypravoval, bylo za tím účelem, abys pokaždý, když ti něco povídám, dobře poslouchal. Protože já sem Kázerúnec a v našem městě se nacházejí všichni čerti, co se vysypali Gabrielovi z pytle. A teďka se dobře podívej na všechny ty Tangestánce tady kolem. Jeden jako druhý má pod košilí flintu a deset patron a kromě toho jsou tady všude po celý poušti zahrabaný v písku různé další pušky, a kdyby ses teda náhodou chtěl do něčeho pustit, můžeš být jistě, že než se stačíš otočit, provrtají tě tak, že tu zůstaneš roztroušený po zemi jako řezanka. Ale s váma je to těžký, to vopravdu dřív velbloudovi naroste vocas, než vy, co sem přijdete z jinýho kraje, poznáte, jaký jsou zdejší lidi.“

Azarbájdžánský četník hlasitě polkl slinu. Dokud jeho kamarád mluvil, sledoval ho pozorně, teď se znovu rozhlédl po mlčících Tangestáncích rozsazených po dunách, a když se jeho pohled vrátil zpátky, zeptal se: „A co teda podle tebe řekneme veliteli? Že ten člověk přišel a my že jsme seděli a koukali na něj?“

„Kéž by ti dal Pánbůh zrnko rozumu a mně pytel peněz! Velitel už je tuhle chvíli ve stavu naprostýho podroušení! Ale to jsou ti chlapi z Teheránu! Ty a já nastavujeme na frajplace prsa proti střelám a voni si pěkně v závětrí vopatrujou hospody!“ Pak hlasitě zívá a řekl rozhodně: „A mně se teď chce spát a ty se taky koukej někde natáhnout. A ráno se uvidí.“ Pak si lehl na zem, pušku si položil pod hlavu.

„No, pěkně děkuju,“ druhý četník byl z toho úplně vyděšený, „to tady chceš spát mezi těma Tangestáncema?“

„Radím ti, udělej to samý, bude to tak nejlepší. Voni nám vůbec nic neudělaj.“

Ale Ázarbájdžánec znova úzkostlivě obhlédl mlčenlivé siluety: „Kolik jich podle tebe asi může bejt?“

„Nevím, deset, dvacet, padesát?“

„A kolik že jich zabil?“

„Pět. A jeden je raněnej. Možná už touhle dobou taky umřel.“

„A za bílýho dne?“

„Jo, za bílýho dne!“

„To je teda vodvaha!“

„No ale představ si! Von sám za bílýho dne, před vočima celýho města, a zmizel, nikdo neví kam. A tady jich je celý stádo, je půlnoc a jsou tady doma. Tak ti snad dá rozum, že nás dva by mohli vodrovnat, ani nemrkneme.“

„Kéž by byl velitel poslal víc četníků!“

„A kde jsou ty jeho četníci? Kolik je vlastně v Búšahru četníků?“

„Kdopak ví, kdyby nás vodrovnali, jestli by soudce někoho z nich dal pověsit?“

„Řek bych, že po smrti bysme už žádnýho soudce nepotřebovali. Až budem pryč, co nám bude po světě? Ale věř mi, když tě tak poslouchám, nejde mi do hlavy, jak může člověk bejt takovej vosel!“

„Tak co teda uděláme?“

„Pudeme se klouzat! A spi už!“

Ázarbájdžánec byl jako na mučidlech. Každou chvíli se ohlížel, třásl se, měl strašný strach, zdálo se mu, že se Tangestánci pomalu a tiše zvedají a plíží se k němu a zaškrtní ho. Mráz mu běhal po zádech a zatím jeho kamarád už dávno zavřel oči a pravidelně oddychoval.

A noc zatím pokračovala, sinavá měsíční záře se rozlévala nad pouští a vítr vál a zchlazoval rozpálenou zemi.

XII

Na tomto místě byl útes, na jedné straně stupňovitý, na druhé příkře spadající do bezedného moře. Mohammad se brzy dostal na hloubku. V pravé ruce ještě pořád držel pušku, plaval pod vodou, šaty byly jako puchýř, voda mu je odfoukla od těla. Potřeboval bych bejt rychle pryč, uvažoval, mohlo by se stát, že mě to vynese nad vodu a voni uvidějí bublinu a podle ní poznají, kde jsem, a zastřelejí mě! A ta filipska vlastně nemá pro mě už žádnou cenu. Moje flinta je lepší.

A jak plaval, spustil se na okamžik, rychle uvolnil řemen ukradené pušky a patronašky a pustil je do vody. To jsem si voddech. Račte jít dolů k rybičkám!

Začal zase rychle plavat, košile se mu při každém tempu teď lepila na tělo. Voda byla vlhák. Při břehu je voda teplejší, uvažoval, ale až doplavu dál, bude chladná. Napínal uši, aby zaslechl, co se za ním na břehu asi děje. Do žil mu proudila nová síla. Kéž by nesvítil měsíc! Kdokoli z nich by mě moh zahlídnout, kdybych vystrčil hlavu a chtěl se nadechnout, a začli by do mě pálit. A já za žádnou cenu nechci, aby na mě přišli. Ale je i možný, že už mě mají za zastřeleného a teď čekají, až vyplave moje mrtvola. No, Pánbůh se smíloval a ta kulka mi přeletěla kolem ucha. Musím se dostat hodně daleko vod břehu.

Šaty lpěly teď těsně na těle a překážely mu v plavání. Už ho to trochu namáhalo. Nebejt těch šatů, plaval bych lehce jako ryba. Ale tisícerý díky za to, že moře je klidný. Bejt větší vlny, nesly by mě ke břehu. Ani teď ještě nejsem z dostřelu. Ještě kousek a pak teprve vodbočím doleva.

Za chvíli se domníval, že už je dost daleko, obrátil se doleva, ale pořád ještě plaval pod vodou. Jak obeplavu nádrž, pak bude už možný, abych na vteřinku vystrčil hlavu a nadechl se.

Puška mu každou chvíli sklouzla ze zad na prsa. Zapomněl jsem si na suchu trochu přitáhnout ten řemen, aby flinta byla těsněji na tělo. No, člověk taky na všechno nepřípadne! Ale štěstí, že jsem se tý filipsky i patron zbavil. Ty už jsou teď na dně mořským. Voda se mu dostala do nosu a páčila.

Byl přesvědčen, že už je mimo rezervoár, přiblížil se k hladině, pomaličku vystrčil hlavu, hned se začal zhluboka nadechovat a zároveň natočil hlavu směrem ke břehu. Byl skutečně daleko, dvě červená majáková světla svítila v dálce. Ulevilo se mu. Byl tedy skutečně už za nádrží a plaval naproti hřbitovu. Možná že jsou pod hřbitovní kopulí taky usazený četníci, uvažoval, musím až k Bunmánu bejt pod vodou. Horší by bylo, kdyby se mi patrony namočily. Aspoň že jsem je dobře navoľeoval. Zatím všechno ušlo, a co bude dál, uvidíme. Bude to tak, jak to chce Pánbůh!

Jak plaval, přitáhl si trochu řemen pušky, hned se mu plavalo líp. Naproti na břehu byla nyní budova konzulátu, ale tak daleko, že už ji skoro ani neviděl, a tak mohl teď plavat nad vodou. Ta hale na mi taky překáží, ale tý se zbavit nemůžu, potřebuju ji a je docela nová.

Měsíc stál vysoko, svítil mu přímo do očí a jeho chladná záře tančila po hladině. Copak bych asi dělal, kdyby se teď najednou přede mnou vynořila rybářská loďka? Ne, to se nemůže stát, sem nikdo na ryby nechodí. Každý rybář chodí vod Bádidúnu! Plaval klidně s veškerou silou, srdce se mu zachvívalo radostí. Byl daleko od břehu, církevní

škola a židovský hřbitov už byly také za ním a teď měl velké černé věže admirality, které mu připadaly jako dva obři s krky vystrčenými k moři. Dobře jsem jim fouknul. Jen bych nerad, aby ten četník byl mrtvej, proč si jen ten trouba myslel, že jsem v pasti, když mám za zády moře. Co jsem mohl jinýho dělat? Snad dá pánbůh, že je jenom raněnej.

Cítil se teď dobře, byl zvyklý plavat i v šatech, radost mu kalilo jen pomyšlení na patrony. Přemýšlel, že možná bude muset ještě střílet, do Davvázu jistě nasadili také pár četníků. A jsou tam moje děti!

Náhle ucítil na lýtku palčivou bolest, jako by ho proklál nožem! Svinul se bleskurychle jako úhoř a potopil se a přímo nad hlavou spatřil mrštného kluzkého mečouna — říká se mu bambak —, který se také hbitě otočil a potopil a chystal se zaútočit. K tomu nesmělo dojít. Mohammad vytrhl nůž z opasku, sevřel ho mezi zuby a pak oběma rukama chytil bambaka za jeho pilovou čelist, zvíře se zmítalo ze strany na stranu, chtělo se člověka zbavit, ale Mohammad znal dravce od dřívějšíka a věděl, že jinak s ním nic nepořídí, že nesmí povolit, kdyby ho držel kdekoli jinde, kluzké tělo se mu vymkne. Ostré trny bambakových čelistí zarývaly se Mohammadovi do rukou, cítil, jak mu z nich vytéká teplá krev. Ve chvíli měl dlaně úplně rozedřené, slaná voda v nich páčila, snažil se, aby se mu prsty dostaly do mezer mezi zuby, podařilo se mu tak umístit prsty levé ruky a pravou rukou je zajistil, vzápětí se mu zuby zarývaly do dlaně, ale v této chvíli se nedalo nic jiného dělat. Bambak kroužil kolem něho, hned byl pod vodou, hned zas se vynořil na hladinu a ocasem bičoval vodu, avšak Mo-

hammad s ním zápasil tvrdě a doufal, že ho utáhá. Najednou se ryba obrátila a střemhlav mířila ke dnu a Mohammada táhla za sebou dolů. Jestli bude moc hluboko, tak nevím, jak to dopadne s mou cestou zpátky! Jedno ale je jasný, má strach. Nemít strach, nešla by ke dnu. Jen to nesmí moc dlouho trvat. Kdyby se to protáhlo, tak jsem vedle.

Rychlým obratným pohybem vytrhl nůž, zasekl ostří do měkkého rybího krku a s veškerou silou jím řízl směrem k břichu. Bambak udělal rychlý obrat, skrčil se a natáhl, Mohammad teď držel jeho hubu jen v levé ruce, ostří nože se zarazilo o kost.

Bylo po bambakovi, kolem jeho těla se slaná voda barvila černavou krví a ta krev se svíjela pod vodou a mísila se s ní jako ve varu.

Mohammad si oddechl, nůž zůstal v rybě, její tělo se ještě chvíli zmítalo ve vodě jako mokrý hadr a pak se pomalu začalo usazovat na hladině. Dýchal těžce, při tom zápase se hodně napil a teď se vytáhl nad hladinu, a jak začal zhluboka dýchat, rozkašlal se. V krku ho pálilo. Moc nechybělo, a bylo po mně! Ale má ta ryba sílu, to bych byl nikdy neřek. Panebože, jaký to máš tvory na tom světě! Zrovna jako lidi.

Viděl odtud už jen narudlou záři luceren a ta byla hrozně daleko, zdálo se mu také, že rozeznává černou skvrnu háje v Džofre. Teď teprve poznal, jak se vzdálil od břehu, odhadoval, že bude muset plavat ještě alespoň půl hodiny. Snad pánbůh dá a nic z toho nebude — ale zdá se mně, že mi z té mý nohy ukous pěkněj kus masa!

Natáhl ruku k lýtku, ale ránu nemohl hned najít a hmatal naslepo, až ho ostrá bolest upozornila, že se prsty dotkl rány. Rána sama zvlášť nebolela,

spíš ho bolelo celé tělo. S takovou rukou a nohou, to jsem zvědavej, jak se vysekám! uvažoval, ale Šahrú pomůže! To je zlatá ženská, copak má asi doma za vobtěže. A jakou má trpělivost s tím mým nešťastným osudem! Pak se znovu ozvalo jeho zranění, přesvědčoval se, že slaná voda je na rány dobrá, že staví krev, ale snažil se nemyslet na to poslední dobrodružství, jen litoval, že nebyl dost vděčný svému noži a nechal ho trčet v rybím těle.

Rychlými tempy plaval teď směrem k pobřeží. Byl unavený, ale naděje ho neopouštěla. Na chvíli se položil na vodu, aby si trochu odpočinul, ale šaty byly jako kamenné a porušovaly mu rovnováhu. Pak znova začal plavat, a jak se blížil ke břehu, spatřil několik rybářských člunů a jednu plachetku; byly přivázány a lehce se pohupovaly na vlnách příboje. Když byl v dohledu, ponořil se a doplavil pod vodou k jedné z loďek. Cítil, že už mu nezbývá mnoho síly, a také ztratil hodně krve, tiše jako kočka se zachytil okraje loďky, vyhoupl se dovnitř a v tu chvíli měl pocit, že už se nemůže ani hnout. Podíval se na ránu na noze, byla to veliká trhlina, celá rudá, zase začala krváčet, přišel na něho záchvat kašle, snažil se ho zdusit, aby snad nevzbudil pozornost, nedaleko byla vesnice. V hrdle ho pálila sůl, bolelo ho v krku, natáhl se na dno loďky, ale vzápětí zase vstal, pak se zase posadil, vyplivl pár chuchvalců slaných slin. Hlavu měl těžkou, uši plné vody, znova se položil do loďky, byla prázdná, jen na dně trochu vody. Ucítil rybí pach. Tak je to rybářská loď, dokonce se mně zdá, že tu nějaká ryba někde zůstala a smrdí!

Bylo mu špatně, byl hrozně unavený. Ach bože, nebejt ženy a dětí, nic takovýho bych byl nepodnik, všechno je to tak smutný a těžký, připadám si jako

pes, sedmdesát životů! Jak jsme ten život začali a kam to všechno došlo! Šest nebo sedm lidí! Proč musí být na světě takový bezpráví, proč jsou na světě lumpové, co jsem se u nich nažebra, kolikrát jsem je prosil. Hrdlo měl sevřené, šla na něho slabost, chtěl se zvednout, ale nemohl odlepit záda ode dna loďky, nemohl se postavit na nohy, chtělo se mu zůstat ještě aspoň chvilku, odpočívat. Ne! Musím jít, vzpamatoval se, musím usušit ty patro-ny a čas letí! Šahrú čeká, jistě je chudinka strachem celá bez sebe. A noc už hodně pokročila.

Konečně spočinula jeho noha na čerstvém svěžím písku pobřeží, ale jak vykročil, kulhal. Ale ale, probuď se přeci! To chceš v tomhle stavu dojít do Dav-vázu a bojovat s četníkama? Takhle se vracíš z bit-vy? Pár šrámů, a pajdáš jako chromej vosel! Tak se honem seber a koukej, abys ženu a děti naložil do loďky, než se normální lidi vyhrabou zpod dek!

Zničehonic se zasmál, trápení se rozptylovalo, chytil druhý dech, vůně svobody mu začala pulso-vat v žilách. Stojí přece opět na zemi, slídiči ztra-tili jeho stopu, je už nablízku ženě a dětem.

Tak došel do datlového háje. Sundal pušku, pořádně ji prohlédl, vytřepal z ní vodu, otevřel zá-sobník a prázdná nábojnice vypadla ven. Tak to je ta, co jsem její náplň vysypal na toho četníka na nábřeží v Búšahru!

Párkrát mohutně foukl do hlavně a dal se na cestu. Pohřešil sekeru, asi spadla někam do moře, ale neměl ponětí, kde to bylo. Kdy vlastně zmizela? Když jsem skočil do vody, nebo když jsem měl co dělat s tou potvorou? Ale je mi jí vopravdu líto. Kdybych ji byl nedělal sám, nelitoval bych jí tolik. Škoda, škoda! Přehodil pušku přes rameno pažbou dolů, hlavní vzhůru a vykročil. Ze šatů mu kapala

voda. Zanedlouho přešel Džofre a dostal se k Davvázu. Všude bylo prázdno, nikde živá duše. Jen měsíc na nebi bděl a hlídal spící zemi.

XIII

Šahrú vyšla na práh. Děti uvnitř spaly, ale ona byla vzhůru, vteřiny ubíhající noci padaly na její srdce jako těžké kameny, měsíční světlo jako by pálilo, rozčilovalo ji. Několikrát za noc vyšla, podívala se na četníky a na Tangestánce a zas se vrátila do chalupy. Věděla, že Tangestánci přišli, aby ji chránili, a přesto se jí jaksi přičilo, že jsou tady. Byla by bývala nejraději, aby tu nebyl vůbec nikdo. Ach můj bože, myslila, ta noc tak utíká a on pořád nejde, za chvíli bude ráno a po něm ani potuchy. Ale proč, proboha, každý mlčí, nikdo neřekne, jestli už je mrtvej nebo ještě naživu? Já se z toho ticha snad zalknu!

Než se to stalo, vždycky jí přálo štěstí, Mohammad byl dobrým mužem, ostatní ženy jí záviděly a ona byla na něho pyšná. Věděla, že si Mohammada každý váží, ves měla svého starostu, ale opravdovým představeným byl on, kdokoli chtěl co podniknout, přišel k němu na radu, byl silný a statečný, bojoval proti Angličanům po boku samotného velitele Alího Delvárího, a když byl Alí raněn, Mohammad ho v náručí odnesl z bojiště, v jeho náručí také Ra'ís Alí vydechl naposled. Pomohl každému, kdo potřeboval, a tak teď všichni přišli sem, aby pomohli jemu. To všechno táhlo myslí mladé ženy a palčivý neklid ji svíral stále tíživěji. Náhle úder kopyt rozrazil noční ticho, všechny pohledy se obrátily k cestě od Búšahru, oba četníci vyskočili,

popadli flinty a postavili se do pozoru. Brzy se objevilo šest koní s četníky, zastavili u chalupy a sestoupili. Tangestánci zůstali sedět, jen sem tam na sebe mrkli, proletělo pár kradmo zašeptaných slov a zas ticho. Se skupinou četníků přijel i velitel, vysoký mladík, nakroucené černé kníry, anglické boty, blůzu, kalhoty a čepici se znakem lva a slunce. Vlastně i další četníci vypadali stejně, vlasy a kníry a čepice se znakem a na nohou lehké anglické botky.

„Byl tu někde viděn?“ zeptal se velitel zhurta hlídkujících četníků.

„Nikoli! Nebyl!“ odpověděli dvojhlasně, ale tak, že jeden řekl nikoli a druhý nebyl.

„Zatracenej čubčí syn, vrhl se do moře a ještě přitom střelil na jednoho četníka, který konal svou povinnost. Doteďka nevím, jestli je mrtvej nebo živ, ve vodě žádná mrtvola nebyla nalezena.“ Velitel ze sebe vysypal tyto novinky a pak se obrátil k chatě, kde stála Šahrú.

„To je jeho chalupa?“ zeptal se.

„Jeho chalupa, jeho žena!“ odpověděl kázerný četník, a jak přistoupil blíž, ovanul ho silný pach alkoholu z velitelových úst. A vida, pomyslí si, už je mi to jasný, dal si na kuráž a ze strachu s sebou přitáh pět dalších četníků!

Velitel předal koně jednomu z četníků, popošel k Šahrú a řekl útočně: „Tvůj starej, ten parchant, voddělal šest nebo sedm lidí a myslí si, že upláchne. Ale já ho najdu, ať živýho, nebo mrtvýho!“

Křičel tak, že ho všichni Tangestánci slyšeli, a zas mezi nimi zaševelilo pár tichých vět.

Šahrú upřela svůj černý pohled do velitelovy tváře a pevně stiskla rty, na čele se jí perlil pot a tváře hořely. Pak se obrátila, a aniž řekla jediné slovo, vešla do chalupy. Velitel šel za ní. Uvnitř bylo

temno, jediným osvětlením byla slabá mlžná záře měsíčního paprsku, který sem dopadal dveřmi. Děti spaly vedle sebe na matraci, četník se zastavil ve dveřích, a teprve když jeho oči přivykly šeru, pokročil až k Šahrú, která stála u hlav spících dětí a tvářila se jako orel, do jehož hnízda se vplížil had.

Velitel se zastavil těsně u ní a se smíchem řekl: „Já dobře vím, proč šlas do chalupy, a teprve teď mi došlo, jakou máš pěknou figuru. Není to tvoje chyba, že máš takovýho muže, kterej neví, co s tebou. Tos udělala chytře! A teď se rychle svlíkni!“

Chytil Šahrú za ruku, stiskl ji a přiblížil hlavu k její tváři, aby ji políbil. Šahrú se mu vymkla jako útočný pardál a ostrými silnými nehty se vrhla do jeho tváře a začala ji škrábat a křičela přitom: „Ty netvore, co tady chceš, co máš co dělat mezi lidma!“

Její křik se dral do uší a nesl se pouští, děti se probudily a posadily se a Šahrú se k nim sklonila a vzala je do náruče, začala je něžně konejšit a znova je uložila. Všichni Tangestánci zaslechli ten nářek lvice, všichni naráz povstali a začali se tiše dorozumívat mezi sebou a také četníci se podívali jeden na druhého a pokývli. Zatím velitel vyběhl ze dveří, obličej v dlaních. Četníci ho zahlédli dřív než Tangestánci a viděli, že je poškrábaný na čele, na tvářích i na spáncích a že silně krvácí.

Starosta pohotově přispěchal k veliteli, který zatím vyndal z kapsy kapesník a položil si ho na tvář, kapesník brzo nasákl krví a četníci se zas podívali jeden na druhého. Tangestánci pořád stáli a nehýbali se z místa. Velitel ukázal na ně puškou: „Co voni tu mají co dělat v tuhle noční dobu,“ zlostně řekl starostovi, „proč je nerozeženeš?“

„Nedělají tu nic,“ odpověděl klidně, „mají ve zvyku scházet se takhle každé večír.“

„Řek sem ti už, abys je rozechnal,“ řval znova velitel, „ať okamžitě zalezou, každej do tý svý díry!“

„Pán mě asi nepochopil,“ pokračoval starosta stejným tónem jako prve, „já skutečně nemám právo jim rozkazovat, kam mají nebo nemají chodit. Jsou tady doma!“

Pak starosta, jako by si teprve teď všiml rány na velitelově tváři, zeptal se zdrženlivě: „Ale vy jste raněný v obličejí? Snad vás proboha někdo ne- napadl?“

„Ale ne, to nic není.“ Košili na prsou měl potřísněnou od krve, mluvil se skloněnou hlavou a na starostu se nedíval. Nedíval se vlastně vůbec na nikoho, tvář ho pálila a měl pocit, že by teď Šahrú nejraději zaškrtil vlastníma rukama.

„A v přístavu jste ho nenašli?“ zeptal se rychle starosta.

„Vůbec ne! Vlít do moře a byl pryč. Řekli jsme si, že možná přijde sem, ale tady zřejmě taky není. Je to divnej tvor, jako by ho zem pohltila!“

„Asi by bylo nejlepší, kdybyste se vrátili do přístavu,“ radil starosta a v duchu se smál, „sem von rozhodně nepříjde! Kdepak von by přišel sem. Davváz je malá vesnice a von dobře ví, že kdyby se tu vobjevil, hned se to k vám donese!“ Pak se zasmál nahlas a dodal: „V každým případě je to s ním tak, jak jste prve ráčil podotknout, jako když ho zem pohltil! On totiž dokud má flintu přes rameno, nedělá rozdíl mezi souší a vodou. Je tak vytrénovanej, že by doplaval až do Arábie. Ale v jednom můžeme bejt jistý: sem von už nevkočí!“

Jen to dořekl, padl mu do oka lidský stín skrytý za kupou suchého roští u jedné z chalup. Po celém těle mu naskočila husí kůže. To snad už musí bejt

špatnej na hlavu, že sem leze. A jak to vypadá, ještě i tady dojde k nějakému zabíjení! No, zbytečný špekulace, sám musí vědět, co dělá! Snad dá pánbůh, že nedojde k nejhoršímu! Starosta uvažoval a přitom nenápadně obrátil pohled od černého stínu Mohammadova k tváři velitelově, který stál se skloněnou hlavou zády k Mohammadovi.

„Komu je život drahej, ať vodhodí flintu na zem!“ Hlas jako nůž prořízl noční ticho. „Všichni jste moji bratři, jak Tangestánci, tak vy cizí!“ Šahrú vyběhla z chalupy, vlastně nevyběhla, vyletěla. Nikdy jí nepřípadal Mohammad tak mohutný jako v tuto chvíli. Nevěděla, co honem udělat, snad zavolat, že tu jsou četníci a přišli ho sebrat, ale on přece stál před nimi a mluvil a všichni Tangestánci vstali a čekali. Velitel se vzpamatoval, udělal čelem vzad, zahlédl obrovitou postavu ve stínu chatrče a namířil na ni. Levou ruku s kapesníkem držel ještě na tváři, pušku přiložil pravičkou k pravému oku: „Vzdej se, bude to pro tebe lepší!“ zavolal, ale zároveň stiskl kohoutek a smrtonosná rána zasvištěla nocí.

Mohammad uhnul za chalupu. Byl teď skutečně v úzkých, puška mu nefungovala, prve chtěl také vystřelit, ale nešlo to, patrony byly promočené. Zmizel za chalupou a velitel v domněnání, že Mohammada zasáhl, vyběhl tím směrem a křikl na četníky: „Všichni za mnou!“ Sotva ale doběhl k výklenku u dveří chalupy, dopadla na jeho hlavu mocná rána pažby Mohammadovy pušky, a dřív než se stačil svalit, měl už jeho pušku v ruce Mohammad a její hlaveň obrátil proti skupině, která běžela za velitelem: „Už jsem vám před chvílkou řekl, abyste vodu zmizeli! Tady už nesmí téct žádná nevinná krev!“ Tangestánci neslyšně po-

pošli a stáli teď těsně za četníky a byli jako hradba duchů, sunuli se pomalu a všichni pohromadě.

Omráčený velitel ležel u Mohammadových nohou. Překročil ho, postoupil blíž k četníkům a řekl: „Všichni odhoďte zbraně na zem. Kdo to neudělá, kdo neposlechne, nevyleze odtud se zdravou kůží. A kdybyste zabili mě, oni vás chytí!“ Ukázal hlavní na mlčenlivou hradbu Tangestánců.

Kázerúnský četník odhodil zbraň jako první, po něm Ázarbájdžánec a pak jeden po druhém dalších pět četníků. Kázerúnec si hlasitě oddechl, všichni se dívali na Mohammada.

„Ty, Alú, pojď sem a seber ty flinty a odnes je do pouště,“ poručil. Tangestánek, který se jmenoval Alú, přiběhl a všech sedm pušek sebral rychle jako slepice zrnka a Mohammad se přesvědčil, že z četníků nikdo nemá revolver, a zavolal na Šahrú, aby vyvedla děti.

Vyšla ven, děti pospávaly, dcerku nesla v náručí a chlapec se rozespale vlekl za nimi. Mohammad jim popošel několik kroků vstříc, vzal synka jako pytel pod paži, ale přitom ani na okamžik nespustil oči z četníků. Drsným chladným hlasem poručil ženě, aby se vydala směrem k datlovému háji, a ona se dala na cestu, kterou jí ukázal, kráčela jako náměsíčná.

Mohammad teď stál proti Tangestáncům a četníkům. Starosta s obavami přikročil k tělu velitele, prohlédl ho a řekl: „Je v bezvědomí, ale myslím, že už začíná přicházet k sobě, skočte někdo do chalupy pro džbán vody!“ Někdo přinesl džbán vody z Mohammadovy chalupy, podal ho starostovi, starosta ho pozvedl a snažil se mu nalít trochu vody do úst, velitel se trásl na celém těle a zatím Mohammad, obrácený zády k lesu a čelem k četníkům

a Tangestáncům, začal pomalu postupovat za Šahrú.

Bylo to nezvyklé, jít pozpátku, tělo bylo nevyvážené, plochy dlani, z nichž jedna byla pod synkovým tělem a druhá pevně svírala pažbu mauserovky, pálily, rány znovu začaly krváčet.

Písek jako by tál v bledém měsíčním světle, Tangestánci, tiché, mlčenlivé figury přibité k písku, četníci, suché palmy vkořeněné do země a proti nim mohutná násilnická postava Mohammadova, pomalu pozpátku postupující k lesu. Nikdo nepromluvil ani slovo.

Když Mohammad došel ke kraji lesa, nebylo už po Šahrú s deerou ani potuchy, datlovka je pohltila. A v tu chvíli to mezi mlčenlivými Tangestánci zašumělo a všichni najednou, jako zhypnotizovaní, dali se pomalu na cestu za Mohammadem. Četníci pořád stáli na místě a Tangestánci došli až k nim a přešli je a postupovali za Mohammadem a vzdálenost mezi nimi a četníky se zvětšovala, ale najednou se i četníci dali bezděčně do pohybu a také oni pomalu šli za řadou Tangestánců, za Mohammadem, směrem k datlovce a ve vsi zůstal jen starosta, který bděl nad omdlelým velitelem.

Měsíční světlo se běhalo a zase černalo, šelestilo nad pouští a na všech nohou, které se pomalu sunuly kupředu jako těžká závaží, bořily se do dun, těžce se z nich vyprošťovaly a znovu zapadaly a znovu se vyprošťovaly.

Datlovka pohltila lidi a hebký příkrov měsíční záře prosvítal pod stromy hned světleji, hned tmavěji a houkání sov a vrkání holubů ukrytých mezi větvovím oživovalo lesní ticho. Mohammad už došel Šahrú, která nyní s deerkou kráčela po jeho boku, vzdálenost mezi nimi a Tangestánci a čet-

níky se zmenšovala. Mezi stromy už probleskovala fosforeskující hladina moře, na písek dostřikovala slaná pěna, na vodě se rýsovala Mohammadova loďka.

Šahrú s váčkem v ruce došla k loďce a položila do ní holčičku, jeden z Tangestánců odvázal provaz, kterým byla loďka připoutána ke kmeni, Mohammad se synkem také naskočili, Šahrú přitáhla provaz do loďky a četníci a Tangestánci se rozestavili podél břehu a všechny oči se upíraly k loďce a rty se chvěly. Vesla se ponořila do vody, loďka se otočila a poskočila a pak nabrala směr a na vodě se udělala brázda, rozčísila měsíční záři, roztočily se kruhy blízké a vzdálenější a vzdálenější a měsíc se potápěl a vynořoval, voda byla černá a zase bílá, moře ožilo a vlny se měkce vrásnily kolem loďky. A vesla vydechovala pod vodou a vynořovala se nad hladinu, aby nabrala nový dech, a z moře a z datlového háje a z pouště se nesl jemný šepot a slyšel ho Mohammad i Šahrú i děti: „Šťastnou cestu! Šťastnou cestu a Bůh s vámi!“